Programmabegroting 2027

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 4
Inleiding 7
Programma 0: Bestuur en ondersteuning 11
Wat willen we bereiken en wat gaan we doen programma 0? 12
Ontwikkelingen programma 0 14
Verbonden partijen programma 0 17
Wat mag programma 0 kosten? 18
Verplichte beleidsindicatoren programma 0 20
Programma 1: Veiligheid 21
Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 1? 22
Ontwikkelingen programma 1 24
Verbonden partijen programma 1 25
Wat mag programma 1 kosten? 26
Verplichte beleidsindicatoren programma 1 27
Programma 2: Verkeer en vervoer 28
Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 2? 29
Ontwikkelingen programma 2 31
Verbonden partijen programma 2 34
Wat mag programma 2 kosten? 35
Verplichte beleidsindicatoren programma 2 36
Programma 3: Economie 37
Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 3? 38
Ontwikkelingen programma 3 40
Verbonden partijen programma 3 42
Wat mag programma 3 kosten? 43

Verplichte beleidsindicatoren programma 3 44
Programma 4: Onderwijs 45
Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 4? 46
Ontwikkelingen programma 4 48
Verbonden partijen programma 4 50
Wat mag programma 4 kosten? 51
Verplichte beleidsindicatoren programma 4 52
Programma 5: Sport, cultuur en recreatie 53
Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 5? 54
Ontwikkelingen programma 5 57
Verbonden partijen programma 5 61
Wat mag programma 5 kosten? 62
Verplichte beleidsindicatoren programma 5 64
Programma 6: Sociaal domein 65
Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 6? 66
Ontwikkelingen programma 6 71
Verbonden partijen programma 6 76
Wat mag programma 6 kosten? 77
Verplichte beleidsindicatoren programma 6 79
Progamma 7: Volksgezondheid en milieu 80
Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 7? 81
Ontwikkelingen programma 7 84
Verbonden partijen programma 7 86
Wat mag programma 7 kosten? 87
Verplichte beleidsindicatoren programma 7 88
Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 89
Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 8? 90

Ontwikkelingen programma 8 93
Verbonden partijen programma 8 95
Wat mag programma 8 kosten? 96
Verplichte beleidsindicatoren programma 8 97
Overhead 98
Algemene dekkingsmiddelen 99
Onvoorzien 101
Vennootschapsbelasting 102
Paragrafen 103
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 104
Lokale heffingen 110
Onderhoud kapitaalgoederen 118
Financiering 134
Verbonden partijen 138
Wet open overheid (Woo) 145
Bedrijfsvoering 146
Participatieparagraaf 150
Subsidieparagraaf 151
Grondbeleid 153
Meerjarenraming 157
Structureel begrotingssaldo 158
Overzicht van baten en lasten 159
Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld 161
Overzicht incidentele baten en lasten 163
Overzicht reserves en voorzieningen 167
Investeringen 180
Uiteenzetting financiële positie 182

Inleiding

Aanbiedingsbrief
Geachte leden van de raad van Valkenswaard,

Voor u ligt de Programmabegroting 2027-2030 van de gemeente Valkenswaard. Dit is de eerste begroting van de nieuwe bestuursperiode. In deze begroting worden de ambities en financiele consequenties voor 2027 uiteengezet. Bij het opstellen van de Nota Kaders 2027-2030 werd duidelijk dat de gemeente Valkenswaard geconfronteerd werd met een structureel meerjarig negatief saldo. Op verzoek van de raad is er voorafgaand aan de behandeling van de begroting een voorstel uitwerking voorkeursscenario's bezuinigingen voorbereid. Het door de raad op 10 september vastgestelde bezuinigingsscenario is verwerkt in deze begroting.

In voorgaande jaren was het uitgangspunt om een begroting aan te bieden die voor het lopende jaar maar ook voor de meerjarenraming structureel sluitend was, in de huidige dynamiek van een gemeentelijke overheid is dit niet meer realistisch. Het uitgangspunt is een structureel sluitende jaarschijf 2027.

We hebben voor het sluitend maken van de jaarschijf 2027 geen gebruik hoeven maken van de technische mogelijkheden die de Provincie onder voorwaarden toestaat (stelposten kapitaallasten en personeel en inzet algemene reserve als structureel dekkingsmiddel). Dat geeft in de toekomst nog ruimte voor lopende ontwikkelingen die nog niet financieel zijn vertaald (onder andere Dennenberg, huisvesting gemeentehuis, LTS-terrein, verduurzaming gebouwen en GR samen voor de jeugd)

De basis voor de beleidsinhoud van deze begroting is gebaseerd op het raadsprogramma 2026-2030. Dit programma is uitgewerkt in de te bereiken doelen, onderverdeeld in de programma's. Per programma en programmaonderdeel is aangegeven wat er concreet in 2027 gedaan gaat worden.

De begroting 2027-2030 is structureel sluitend in 2027, kent een gezonde reservepositie en voldoet aan de financiële uitgangspunten uit het raadsprogramma:
- Minimaal de eerste jaarschijf moet sluitend zijn;
- We voeren een solide financieel beleid waarbij we de rekening niet doorschuiven naar volgende generaties;
- We willen geen onnodige lastenverhogingen voor onze inwoners.

Uit de financiële indicatoren blijkt dat de gemeente Valkenswaard voldoet aan alle normen, een mooie basis voor een nieuwe bestuursperiode.

De financiering van jeugd en WMO blijft een onzekerheid voor het meerjarenperspectief. Dit is ook opgenomen in de risicoparagraaf. De komende jaren moet vanuit het Rijk duidelijk worden hoe deze financiering eruit gaat zien en wat de consequenties zijn voor de gemeenten. In de begroting 2027-2030 is een budget opgenomen voor de evaluatie sociaal domein met als doel om meer grip te krijgen op de uitgaven.

Weerbaar zijn in een complexe omgeving
Het opstellen van een gemeentelijke begroting wordt steeds complexer. Geopolitieke spanningen, hybride dreigingen, klimaatverandering en de kwetsbaarheid van vitale voorzieningen vragen om versterking van de maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht. Ontwikkelingen op mondiaal niveau raken onze samenleving harder dan ooit; deze vertalen zich in stijgende inflatie voor onze inwoners. De gemeente staat als overheid het dichtst bij de burger en daardoor voor de inwoners ook het directe aanspreekpunt. De toenemende complexiteit van de externe omgeving stelt hoge eisen aan de wendbaarheid en het aanpassingsvermogen van de organisatie. We zien onder andere een toename in het aantal WOO-verzoeken in aantal en complexiteit, en dat vraagt veel van de organisatie. De privacy van inwoners, bestuurders en medewerkers moet gegarandeerd blijven. Gemeenten spelen een sleutelrol in het versterken van maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht. We zien het belang om gezamenlijk verder te investeren in een weerbare gemeente; een overheid die burgers, buurten en de eigen organisatie sterk en veerkrachtig maakt tegen crisissen, ondermijning en onvoorziene tegenslagen. Het thema weerbaarheid is met ingang van de begroting 2027-2030 verwerkt in de risicoparagraaf als onderdeel van van mondiale ontwikkelingen.

Opzet nieuwe programmabegroting
Gemeenten zijn vrij in de keuze voor programma's. Door toenemende taken en complexiteit bij gemeenten zien we in de praktijk veel verschillen in programma-indeling bij gemeenten. Dat maakt vergelijking tussen gemeenten lastig. De start van een nieuwe bestuursperiode is doorgaans een moment om de opzet van de begroting te analyseren en te starten met een nieuwe opzet. De programma-indeling in deze begroting sluit aan bij de taakvelden die door het Rijk worden voorgeschreven voor de verplichte financiële rapportages. Concreet gaan we voortaan begroten en rapporteren op 9 programma's. In deze begroting zijn alle relevante toelichtingen opgenomen zodat zowel de begroting als zelfstandig document leesbaar is. Er zijn geen verwijzingen meer naar de Nota Kaders.

Beleidsmatige uitgangspunten
De begroting 2027-2030 is een uitwerking van going concern en ontwikkelingen zoals vastgesteld in het raadsprogramma.

Financiële uitgangspunten
In de Nota Kaders 2027-2030 zijn de financiële uitgangspunten voor het opstellen van de begroting vastgesteld. Hoewel de Nota Kaders niet is vastgesteld zijn de hierin opgenomen uitgangspunten verwerkt in de begroting 2027-2030. Aanvullend hierop zijn er in de Programmabegroting een aantal belangrijke financiële effecten verwerkt, ten opzichte van de Nota Kaders:

- Verwerking Meicirculaire 2026
- Definitieve doorrekening personeelsbegroting
- Definitieve doorrekening indexaties en vrijval stelposten
- Doorrekening meerjarige kapitaalslasten

De begroting wordt daarnaast voor een deel in lopende prijzen opgesteld. Bij posten waarbij indexering een belangrijke impact heeft op de meerjarige raming, wordt hier op basis van de indexpercentages een stelpost opgenomen. Hiermee wordt voorkomen dat bij vaste afspraken over indexaties er jaarlijks nog grote mutaties op deze posten moeten plaatsvinden. Dit ziet met name toe op salariskosten, verbonden partijen en de ontwikkelingen bij sociale partners waar contractuele afspraken onder liggen. Deze stelposten worden jaarlijks geactualiseerd op de tot dan toe bekende indexatiecijfers.

De effecten van de Septembercirculaire 2026, welke na het vaststellen van de Miljoenennota door het Rijk gepubliceerd wordt, zijn niet verwerkt in de begroting. Hierover wordt de raad voor de begrotingsbehandeling geïnformeerd middels een raadsinformatiebrief.

	2027	2028	2029	2030
Loonindex	4,2%	4,0%	3,6%	3,5%
Prijsindex	2,1%	2,6%	2,3%	2,5%
Gewogen index	**3,68%**	**3,65%**	**3,28%**	**3,25%**

Voor de indexatie van de baten (ozb en leges) wordt het trendmatige percentage van 3,68% gehanteerd. Als de gemeentelijke inkomsten (OZB) met een lager percentage stijgen dan de geindexeerde uitgaven gaat dat ten koste van de structurele ruimte van de begroting. In de berekening van de Algemene Uitkering zit een korting die is gebaseerd op de woningwaarden in een gemeente. De korting wordt berekend op een landelijk vastgesteld rekentarief, dit tarief wordt jaarlijks geindexeerd. Het Rijk gaat ervan uit dat de gemeenten de OZB jaarlijks met het het indexpercentage laten stijgen.

Financieel beeld
In de Begrotingscirculaire 2027 heeft de Provincie Noord-Brabant een tabel opgenomen om het structureel begrotingssaldo te presenteren. Gemeenten moeten deze tabel verplicht opnemen in de begroting .

De Programmabegroting 2027-2030 is voor de jaarschijf 2027 sluitend, dit voldoet aan de richtlijnen van de toezichthouder. In de jaren vanaf 2028 is er nog een structureel tekort.

Het saldo van de Algemene Reserve blijft de komende jaren rond de 18 miljoen euro.

Voor een verdere duiding van de financiële positie en de risico's verwijzen wij u naar de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

bedragen x €1.000

Structureel begrotingssaldo	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Lasten exclusief mutaties reserves	123.421	124.005	126.918	128.826
Baten exclusief mutaties reserves	120.846	120.336	122.300	124.938
Geraamd saldo van baten en lasten	**-2.575**	**-3.669**	**-4.618**	**-3.888**
Toevoegingen reserves	440	440	440	440
Onttrekkingen reserves	3.000	1.961	2.693	2.308
Geraamd resultaat	**-15**	**-2.148**	**-2.365**	**-2.020**
Incidentele lasten (excl. Reservestortingen)	2.460	378	561	440
Incidentele baten (excl. Reserveonttrekkingen)	117	74	74	110
Incidentele toevoegingen reserves	440	440	440	440
Incidentele onttrekkingen reserves	1.821	730	1.430	1.049
Saldo van incidentele baten en lasten	**962**	**14**	**-503**	**-279**
Structureel begrotingssaldo	**947**	**-2.134**	**-2.868**	**-2.299**

Tabel financieel beeld
Omschrijving (toelichting)

Ten opzichte van het gepresenteerde structurele saldo in de notitie bezuinigingen zijn er diverse mutaties geweest op het begrotingssaldo voor 2027-2030. In onderstaande tabel is het verloop van het structurele saldo weergegeven.

	2027	2028	2029	2030
Structureel saldo notitie bezuinigingen	**475.000**	**-2.350.000**	**-3.082.000**	**-2.624.000**
Besluitvorming 10-9-2026 notitie bezuinigingen				
Vervallen derde reinigingsronde centrum	18.000	18.000	18.000	18.000
Cashless maken ticketautomaten	6.000	6.000	6.000	6.000
Bevorderen sociale cohesie	-26.000	-26.000	-26.000	-26.000
Elektranetwerken	-23.000	-23.000	-23.000	-23.000
LUUXX	-23.000	-23.000	-23.000	-23.000
Kinder- en jongerenparticipatie	-13.000	-13.000	-13.000	-13.000
Verhogen inkomsten De Wedert met 5% ipv 30%	-67.000	-67.000	-67.000	-67.000
Fashioncheques	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
CMD reguliere indexatie (1,5% ipv 5%)	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Totaal besluitvorming notitie bezuinigingen	**-185.000**	**-185.000**	**-185.000**	**-185.000**
Begroting 2027-2030				
Lokale heffing; leges bouwvergunningen	392.000	70.000	70.000	70.000
Actualiatie reserves en voorzieningen	83.000	81.000	188.000	517.000
Personeel, financiering, kapitaallasten	-189.000	-485.000	-59.000	-634.000
Effect ontwikkelingen en mutaties programmabegroting	-5.000	571.000	330.000	428.000
Effect incidentele baten en lasten	376.000	164.000	-130.000	129.000
Totaal actualisatie begroting 2027-2030	**657.000**	**401.000**	**399.000**	**510.000**
TOTAAL SALDO STRUCTUREEL 2027-2030	**947.000**	**-2.134.000**	**-2.868.000**	**-2.299.000**

Foto's
De foto's in de online versie van de begroting zijn gemaakt door Jurgen van Hoof en Igor Vermeer.

Leeswijzer
De opzet van deze programmabegroting wijkt af van voorgaande jaren:
- Er is een nieuwe programma-indeling conform de taakvelden van het Rijk
- De inhoud is gebaseerd op het raadsprogramma 2026-2030. Omdat de besluitvormingsproces van de uitvoering van het raadsprogramma en het opstellen van de programmabegroting 2027-2030 parallel aan elkaar verliepen is dit nog niet optimaal verlopen. Er komt een doorontwikkeling in de begroting 2028-2031

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen programma 0?

Wat willen we bereiken?

Zichtbare rol
We willen regionaal en grensoverstijgend een actieve en zichtbare rol spelen.

Wat gaan we ervoor doen?

Regionale overleggen
We nemen actief deel aan regionale en overleggen over de grens en zorgen voor tijdige en gerichte inbreng bij beleid uitvoering. Zo zorgen we voor een stevige verankering van de belangen van Valkenswaard en de regio.

Sterk netwerk
We bouwen verder aan een sterk netwerk met andere overheden, bedrijven en maatschappelijke partners gericht op gezamenlijke uitvoering en het realiseren van regionale opgaven. En dit onderhouden we ook goed.

Lobbyagenda
We zetten door middel van de lobbyagenda actief in op het agenderen van Valkenswaardse prioriteiten binnen samenwerkingsverbanden en sturen op concrete resultaten.

Wat willen we bereiken?

Verantwoordelijkheid
Wij zijn ons bewust van onze verantwoordelijkheid op het gebied van migratie en deze verantwoordelijkheid pakken wij op binnen bestaand beleid (o.a. huisvesting asielzoekers).

Wat gaan we ervoor doen?

Passende opvang en huisvesting
We geven uitvoering aan het realiseren van passende opvang en huisvesting voor asielzoekers, Oekraïense ontheemden en statushouders binnen de vastgestelde kaders op basis van het raadsbesluit van 3 april 2025 en in wet- en regelgeving. Daarbij hebben wij ook aandacht voor spreiding, draagvlak en leefbaarheid.

Wat willen we bereiken?

Regeldrukvermindering
We stellen een plan van aanpak regeldrukvermindering op voor alle domeinen binnen de gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?

Plan van aanpak
We geven uitvoering aan het plan van aanpak regeldrukvermindering.

Wat willen we bereiken?

Visie dienstverlening
We vertalen de visie op dienstverlening naar een inwonergerichte dienstverlening die toegankelijk, begrijpelijk, betrouwbaar en toekomstbestendig is.

Wat gaan we ervoor doen?

Verbeterproces

We verbeteren onze dienstverlening vanuit het perspectief en de behoefte(n) van de inwoner. We starten met het actief ophalen van feedback bij inwoners, dit doen we via klantonderzoeken. De resultaten vormen de basis voor het continu verbeterproces van onze dienstverlening. We zetten in op de verdere ontwikkeling van uniforme processen ter ondersteuning van een consistente dienstverlening. Te starten in 2027 met een algehele 0-meting op onze dienstverlening.

Optimaliseren
Optimaliseren van de website, vereenvoudigen van de menustructuur en aanpassen van de communicatie op B1 niveau en begrijpelijke taal.

BuitenBeterapp
We optimaliseren de BuitenBeter app zodat deze blijft aansluiten bij inwoners en interne processen.
Meldingen worden beter gestroomlijnd door de categorisering aan te passen. Zo realiseren we dat meldingen direct op de juiste plek terechtkomen ter afhandeling. We brengen de Buiten Beter app middels communicatie onder de aandacht van inwoners.

Herijking visie dienstverlening
In 2027 herijken we onze visie op dienstverlening, zodat deze blijft aansluiten bij de behoeften van inwoners en bij maatschappelijke en technologische ontwikkelingen.

Dienstverleningsbewustzijn
We vergroten het dienstverleningsbewustzijn binnen de organisatie door onze kernwaarden meer zichtbaar en toepasbaar te maken tijdens de dagelijkse werkzaamheden. We intensiveren integrale samenwerking en eigenaarschap door afdelingen actiever te betrekken bij de doorontwikkeling en uitvoering van dienstverlening. Volgens het principe van continu verbeteren, faciliteren wij onze medewerkers om kennis en vaardigheden te actualiseren.

Ontwikkelingen programma 0

Ontwikkelingen
Hieronder zijn de ontwikkelingen van programma 0 gepresenteerd. In onderstaande tabel staan de ontwikkelingen van de Nota kaders 2027 - 2030, de bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma 2026-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 weergegeven. Als er ten opzichte van de Nota Kaders nog mutaties op deze posten hebben voorgedaan worden deze toegelicht. De bezuinigingen 2027-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 zijn eveneens toegelicht onder de tabel.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027 - 2030	**630.000**	**1.089.000**	**1.239.000**	**2.683.000**
Grondtransacties met Enexis ivm transportschaarste	74.000	74.000	74.000	110.000
Personele bijstelling 6% opslag	-139.000	-139.000	-139.000	-139.000
Dekking uit stelpost lonen	139.000	139.000	139.000	139.000
Vrijval gealloceerde CDOKE middelen	36.000	194.000	127.000	125.000
Loonkosten indexering (laatste jaarschijf)	-	-	-	-666.000
Vrijval stelpost lonen	225.000	151.000	155.000	-
Bijraming algemene uitkering jaarschijf 2030	-	-	-	2.872.000
A2-samenwerking	-517.000	-160.000	-99.000	-99.000
Indexatie verbonden partijen totaal	-	-695.000	-1.342.000	-1.983.000
Vrijval oude stelpost indexatie	812.000	1.525.000	2.324.000	2.324.000
Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma	**1.094.500**	**1.394.500**	**1.394.500**	**1.394.500**
Bijstelling onderhoudskosten de Haak	55.000	55.000	55.000	55.000
Verplaatsen Kunstkring naar de Haak	10.000	10.000	10.000	10.000
Vrijval structureel niet ingevulde vacatures*	743.000	743.000	743.000	743.000
Bijstelling budget Design Academy	2.500	2.500	2.500	2.500
Bijstelling budget Participatie	20.000	20.000	20.000	20.000
Meerjarige taakstelling A2-samenwerking	-	100.000	100.000	100.000
Dekking voor regeling combinatiefunctie opnemen	150.000	150.000	150.000	150.000
Verhoging OZB conform indexatiemethodiek Nota Kaders	337.000	337.000	337.000	337.000
Regeldrukvermindering	-125.000	-	-	-
Evaluatie sociaal domein	-75.000	-	-	-
Elektranetwerken	-23.000	-23.000	-23.000	-23.000
Ontwikkelingen begroting 2027 - 2030	**-**	**-**	**-**	**-**
Niet van toepassing.	-	-	-	-
Totaal	**1.724.500**	**2.483.500**	**2.633.500**	**4.077.500**
* Deze post heeft betrekking op meerdere programma's maar is gepresenteerd onder programma 0.				

Toelichting ontwikkelingen
<u>Ontwikkelingen Nota kaders 2027-2030</u>
Grondtransacties Enexis (€ 74.000 voordeel oplopend tot € 110.000 in 2030)
Vanwege de aanpak van de transportschaarste zijn er in de gemeente Valkenswaard de komende tien jaar circa 107 nieuwe locaties nodig voor elektriciteitshuisjes (wijktrafo's). Zie hiervoor de toegezonden raadsinformatiebrief van 3 september 2025. De totale te verwachten opbrengst bedraagt € 770.400 (verspreid over 10 jaren). De extra te verwachten opbrengsten voor aankomende jaren worden hiermee financieel verwerkt.

Personele bijstelling 6% opslag en dekking uit stelpost lonen (€ 139.000 nadeel, € 139.000 voordeel structureel)
In de begroting wordt een opslag gedaan op de loonsom, ter dekking van opleidingskosten, ziektevervanging en overige personele kosten. Op basis van de meest actuele berekening dient hier een bijstelling van € 139.000 plaats te vinden. Deze kosten zijn geraamd in stelpost lonen voor 2027 en verder.

Vrijval gealloceerde CDOKE middelen (2027 voordeel € 36.000, meerjarig € 194.000, € 127.000 en € 125.000 voordeel)
In de raad van mei 2026 is een voorstel aangeboden voor het structureel inbedden van formatie. Dit in plaats van inhuur. De doelstellingen die behaald dienen te worden lopen immers tot ver in de toekomst en het Rijk heeft aangegeven dat in elk geval tot 2040 financiering beschikbaar is. Deze middelen gaan naar verwachting via de algemene uitkering van het gemeentefonds uitgekeerd worden.

Daarnaast is uw raad op 21 april geïnformeerd over het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en de financiële effecten daarvan.

De kosten voor Duurzaamheid worden bekostigd uit beschikbare budgetten en uit de stelpost die vanuit de algemene uitkering in 2026 is opgenomen voor Capaciteit Decentrale Overheid Klimaat en Energie (CDOKE). Hiermee kan het restant van de gealloceerde middelen vrijvallen.

Loonkosten indexering laatste jaarschijf (2030 € 666.000 nadeel)
Op basis van het doortrekken van de personeelsbudgetten van 2029 naar 2030 zijn deze nu verwerkt in de laatste jaarschijf. Hiermee is ook de indexatie juist verwerkt in 2030.

Vrijval stelpost lonen (2027 voordeel € 225.000, 2028 € 151.000, 2029 € 155.000)
Op basis van de indexatiepercentages in de Nota Kaders 2027-2030 is de stelpost voor de indexatie van lonen vrijgevallen voor de jaren tot 2029.

Bijraming algemene uitkering jaarschijf 2030 (€ 2.872.000 voordeel)
Op basis van de Decembercirculaire 2025 is de laatste jaarschijf voor de algemene uitkering opgenomen.

Verbonden partijen (A2-samenwerking, indexatie verbonden partijen totaal en vrijval oude stelpost indexatie) (2027 voordeel € 295.000 oplopend tot €340.000 voordeel in 2030)
Jaarlijks stellen we onze meerjarenbegroting bij op basis van de begrotingen van de verbonden partijen. Hierbij sluiten we onze begroting aan op de jaarschijf 2027 van de verbonden partij. Naast de bijstelling voor 2027 wordt een meerjarige stelpost opgenomen. Hiermee worden toekomstige indexaties al voorzien, waarmee het effect op de begrotingssaldo hiermee gedempt wordt. In de berekening van de nieuwe stelpost is dit ook zichtbaar, omdat de reeds opgenomen stelpost hierin meerjarig afgeboekt wordt.

Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma
Bijstelling onderhoudskosten De Haak (structureel voordeel € 55.000)
Voor de Haak is een meerjaren onderhoudsplan opgesteld. Voor de periode tot en met 2036 dienen we rekening te houden met een jaarlijkse storting van € 132.000 in de onderhoudsvoorziening. In de raming is nu € 187.000 opgenomen. Deze kan dus met € 55.000 verlaagd worden.

Verplaatsen Kunstkring naar de Haak (structureel voordeel € 10.000)
De gemeente huurt een accommodatie voor de Kunstkring. Dit vanwege het feit dat in het verleden deze vereniging andere huisvesting is toegezegd in verband met een herontwikkeling. Inmiddels heeft de gemeente De Haak 14 aangekocht en daarvan wordt de kelder niet gebruikt. Met wat aanpassingen is deze ruimte bruikbaar te maken voor de Kunstkring. De hiermee gepaard gaande kosten, die naar verwachting beperkt zijn, kunnen gedekt worden uit de beschikbare onderhoudsmiddelen. Daarmee zou de huur van het huidige pand opgezegd kunnen worden. Opzegging kan per 1 januari 2027.

Vrijval structureel niet ingevulde vacatures (structureel voordeel € 743.000)
Er zijn een aantal vacatures die al langere tijd openstaan. We zijn als organisatie steeds meer gericht op het anders invullen van werkzaamheden door slimmer en efficiënter te werken. We zien hierdoor mogelijkheden om de formatie structureel met 8,5 FTE te verminderen zonder dat dit impact heeft op de uitvoeringscapaciteit.

Bijstelling budget design academy (structureel voordeel € 2.500)
Valkenswaard heeft een vriendenovereenkomst met de Design Academy Eindhoven. De jaarlijkse bijdrage hiervoor bedraagt €2.500. Door geen bijdrage meer te leveren aan de Design Academy kunnen we geen opdrachten meer met studenten van de Design Academy aangaan.

Bijstelling budget participatie (structureel voordeel € 20.000)
Voor participatie is €100.000 beschikbaar. Dit budget wordt ingezet voor personeelskosten en het participatieplatform. Er is minder budget om een participatie adviseur aan te nemen.

Meerjarige taakstelling A2-samenwerking (2028 structureel voordeel € 100.000)
Er is in deze bezuinigingsronde kritisch gekeken naar de gemeentelijke organisatie. De bedrijfsvoering is onderdeel van de GRSA2. Het is een logische stap dat ook de bedrijfsvoering budgetten verlaagd moeten gaan worden. In aanloop naar de begroting 2028 van de GRSA2 is dit een van de punten die ingebracht zullen gaan worden bij het bestuur van de GRSA2.

Dekking voor regeling combinatiefunctie opnemen (structureel voordeel € 150.000)
In 2027 ontvangen we van het rijk via de spuk Sport middelen voor BTW compensatie over investeringen en middelen voor de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC).

De middelen voor de BRC hebben het laatste decennium te boek gestaan als incidenteel omdat alle regelingen tijdelijk waren. Aangezien deze middelen een steeds structureler karakter krijgen is besloten om ze als inkomsten te boeken. Hiermee valt de begroting dus positief uit.

Verhogen OZB conform indexatiemethodiek Nota Kaders (structureel voordeel € 337.000)
De afgelopen jaren werd de OZB jaarlijks met 1,5% verhoogd. Een van de punten uit de Nota Kaders is om zowel inkomsten als uitgaven te verhogen met een realistisch indexpercentage. Concreet is dat een indexering percentage van 3,68%

Regeldrukvermindering (2027 € 125.000 nadeel)
Voor de uitvoering van het raadsprogramma 2026-2030 zijn verschillende acties benoemd. Voor pijler leefbaarheid en levendigheid wordt er in 2026 – 2027 een plan van aanpak opgesteld om regeldruk te verminderen. Hiervoor is een eenmalig budget nodig van €125.000.

Evaluatie sociaal domein (2027 € 75.000 nadeel)
Voor de uitvoering van het raadsprogramma 2026-2030 zijn verschillende acties benoemd. Voor pijler Sociaal domein wordt er in 2027 een startnotitie voor de evaluatie van de beleidskader sociaal domein voorgelegd aan de gemeenteraad. Hiervoor is een eenmalig budget nodig van €75.000.

Elektranetwerken (€ 23.000 nadeel structureel):
De komende jaren zullen Enexis en TenneT ook in Valkenswaard volop werkzaamheden uitvoeren om het elektranetwerk in onze gemeente weer toekomstbestendig te maken. In 2026/2027 worden in onze gemeente meerdere grote transportverdeelstations gerealiseerd en kabelverbindingen verzwaard. Daarna zullen met de buurtaanpak van Enexis in verschillende wijken systematisch wijktransformatoren worden vervangen en bijgeplaatst en worden kabelverbindingen verzwaard. Hoewel dit projecten van Enexis zijn, heeft Valkenswaard er voor gekozen hiervoor verregaande samenwerking met Enexis te hebben, om daarmee bij te dragen aan de (snelle) realisatie van werkzaamheden en het zo snel mogelijk toekomstbestendig maken van de netwerken in de gemeente. Daar is op projectbasis inzet van medewerkers nodig, wat niet tot reguliere werkzaamheden hoort. Om deze inzet te kunnen leveren zijn deze bedragen geraamd. Op 10 september 2026 heeft de raad besloten om dit budget (wens Nota kaders 2027-2030) door te voeren. Dit is als zodanig verwerkt in de begroting.

Verbonden partijen programma 0

Verbonden partijen

- Samenwerkingsverband A2 gemeenten (GRSA2)
- Metropoolregio Eindehoven (MRE)
- BNG Bank N.V.

Wat mag programma 0 kosten?

Wat mag programma 0 kosten?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
0. Bestuur en ondersteuning						
0.1 Bestuur	**3.934**	**2.363**	**2.024**	**2.024**	**2.024**	**2.024**
0.2 Burgerzaken	**1.476**	**1.433**	**1.488**	**1.488**	**1.488**	**1.488**
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	**1.083**	**1.412**	**1.252**	**1.267**	**1.255**	**1.254**
0.4 Overhead	**16.448**	**16.318**	**17.427**	**16.753**	**16.683**	**16.692**
0.5 Treasury	**261**	**-260**	**30**	**237**	**479**	**663**
0.61 OZB woningen	**107**	**86**	**86**	**86**	**86**	**86**
0.62 OZB niet-woningen	**0**	**11**	**11**	**11**	**11**	**11**
0.63 Parkeerbelasting	**159**	**77**	**0**	**0**	**0**	**0**
0.64 Belastingen overig	**10**	**10**	**10**	**10**	**10**	**10**
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	**0**	**-220**	**-357**	**-359**	**-359**	**-358**
0.8 Overige baten en lasten	**1.249**	**996**	**1.008**	**3.644**	**6.059**	**8.596**
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning	**24.726**	**22.226**	**22.980**	**25.160**	**27.735**	**30.465**
Baten						
0. Bestuur en ondersteuning						
0.1 Bestuur	**14**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
0.2 Burgerzaken	**726**	**751**	**826**	**826**	**826**	**826**
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	**526**	**428**	**370**	**310**	**290**	**326**
0.4 Overhead	**67**	**95**	**35**	**35**	**35**	**35**
0.5 Treasury	**175**	**60**	**60**	**60**	**60**	**60**
0.61 OZB woningen	**6.302**	**6.119**	**6.252**	**6.252**	**6.252**	**6.252**
0.62 OZB niet-woningen	**2.959**	**3.039**	**3.112**	**3.112**	**3.112**	**3.112**
0.63 Parkeerbelasting	**765**	**784**	**751**	**751**	**751**	**751**
0.64 Belastingen overig	**194**	**208**	**193**	**193**	**193**	**193**
0.7 Algemene uitkeringen en overige	**75.030**	**75.613**	**77.992**	**78.008**	**80.354**	**83.493**

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
uitkeringen gemeentefonds						
0.8 Overige baten en lasten	**607**	**634**	**776**	**926**	**1.201**	**1.201**
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning	**87.366**	**87.731**	**90.366**	**90.472**	**93.073**	**96.248**
Saldo voor bestemming	**62.640**	**65.505**	**67.386**	**65.311**	**65.338**	**65.783**
Stortingen						
0. Bestuur en ondersteuning						
0.999 Mutaties reserves	**4.396**	**1.733**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen						
0. Bestuur en ondersteuning						
0.999 Mutaties reserves	**6.198**	**5.609**	**387**	**414**	**417**	**417**
Mutaties reserves	**1.802**	**3.876**	**387**	**414**	**417**	**417**
Saldo na bestemming	**64.442**	**69.381**	**67.773**	**65.726**	**65.755**	**66.200**

Toelichting
Alle reserves mutaties in de jaren 2025 en 2026 zijn weergegeven onder programma 0. Alle reserve mutaties vanaf 2027 zijn weergegeven onder het juiste programma.

Verplichte beleidsindicatoren programma 0

Verplichte beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron	Peiljaar	Realisatie Valkenswaard	Realisatie Landelijk	Doelstelling 2027
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2025	6,79	N.v.t	In lijn met begroting
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2025	6	N.v.t	In lijn met begroting
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	2025	1069	N.v.t	In lijn met begroting
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	2025	23%	N.v.t	In lijn met begroting
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	2025	13,3	N.v.t	In lijn met begroting

Programma 1: Veiligheid

Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 1?

Wat willen we bereiken?

Helder in onze norm
We zijn helder in onze norm: in Valkenswaard is geen ruimte voor intimidatie, grensoverschrijdend en ondermijnend gedrag.

Wat gaan we ervoor doen?

Brabantse Norm Weerbare Overheid
Valkenswaard werkt structureel aan de Brabantse Norm Weerbare Overheid.

BIBOB
We passen de Wet BIBOB actief toe. BIBOB staat voor 'integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur'. Met deze wet kunnen we voorkomen dat een vergunning, subsidie of overheidsopdracht wordt misbruikt voor criminele activiteiten.

Beoordelingscriteria levensgedrag
We passen de beleidsregel 'Beoordelingscriteria levensgedrag' toe. Met deze beleidsregel toetsen we organisatoren van evenementen, exploitanten, leidinggevenden en beheerders van inrichtingen en bedrijven. Slecht levensgedrag is een grond om de vergunning te weigeren of in te trekken.

Veiligere woon- en werkomgeving
Het beleid aanpak mensenhandel, het Damoclesbeleid (drugs) en de Wet Victoria (overlast) dragen bij aan een veiligere woon- en werkomgeving.

Veiligheid inwoners
We brengen de veiligheid van onze inwoners, met nadruk op vrouwen, meer onder de aandacht. Onder andere door het bieden van meer mogelijkheden om onveilige plekken te melden, het uitvoeren van meer controlerondes door de toezichthouders, wijkschouwen en door het opstellen van een verbeterplan voor zebrapaden en verlichting.

Wat willen we bereiken?

Weerbaarheid en veerkracht
Samen met partners werken we aan een integrale aanpak om maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht bij crises te versterken.

Wat gaan we ervoor doen?

41-puntenplan VNG
We werken aan het 41-puntenplan van de VNG om te kijken waar mogelijkheden en kansen zijn om de weerbaarheid en veerkracht van de inwoners en onze organisatie te vergroten. Hierbij betrekken we ook de ontwikkeling van noodsteunpunten. De maatregelen uit het 41-puntenplan zijn verdeeld over zes pijlers:

- Eigen continuïteit
- Crisisorganisatie
- Vitale voorzieningen
- Sociaal weefsel
- Zelfredzaamheid van inwoners en organisaties
- De samenleving als overkoepelend systeem.

Wat willen we bereiken?

Herkennen en aanpakken ongewenst gedrag

We zetten in op het vroeg herkennen en aanpakken van intimidatie, seksistische opmerkingen en ander ongewenst gedrag in de openbare ruimte, op scholen en bij evenementen.

Wat gaan we ervoor doen?

Signaleren en bespreekbaar maken
Er is een meldpunt discriminatie ingericht en meldingen worden opgevolgd. We vergroten de kennis bij professionals en vrijwilligers voor het signaleren en bespreekbaar maken van discriminatie. Op deze manier kan snel, efficiënt en kordaat worden gehandeld. Ongewenst gedrag wordt samen met partners aangepakt. Door uitvoering te geven aan de Brabantse Norm Weerbare Overheid worden het bewustzijn vergroot, gesprekken gestart en beweging gecreëerd.

Wat willen we bereiken?

Bespreken en vastleggen ongewenst gedrag
We trainen en ondersteunen professionals zoals BOA's, jongerenwerkers en wijkagenten in het signaleren, bespreken en vastleggen van ongewenst gedrag, zodat snel en passend kan worden opgetreden.

Wat gaan we ervoor doen?

Norm ongewenst gedrag
Samen met de diverse partners is er structureel overleg om overlast zo snel mogelijk te signaleren en aan te pakken. Door de uitwerking van de Brabantse Norm Weerbare Overheid stellen we de norm rondom gewenst gedrag en opvolging gegeven aan ongewenst gedrag. Vanuit ondermijning worden trainingen georganiseerd in het signaleren van ongewenst gedrag. Denk hierbij aan mensenhandel, jonge aanwas en drugscriminaliteit.

Ontwikkelingen programma 1

Ontwikkelingen
Hieronder zijn de ontwikkelingen van programma 1 gepresenteerd. In onderstaande tabel staan de ontwikkelingen van de Nota kaders 2027 - 2030, de bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma 2026-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 weergegeven. Als er ten opzichte van de Nota Kaders nog mutaties op deze posten hebben voorgedaan worden deze toegelicht. De bezuinigingen 2027-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 zijn eveneens toegelicht onder de tabel.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027 - 2030	**-540.000**	**-577.000**	**-580.000**	**-579.000**
Dierenbescherming	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Brandkranen en brandputten	10.000	10.000	10.000	10.000
VRBZO	-535.000	-572.000	-575.000	-574.000
Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma	**-50.000**	**-50.000**	**-50.000**	**-50.000**
Weerbaarheid	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Ontwikkelingen begroting 2027 - 2030	**-**	**-**	**-**	**-**
Niet van toepassing.				
Totaal	**-590.000**	**-627.000**	**-630.000**	**-629.000**
* Deze post heeft betrekking op meerdere programma's maar is gepresenteerd onder programma 1.				

Toelichting ontwikkelingen
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027-2030
Dierenbescherming (€ 15.000 nadeel structureel)
Het budget voor dierenbescherming is met €15.000 overschreden door een hogere inzet als gevolg van extra meldingen, benodigdheden en verhoogde kosten.

Brandkranen en brandputten (€ 10.000 voordeel structureel)
Brabant Water en de gemeenten in Brabant-Zuidoost hebben de overeenkomst voor bluswatervoorzieningen vernieuwd om afspraken te uniformeren, verantwoordelijkheden te verduidelijken en de kosten kostendekkend te maken. Brabant Water verzorgt voortaan een eenduidig onderhoudsregime; de gemeente blijft verantwoordelijk voor voldoende en bereikbare bluswatervoorzieningen. Door regionale schaalgrootte vallen de structurele kosten voor Valkenswaard lager uit. De jaarlijkse vergoeding wordt geïndexeerd op basis van de CBS-loonindex.

VRBZO (2027 € 535.000 nadeel, oplopend naar 2030 € 574.000 nadeel)
Jaarlijks stellen we onze meerjarenbegroting bij op basis van de begrotingen van de verbonden partijen. Hierbij sluiten we onze begroting aan op de jaarschijf 2027 van de verbonden partij. De bijdrage aan de Veiligheidsregio stijgt als gevolg van de noodzakelijke acties uit het toekomstplan dat door de deelnemende gemeenten is vastgesteld. Dit wordt gefaseerd opgepakt zodat de Veiligheidsregio weer voldoende in stelling wordt gebracht om de risico's voor gemeenten en haar inwoners te verlagen.

Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma
Weerbaarheid (€ 50.000 nadeel structureel)
Voor de uitvoering van het raadsprogramma 2026-2030 zijn verschillende acties benoemd. Voor pijler sociaal domein wordt er in 2026 – 2027 een integrale aanpak weerbaarheid ontwikkeld. Hiervoor is structureel een budget van € 50.000 voor nodig.

Verbonden partijen programma 1

Verbonden partijen

- Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)
- Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost

Wat mag programma 1 kosten?

Wat mag programma 1 kosten?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
1. Veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**2.502**	**2.441**	**2.974**	**3.010**	**3.012**	**3.010**
1.2 Openbare orde en veiligheid	**999**	**1.144**	**1.172**	**1.172**	**1.172**	**1.172**
Totaal 1. Veiligheid	**3.501**	**3.585**	**4.146**	**4.182**	**4.185**	**4.183**
Baten						
1. Veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**139**	**127**	**130**	**134**	**134**	**134**
1.2 Openbare orde en veiligheid	**244**	**265**	**258**	**258**	**258**	**258**
Totaal 1. Veiligheid	**383**	**392**	**388**	**391**	**391**	**391**
Saldo voor bestemming	**-3.118**	**-3.193**	**-3.758**	**-3.791**	**-3.793**	**-3.791**
Saldo na bestemming	**-3.118**	**-3.193**	**-3.758**	**-3.791**	**-3.793**	**-3.791**

Verplichte beleidsindicatoren programma 1

Verplichte beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron	Peiljaar	Realisatie Valkenswaard	Realisatie Landelijk	Doelstelling 2027
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt	2025	6	10	5
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2025	0,5	2,1	0,4
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2025	3,9	4,6	3,5
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2025	1,7	1,2	1,2
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2025	4,9	5,7	4,5

Programma 2: Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 2?

Wat willen we bereiken?

Geluidsoverlast
We zetten in op het terugdringen van geluidsoverlast.

Wat gaan we ervoor doen?

0-situatie
We brengen de 0-situatie in kaart en borgen dit in het omgevingsplan. Wanneer sprake is van geluidsbelasting worden maatregelen getroffen waarbij volgordelijk wordt gekeken naar:
- Bronmaatregelen (bijv. geluidsarm asfalt of lagere snelheid)
- Tussenmaatregelen bijv. (geluidswal)
- Gevelmaatregelen (gevelisolatie).

Wat willen we bereiken?

Optimale verbondenheid
We zetten in op het versterken van een optimale verbondenheid van Valkenswaard met de regio.

Wat gaan we ervoor doen?

Maatregelen
We zetten in op maatregelen die bijdragen aan een verkeersveilige, leefbare en toekomstbestendige infrastructuur, waarbij het verkeer goed kan doorstromen.

Werkzaamheden
We verwachten de werkzaamheden aan de Valkenswaardse Poort in 2027 af te ronden. We maken een planning voor de werkzaamheden die daarna uitgevoerd moeten worden, o.a. de Zuidelijke Randweg, de Vest en Leenderweg, afhankelijk van beschikbare budgetten voor de planstudies.

(H)OV
We lobbyén voor betere OV-verbindingen in de huidige en toekomstige OV-concessie, met bijzondere aandacht voor verbindingen met Veldhoven en België. In 2027 werken we aan de opwaardering van onze haltes. Daarnaast starten we met het ontwerptraject voor de halte Eindhovenseweg. Voor de halte Valkenierstraat betekent dit dat deze in 2027 opgewaardeerd is naar HOV-kwaliteit. We brengen verbetermogelijkheden voor overige haltes in kaart zodat we daar aansluitend mee verder kunnen.

Wat willen we bereiken?

Slimme mobiliteit
We zetten in op slimme mobiliteit. Denk hierbij aan het versterken van hoogwaardige fietsverbindingen, voor woon-, werk- en recreatieverkeer.

Wat gaan we ervoor doen?

Primaire en secundaire fietsnetwerk
Het verbeteren van het primaire fietsnetwerk (in lijn met ons Mobiliteitsplan) is cruciaal om fietsen binnen de gemeente te stimuleren. Het opwaarderen van het secundair fietsnetwerk combineren we zoveel mogelijk met gepland onderhoud. Daarnaast werken we aan veilige schoolfietsroutes in Valkenswaard en Dommelen om fietsen naar school te stimuleren én een veilige route te waarborgen. Hiervoor zijn ook subsidies aangevraagd.

Laadpalen

De gemeente toetst in 2027 nieuwe laadpalen van Vattenfall aan beleidscriteria, neemt verkeersbesluiten hiervoor en is aanspreekpunt voor elektrische rijders. Door informatie van buiten naar binnen te halen hebben wij meer inzicht in behoefte van de samenleving. We anticiperen op de groeiende vraag naar openbare laadcapaciteit in de concessie met Vattenfall die loopt van 2024 tot 2028.

Intelligente verkeersregelinstallatie
We plaatsen een intelligente verkeersregelinstallatie (iVRI) op het kruispunt Dommelseweg / Nieuwe Waalreseweg en de Geenhovensedreef / Pastoor Heerkensdreef. Ook onderzoeken we op welke andere locaties dit mogelijk is.

Deelmobiliteit
Op basis van een behoefteonderzoek geven we met MobiGo de deelautopilot verder vorm en zorgen we voor een definitieve locatie, vlakbij de halte Valkenierstraat. We bekijken of deelfietsen (zoals bijvoorbeeld in Eindhoven ingezet) ook in onze gemeente ingezet kunnen worden. Daartoe gaan we in gesprek met aanbieders.

Ontwikkelingen programma 2

Ontwikkelingen
Hieronder zijn de ontwikkelingen van programma 2 gepresenteerd. In onderstaande tabel staan de ontwikkelingen van de Nota kaders 2027 - 2030, de bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma 2026-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 weergegeven. Als er ten opzichte van de Nota Kaders nog mutaties op deze posten hebben voorgedaan worden deze toegelicht. De bezuinigingen 2027-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 zijn eveneens toegelicht onder de tabel.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027 - 2030	**32.000**	**32.000**	**32.000**	**32.000**
Maastrichterweg entree zuid	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Fietspaden Voort-Loonderweg en Narcislaan – Het Broek	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Vrijval projectenportefuille	35.000	35.000	35.000	35.000
Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma	**615.000**	**235.000**	**-208.000**	**-306.000**
Herrekening kapitaallasten (planning en opschoning)*	542.000	162.000	-281.000	-379.000
Bezuinigen op gastheer centrum	24.000	24.000	24.000	24.000
Verminderen budget kleine wensen	25.000	25.000	25.000	25.000
Cashless tichektautomaten	6.000	6.000	6.000	6.000
Vervallen derde renigingsronde centrum	18.000	18.000	18.000	18.000
Ontwikkelingen begroting 2027 - 2030	**111.000**	**114.900**	**-16.800**	**-73.300**
Grootschalig herstel asfaltwegen	123.000	116.000	-9.000	-56.000
Deelauto	-12.000	-	-	-
Kredieten parkeren VW zuid + prinses Ireneplein	-	-	-	-
KTM2 investeringen	-	-1.100	-7.800	-17.300
Veilige verkeersroutes	-	-	-	-
Totaal	**758.000**	**381.900**	**-192.800**	**-347.300**
* Deze post heeft betrekking op meerdere programma's maar is gepresenteerd onder programma 2.				

Toelichting ontwikkelingen
<u>Ontwikkelingen Nota Kaders 2027-2030</u>
Maastrichterweg entree zuid (€ 1.000 nadeel meerjarig)
Voor de inrichting van de entree's zijn investeringsbedragen opgenomen in de begroting. De entree Maastrichterweg Zuid wordt in 2026 uitgevoerd en daarvoor is € 95.000 beschikbaar. Er heeft na participatie met de omgeving uitwerking plaatsgevonden en er is een uitgewerkte raming opgesteld. De investering komt daarmee op € 125.000. Het krediet dient verhoogd te worden met € 30.000. De hogere investering leidt tot een extra kapitaallast van circa € 1.000.

Fietspaden Voort-Loonderweg en Narcislaan - Het Broek (€ 2.000 nadeel meerjarig)
De fietspaden Voort-Loonderweg en Narcislaan – Het Broek zijn onderdeel van het Interreg programma Groote Heide dat we samen met de omliggende gemeenten uitvoeren. Een deel van deze investering wordt gedekt uit deze subsidiegelden. Ook is een deel van deze investering gedekt uit provinciale subsidies. De ramingen hiervoor zijn opgenomen in de begroting. De projecten zijn naar verwachting medio 2026 gereed. Door vertraging en een iets tegenvallende aanbesteding zal de investering circa € 40.000 duurder uitvallen. Dit leidt tot hogere kapitaallasten van circa € 2.000.

Vrijval projectenportefuille (€ 35.000 voordeel meerjarig)
In de RIB van 31 maart 2026 is de raad geïnformeerd over het vrijvallen en afsluiten van enkele resterende kredieten in de projectenportefeuille. Dit is verwerkt in de bestuursrapportage 2026.

Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma

Herrekening kapitaallasten (planning en opschoning) (2027 € 545.000 voordeel, 2030 €379.000 nadeel)
Uit de analyse van de jaarrekeningen van voorgaande jaren is gebleken dat er een onderuitputting is van de kapitaallasten. De afgelopen periode is de voortgang van lopende investeringen en het moment van afsluiten van de kredieten kritisch beoordeeld en geactualiseerd.

Gastheer centrum (€ 24.000 voordeel meerjarig)
In het centrumgebied zijn op dit moment twee gastheren actief: één namens het centrummanagement en één die twee dagen per week via Ergon wordt ingehuurd.

Voorstel is om de via Ergon ingehuurde gastheer en de werkzaamheden weer onder te brengen in de reguliere werkzaamheden van de eigen buitendienst. Er vervalt een werkplek die via Ergon mede invulling geeft aan de participatiewet.

Budget kleine wensen (€ 25.000 voordeel meerjarig)
Vanuit dit budget worden kleine wensen van inwoners, zoals het plaatsen van extra straatmeubilair en sport- of speelvoorzieningen betaald. Het betreft geen regulier beheer van de openbare ruimte, maar aanvullende voorzieningen op verzoek van inwoners. In de praktijk worden deze kosten betaald uit de reguliere onderhoudsbudgetten.

Cashless maken ticketautomaten (€ 6.000 voordeel structureel):
Momenteel beschikken we over 18 ticketautomaten (binnen het centrum) waarmee parkeerders hun parkeerrecht kunnen kopen. Dit kan door contant geld te gebruiken of te pinnen. Daarnaast kan – los van de ticketautomaat – via belparkeren betaald worden. De afgelopen 10 jaar zien we een daling van het aandeel cash binnen de totale omzet uit het betaalde parkeren van bijna 90% naar 15% (2025). De verwachting is dat we over 2026 onder de 10% duiken. De kosten die deze vorm van betaling met zich meebrengt, zijn hoog: vandalisme, diefstal, omzetderving, storingen, geldverwerking, administratie. Op 10 september 2026 heeft de raad besloten om deze bezuiniging door te voeren. Dit is als zodanig verwerkt in de begroting.

Vervallen derde reinigingsronde centrum (€ 18.000 voordeel structureel):
Het centrum wordt op dit moment drie dagen per week gereinigd: op maandag door de eigen buitendienst, op donderdag in combinatie met de weekmarkt, en op vrijdag via een ingehuurde glutton (zwerfvuilzuiger) voor een extra ronde. Door de vrijdagronde te laten vervallen wordt het reinigingsniveau van het centrum verlaagd. Op 10 september 2026 heeft de raad besloten om deze bezuiniging door te voeren. Dit is als zodanig verwerkt in de begroting.

Ontwikkelingen begroting 2027-2030

Grootschalig herstel asfaltwegen (2027 € 123.000 voordeel, 2030 €56.000 nadeel)
In de begroting 2027-2030 is de planning van grootschalig herstel asfaltwegen geactualiseerd. Het voordeel in de jaren 2027-2028 komt doordat kredieten naar latere jaren zijn verschoven. Vanaf 2029 resulteert dit in een negatief effect op de begrotingssaldo. Alle kredieten zijn nader uitgewerkt in het onderdeel meerjarenraming – investeringen.

Deelauto (2027 € 12.000 nadeel)
Om een vervolg op de deelautopilot te starten met een bredere inzetbaarheid, bredere bereikbaarheid en daarmee duurzaam en milieubewust vervoer gemeente breed te stimuleren en tegelijkertijd de parkeersituatie rondom de van Herlaerhof niet te verslechteren is eenmalig een budget nodig van €12.000. Het gaat om bredere inzet van de deelauto's van Herlaerhof.

Kredieten parkeren VW zuid Dommelland en herinrichting Prinses Irene Brigade plein (geen effect begrotingssaldo)
In jaarrekening 2025 zijn beide kredieten per abuis niet overgeheveld. Deze ramen we in de begroting 2027-2030 weer op. De kapitaallasten gaan pas vanaf 2031 lopen waardoor deze ontwikkeling geen effect heeft op het begrotingssaldo van 2027-2030.

KTM2 investeringen (2027 € 1.100 nadeel, oplopend 2030 €17.300)
In de nota kaders 2027-2030 is reeds vermeld dat er een budget nodig is voor het project HOV Eindhoven – Valkenswaard fase 2. De kosten van deze projecten worden gedekt door cofinanciering MRE en inzet van onze eigen middelen. KTM2 is breder dan deze investering, hier vallen ook de regionale afspraken onder.

Veilige verkeersroutes (geen effect begrotingssaldo, dekking via reserve mobiliteit en cofinanciering provincie)
Om veilige schoolfietsroutes te verbetering worden binnen dit project verschillende acties opgepakt zoals het verbeteren van fietsoversteekplaatsen/uitritten en het aanpakken van drukke kruispunten. De kosten zijn opgenomen in de begroting 2027-2030. De uitgaves worden gedekt door reserve mobiliteit en cofinanciering vanuit de provincie.

Verbonden partijen programma 2

Verbonden partijen

- Metropoolregio Eindhoven (MRE)

Wat mag programma 2 kosten?

Wat mag programma 2 kosten?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1 Verkeer en vervoer	**4.648**	**5.406**	**5.282**	**5.557**	**6.133**	**6.169**
2.2 Parkeren	**0**	**139**	**155**	**155**	**154**	**153**
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**4.648**	**5.545**	**5.437**	**5.711**	**6.287**	**6.323**
Baten						
2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1 Verkeer en vervoer	**366**	**660**	**304**	**249**	**249**	**249**
Saldo voor bestemming	**-4.282**	**-4.885**	**-5.133**	**-5.462**	**-6.038**	**-6.074**
Onttrekkingen						
2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
2.999 Mutaties reserves	**0**	**0**	**1.473**	**440**	**661**	**661**
Saldo na bestemming	**-4.282**	**-4.885**	**-3.660**	**-5.023**	**-5.377**	**-5.413**

Verplichte beleidsindicatoren programma 2

Verplichte beleidsindicatoren
Omschrijving (toelichting)

Voor programma 2 zijn er geen verplichte beleidsindicatoren.

Programma 3: Economie

Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 3?

Wat willen we bereiken?

Aantrekkelijke en levendige centra
We zetten in op aantrekkelijke en levendige centra in alle kernen.

Wat gaan we ervoor doen?

Horecavisie
De horecavisie wordt geactualiseerd.

Overleg met partners
We hebben (structureel) overleg met partners zoals Koninklijke Horeca Nederland afdeling Valkenswaard en Visit Valkenswaard en organisatoren van evenementen en activiteiten in de verschillende kernen. En specifiek voor de kern Valkenswaard is er ook periodiek overleg met o.a. centrummanagement en de weekmarkt.

Wat willen we bereiken?

Economische visie
We geven uitvoering aan de ambities en punten uit de Economische Visie 2026-2030.

Wat gaan we ervoor doen?

Niet passende functies
Via planologische instrumenten worden niet passende functies op het bedrijventerrein ontmoedigd.

Regionale programmering werklocaties
We sturen op de MRE Uitvoeringsagenda van de regionale programmering werklocaties.

Verduurzaming
We bekijken de oprichting van een mogelijke e-hub en we kijken ook naar andere verduurzamingsmogelijkheden.

Wat willen we bereiken?

Ontwikkeling
We ontwikkelen onze bedrijventerreinen door en focussen op verduurzaming en intensiever ruimtegebruik.

Wat gaan we ervoor doen?

Energiehubs
Wij faciliteren de totstandkoming van één of meerdere energiehubs. Daarnaast nemen we, waar relevant, oplossingen in verband met hittestress en wateroverlast, en de behoeftes van ondernemers mee bij de (her)ontwikkeling van onze bedrijventerreinen. We pakken de acties op uit de interviews met ondernemers die zijn afgenomen in het kader van de projectmatige aanpak voor de verduurzaming van het bedrijventerrein de Schaapsloop.

Intensivering bedrijventerreinen
We geven sturing aan de Uitvoeringsagenda van de Regionale Programmering Werklocaties waarin onder meer wordt beschreven hoe om te gaan met intensivering van bedrijventerreinen en welke nieuwe bedrijvigheid we wel/niet willen toelaten middels de zogenoemde zeef (HTSM ondersteunend of ecosysteem gerelateerd).

Wat willen we bereiken?

Ruimte aan ondernemers
We geven ruimte aan onze ondernemers door flexibelere en minder regelgeving, bijvoorbeeld door actieve ondersteuning bij vergunningen en initiatieven.

Wat gaan we ervoor doen?

Ondernemerscollectieven
We voeren structureel overleg met ondernemerscollectieven inclusief de organisatie en het bijwonen van themabijeenkomsten. We verbeteren het digitaal bedrijvenloket met relevante ondernemersinformatie.

Wat willen we bereiken?

Toekomstbestendig bedrijf
We ondersteunen bestaande en nieuwe agrariërs ook in het kader van transformatie naar een toekomstbestendig bedrijf.

Wat gaan we ervoor doen?

Groen gas
In 2027 geven we vervolg aan lopend onderzoek naar de mogelijkheden voor de productie van groen gas binnen onze gemeente. Daarbij bereiden wij ons potentieonderzoek uit naar veeteeltbedrijven buiten onze grenzen. Door de potentie van groen gas te onderzoeken voor onze agrariërs zetten we in op de toekomstbestendigheid van de bedrijfsvoering. Groen gas biedt veeteelt houders de mogelijkheid te werken aan een vermindering van de stikstofuitstoot en biedt een mogelijke oplossing voor onze transitie naar aardgasvrije wijken.

Transformatie
Daarnaast gaan we met agrariërs in gesprek over de mogelijkheden die zij zien in de transformatie naar een toekomstbestendig bedrijf.

Wat willen we bereiken?

Toekomstbestendig ondernemersklimaat
We ontwikkelen samen met ondernemers en bedrijven een sterk en toekomstbestendig ondernemersklimaat.

Wat gaan we ervoor doen?

Samen met ondernemers
We zetten samen met ondernemers in op het versterken van het ondernemingsklimaat en het verbinden van ondernemers met elkaar. Onder meer met de aanstelling een mogelijke Park Manager. We hebben periodiek overleg met ondernemers- en belangenverenigingen waarbij we lopende zaken (casussen van ondernemers) en de toekomstige ontwikkelingen/mogelijkheden die van invloed zijn op het bedrijventerrein bespreken.
Het faciliteren van bestaande bedrijven is hierbij het uitgangspunt, maar we hebben ook aandacht voor nieuw te vestigen ondernemingen, bij voorkeur gelieerd aan Leisure en de High Tech Systemen en Materialen-sector (HTSM).

Ontwikkelingen programma 3

Ontwikkelingen
Hieronder zijn de ontwikkelingen van programma 3 gepresenteerd. In onderstaande tabel staan de ontwikkelingen van de Nota kaders 2027 - 2030, de bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma 2026-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 weergegeven. Als er ten opzichte van de Nota Kaders nog mutaties op deze posten hebben voorgedaan worden deze toegelicht. De bezuinigingen 2027-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 zijn eveneens toegelicht onder de tabel.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027 - 2030	**-143.000**	**-153.000**	**-163.000**	**-173.000**
Pachtinkomsten	114.000	114.000	114.000	114.000
Watersysteemheffing	-19.000	-19.000	-19.000	-19.000
Visit Valkenswaard	-229.000	-239.000	-249.000	-259.000
MRE*	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma	**86.500**	**86.500**	**86.500**	**86.500**
Bijstelling budget Visit Valkenswaard	80.000	80.000	80.000	80.000
Bijstelling subsidiebudget Centrummanagement	6.500	6.500	6.500	6.500
Ontwikkelingen begroting 2027 - 2030	**-**	**-**	**-**	**-**
Niet van toepassing.				
Totaal	**-56.500**	**-66.500**	**-76.500**	**-86.500**
* Deze post heeft betrekking op meerdere programma's maar is gepresenteerd onder programma 3.				

Toelichting ontwikkelingen
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027-2030
Pachtinkomsten en Watersysteemheffing (€ 114.000 voordeel, € 19.000 nadeel meerjarig)
In de slotwijziging 2025 is aangegeven dat we de jaarlijkse inkomsten uit pacht structureel wijzigen. Deze waren ten opzichte van 2024 niet bijgesteld. Jaarlijks vindt aanpassing plaats als gevolg van het pachtnormenbesluit. Op basis van dit besluit worden onze reguliere pacht geraamd. Jaarlijkse schommelingen in inkomsten zijn mogelijk, dit wordt verantwoord in lopende P&C producten.

Ook is aangegeven dat er structureel hogere lasten zijn aan watersysteemheffingen.

Visit Valkenswaard (€ 229.000 nadeel oplopend tot € 259.000 structureel)
De DVO met Valkenswaard Marketing loopt tot en met 2026. Per 1 januari 2026 is Valkenswaard Marketing samengegaan met VVV Valkenswaard; de nieuwe organisatie opereert nu onder de naam Visit Valkenswaard. Voor 2027 en verder wordt een nieuwe DVO opgesteld. Het doorlopende budget voor de DVO van Visit Valkenswaard was vanaf 2027 niet opgenomen. Deze is bij de Nota Kaders 2027-2030 als ontwikkeling opgenomen. Het bedrag voor de DVO Visit Valkenswaard 2027-2030 bedraagt jaarlijks €234.450. Zie hiervoor de toelichting 'bijstelling budget Visit Valkenswaard'.

MRE (€ 9.000 nadeel structureel)
Jaarlijks stellen we onze meerjarenbegroting bij op basis van de begrotingen van de verbonden partijen. Hierbij sluiten we onze begroting aan op de jaarschijf 2027 van de verbonden partij.

Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma

Bijstelling budget Visit Valkenswaard (€ 80.000 voordeel structureel)

Momenteel wordt er gewerkt aan een nieuwe DVO Visit Valkenswaard 2027-2030. Met ingang van 1 januari 2026 zijn de VVV en Valkenswaard Marketing samengevoegd tot Stichting Visit Valkenswaard. De jaarlijkse vergoeding die in de Dienstverleningsovereenkomst is opgenomen bedraagt € 297.950. Dit bedrag is gebaseerd op de aangeleverde gegevens vanuit Visit Valkenswaard en op de beschikbare budgetten in de begroting 2026. In de begroting 2026 en Nota Kaders 2027 is een bedrag van € 234.450 opgenomen voor Valkenswaard Marketing en een bedrag van € 80.000 voor de VVV. Door deze budgetten samen te voegen, is een totaalbudget van € 314.450 beschikbaar voor de Dienstverleningsovereenkomst. Bij de bezuinigingen is het voorstel gedaan om een bezuiniging van €80.000 door te voeren. Hierdoor komt het totale budget voor de DVO van Visit Valkenswaard 2027-2030 uit op een bedrag van €234.450.

Bijstelling subsidiebudget Centrummanagement (€ 6.500 voordeel structureel)

De uit te keren subsidie ligt vast in een convenant. Hierin staan alle afspraken tussen gemeente en het Centrummanagement. De jaarlijks uit te keren subsidie is lager dan het bedrag in de begroting

Verbonden partijen programma 3

Verbonden partijen

- Metropoolregio Eindhoven (MRE)

Wat mag programma 3 kosten?

Wat mag programma 3 kosten?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
3. Economie						
3.1 Economische ontwikkeling	**826**	**857**	**1.901**	**871**	**871**	**871**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**166**	**142**	**112**	**112**	**112**	**112**
3.4 Economische promotie	**468**	**525**	**655**	**666**	**776**	**686**
Totaal 3. Economie	**1.459**	**1.523**	**2.667**	**1.648**	**1.758**	**1.668**
Baten						
3. Economie						
3.1 Economische ontwikkeling	**13**	**33**	**17**	**17**	**17**	**17**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**413**	**382**	**382**	**370**	**370**	**370**
3.4 Economische promotie	**83**	**95**	**95**	**95**	**95**	**95**
Totaal 3. Economie	**509**	**509**	**494**	**482**	**482**	**482**
Saldo voor bestemming	**-950**	**-1.014**	**-2.174**	**-1.167**	**-1.277**	**-1.187**
Stortingen						
3. Economie						
3.999 Mutaties reserves	**0**	**0**	**20**	**20**	**20**	**20**
Onttrekkingen						
3. Economie						
3.999 Mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**100**	**0**
Mutaties reserves	**0**	**0**	**-20**	**-20**	**80**	**-20**
Saldo na bestemming	**-950**	**-1.014**	**-2.194**	**-1.187**	**-1.197**	**-1.207**

Verplichte beleidsindicatoren programma 3

Verplichte beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron	Peiljaar	Realisatie Valkenswaard	Realisatie Landelijk	Doelstelling 2027
Functiemening	%	LISA	2025	47,1%	54,6%	48%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	2025	189,7	196,1	187

Programma 4: Onderwijs

Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 4?

Wat willen we bereiken?

Cultuuraanbod
We maken een breed cultuuraanbod voor alle leerlingen in Valkenswaard toegankelijk in samenwerking met de onderwijsinstellingen. Daarnaast versterken we de ontwikkeling van jongeren, zodat zij hun talenten herkennen en perspectief vinden op de arbeidsmarkt.

Wat gaan we ervoor doen?

Basisprogramma
We helpen het primair onderwijs om voor alle basisschoolleerlingen een basisprogramma kunst en cultuuronderwijs samen te stellen en te implementeren op alle basisscholen.

Burgerschapsonderwijs
We ondersteunen primair- en voortgezet onderwijs in het ontwikkelen van onderdelen van burgerschapsonderwijs.

Stage- en leer-werkplekken
We benaderen het bedrijfsleven actief om een bijdrage te leveren aan om stage- en leer-werkplekken te creëren en de samenwerking te verstevigen.

Maatschappelijke diensttijd
We onderzoeken de mogelijkheden om leerlingtrajecten voor maatschappelijke diensttijd aan te bieden in samenwerking met het bedrijfsleven, zorginstellingen, stichtingen en verenigingen.

Wat willen we bereiken?

Doorgaande ontwikkellijn
We realiseren samen met de onderwijspartner en partners vanuit de kinderopvang, een doorgaande ontwikkellijn. Ook vinden we vinden voor alle kinderen een passende plaats binnen de kinderopvang en in het onderwijs. Deze locatie is, waar mogelijk, dicht in de buurt.

Wat gaan we ervoor doen?

Lokale Educatieve Jeugd Agenda
We stellen een nieuwe Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) op waarin we afspraken maken over de ontwikkeling van onze jeugd.

Professionele netwerk
We versterken het professionele netwerk voor alle kinderopvangorganisaties en scholen in het bestuurlijk overleg over de LEJA. Daarnaast verbreden we het netwerk, door dit aan te vullen met professionals vanuit zorg, welzijnsorganisaties en paramedici en we betrekken deze professionals in de werkgroepen van de LEJA.

Visie passend en inclusief onderwijs
We ontwikkelen samen met de professionals van kinderopvang, onderwijs en jeugdhulp een visie over passend en inclusief onderwijs.

Nieuwkomersonderwijs
Leerlingen in het nieuwkomersonderwijs krijgen een passende onderwijsplek en stromen daarna, indien mogelijk, door naar één van de reguliere scholen.

Internationalisering

We stimuleren scholen en kinderdagverblijven om aandacht te besteden aan de internationalisering van de samenleving en het onderwijs.

Wat willen we bereiken?

Duurzame schoolgebouwen
We realiseren op basis van de doelen in de doorgaande ontwikkellijn en de brede ontwikkelomgeving duurzame schoolgebouwen.

Wat gaan we ervoor doen?

Kindcentrum Agnetendal
We voeren de vervangende nieuwbouw van Kindcentrum Agnetendal uit.

Smelen/Dennenberg
We werken de planontwikkeling van de Smelen/Dennenberg verder uit.

Sint-Martinusschool
We stellen een terugvalscenario op voor de Sint-Martinusschool.

Verordening onderwijshuisvesting
We stellen een nieuwe verordening onderwijshuisvesting op, in lijn met landelijke ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?

Ontwikkelkansen
Alle inwoners van Valkenswaard krijgen kansen om zich te ontwikkelen.

Wat gaan we ervoor doen?

Armoede
We signaleren armoede onder jeugd en pakken dit actief op.

Taalvaardigheid
We bevorderen taalvaardigheid van jongeren en volwassenen.

Voor- en vroegschoolse educatie
We continueren het aanbod van het voor- en vroegschoolse educatie (VVE).

Vervoersvoorziening
We zorgen dat kwetsbare leerlingen een vervoersvoorziening krijgen (Ieerlingenvervoer) zodat zij de school kunnen bezoeken die aansluit bij hun onderwijs- of ontwikkelingsbehoefte.

Bibliotheek
We ondersteunen de Bibliotheek op School (dBOS) en in de kinderopvang.Daarnast stellen we de bibliotheek in staat om een uitgebreide collectie van boeken op te bouwen en een uitgebreid cursusaanbod te verzorgen.

Ontwikkelingen programma 4

Ontwikkelingen
Hieronder zijn de ontwikkelingen van programma 4 gepresenteerd. In onderstaande tabel staan de ontwikkelingen van de Nota kaders 2027 - 2030, de bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma 2026-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 weergegeven. Als er ten opzichte van de Nota Kaders nog mutaties op deze posten hebben voorgedaan worden deze toegelicht. De bezuinigingen 2027-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 zijn eveneens toegelicht onder de tabel.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027 - 2030	**20.000**	**45.000**	**-1.000**	**-52.000**
Huur kinderopvang De Pionier	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
Doordecentralisatie OMO gelden *	171.000	178.000	196.000	147.000
Tijdelijke huisvesting St. Martinusschool	-46.000	-28.000	-92.000	-94.000
Tijdelijke huisvesting St. Martinusschool	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma	**45.000**	**45.000**	**45.000**	**45.000**
Bijstelling onderhoudskosten St. Servatius	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Vrijval budget onderwijsachterstanden	50.000	50.000	50.000	50.000
Ontwikkelingen begroting 2027 - 2030	**-39.000**	**-50.000**	**1.000**	**-39.000**
Herstel IHP	-39.000	-50.000	1.000	-39.000
Totaal	**26.000**	**40.000**	**45.000**	**-46.000**
* Deze post heeft betrekking op meerdere programma's maar is gepresenteerd onder programma 4.				

Toelichting ontwikkelingen
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027-2030
Huur kinderopvang De Pionier (€ 75.000 nadeel structureel)
Onderdeel van de doorgevoerde bezuinigingen is het bijstellen van de huurinkomsten voor de kinderopvang. Abusievelijk is hierin ook de huur van de nieuwe kinderopvang bij de Pionier verrekend. Die huur zat al in de boeken als tegenhanger van de nieuwe investering. Hierdoor is die 2 keer in de raming terecht gekomen. Dit wordt gecorrigeerd.

Doordecentralisatie OMO gelden (2027 €171.000 voordeel, meerjarig € 178.000, € 196.000 en € 147.000 voordeel)
Sinds 2001 heeft de gemeente een doordecentralisatie overeenkomst met schoolbestuur OMO voor de duur van 50 jaar. Deze overeenkomst regelt dat de gemeentelijke huisvestingstaak voor het voortgezet onderwijs volledig wordt overdragen aan het schoolbestuur. Dit heeft o.a. tot gevolg dat overheidsgelden t.b.v. onderwijshuisvesting overgeheveld moeten worden naar het schoolbestuur. Het bedrag van de normvergoeding per leerling aan OMO wordt jaarlijks geïndexeerd. Elke 5 jaar wordt het leerlingen aantal vastgesteld, te beginnen in 2001 op 2700 leerlingen. Het leerlingenaantal als basis van de vergoeding kan worden aangepast indien de groei of de krimp meer dan 5% is.

Herijking van het aantal leerlingen vindt plaats op basis van de telling per 1 oktober 2020 en opnieuw in 2025. Daarnaast is er een indexering op basis van de VNG norm nieuwbouw: De leerlingentelling voor de vergoeding kan één maal per 5 jaar worden aangepast indien het verschil met de vorige telling groter is dan 5% zowel in groei als in krimp. Het leerlingaantal per 1-10-2020 bedraagt 2.403 leerlingen. Het leerlingaantal in oktober 2025 bedraagt 2.149 leerlingen. Het verschil in leerlingaantal is ruim 10%.

Jaarlijks wordt de overeenkomst geïndexeerd op basis van de door de VNG berekende indexering normbedragen. Dit percentage is bij de opstelling van de Nota Kaders nog niet bekend. Daarom is voorlopig uitgegaan van het gewogen indexeringspercentage percentage van 3,68%.

Tijdelijke huisvesting St.Martinussschool (2027 nadeel €46.000, meerjarig € 28.000, € 92.000 en € 94.000 nadeel)
In de Slotwijziging 2025 is reeds aangegeven dat ook voor de jaren na 2025 extra middelen nodig zijn voor de tijdelijke huisvesting. Op jaarbasis is ca € 87.000 nodig, hier worden de budgetten op bijgesteld. Er waren reeds al budgetten opgenomen in eerdere P&C producten waardoor het effect op het begrotingssaldo niet gelijk is aan € 87.000.

Tijdelijke huisvesting St. Martinusschool (2027 nadeel € 30.000 meerjarig)
In de Bestuursrapportage 2026 is aanvullend krediet beschikbaar gesteld voor het achterstallig onderhoud aan de St Martinussschool van € 215.000. Gezien de verwachte instandhouding stellen we voor om in afwijking van het afschrijvingsbeleid een afschrijvingstermijn van 8 jaar te hanteren in plaats van 15 jaar. Dit correspondeert met een kapitaallast van € 30.100 vanaf 2027.

Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma
Bijstelling onderhoudskosten St. Servatius (€ 5.000 nadeel structureel)
Bij de slotwijziging 2025 is aangegeven dat onderhoudskosten voor de accommodatie St. Servatius structureel te hoog zijn opgenomen in de begroting. Dit bedrag wijkt af van wat er in de bezuinigingsopdracht is genoemd omdat dit reeds al verwerkt was in de begroting.

Doorbelasting budget onderwijsachterstanden (€ 50.000 voordeel structureel)
15% van onze personeelslasten op onderwijs achterstanden beleid mogen worden doorbelast aan het Rijk. Hoewel dit al enkele jaren de praktijk is, is dit nog niet eerder in de begroting verwerkt. Dit is een financieel technische correctie.

Ontwikkelingen begroting 2027-2030 (€ 39.000 nadeel structureel)
Herstel IHP
In het recente besloten voorstel IHP 2026-2041 zijn alle kredieten met betrekking tot huisvesting scholen geactualiseerd. Per abuis zijn enkel kosten zoals belastingen en verzekeringen afgeraamd terwijl deze gewoon doorlopen. Daarbij zijn kosten van haalbaarheidsonderzoeken niet afgeraamd, terwijl dit wel zou moeten. Dit verwerken we juist in de begroting 2027-2030. Dit is een financieel technische correctie

Verbonden partijen programma 4

Verbonden partijen
Geen verbonden partij van toepassing.

Wat mag programma 4 kosten?

Wat mag programma 4 kosten?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
4. Onderwijs						
4.1 Openbaar basisonderwijs	**152**	**146**	**146**	**146**	**146**	**146**
4.2 Onderwijshuisvesting	**2.612**	**2.743**	**2.822**	**3.188**	**3.182**	**3.313**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**1.387**	**1.803**	**1.699**	**1.709**	**1.709**	**1.709**
Totaal 4. Onderwijs	**4.150**	**4.693**	**4.668**	**5.044**	**5.037**	**5.169**
Baten						
4. Onderwijs						
4.2 Onderwijshuisvesting	**76**	**100**	**240**	**327**	**327**	**327**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**328**	**422**	**412**	**422**	**422**	**422**
Totaal 4. Onderwijs	**404**	**522**	**652**	**749**	**749**	**749**
Saldo voor bestemming	**-3.746**	**-4.171**	**-4.015**	**-4.295**	**-4.288**	**-4.419**
Saldo na bestemming	**-3.746**	**-4.171**	**-4.015**	**-4.295**	**-4.288**	**-4.419**

Verplichte beleidsindicatoren programma 4

Verplichte beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron	Peiljaar	Realisatie Valkenswaard	Realisatie Landelijk	Doelstelling 2027
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2024	6,4	6,7	6
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2024	14	28	14
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	2024	2,5%	2,3%	2,2

Programma 5: Sport, cultuur en recreatie

Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 5?

Wat willen we bereiken?

Beweegrichtlijn
We stimuleren dat zoveel mogelijk inwoners voldoen aan de nationale beweegrichtlijn.

Wat gaan we ervoor doen?

Bewegen in de openbare ruimte
We ontwikkelen een beleid voor bewegen in de openbare ruimte waarbij rekening wordt gehouden met een goede spreiding van laagdrempelige beweeguitdagers en centraal een beweegplek met meer uitdaging. Op alle plekken staat ruimte voor bewegen en ontmoeten centraal. Het beleid wordt in Q1 aangeboden aan de gemeenteraad.

Samenwerking
We zetten in op samenwerking tussen verenigingen zodat we aanbieders houden die de veranderende vraag van inwoners rond bewegen kunnen aanbieden. Op die manier kan er ook invulling gegeven worden aan bewegen voor ouderen, valpreventie en vermindering eenzaamheid. Daar waar geen passend aanbod is wordt in samenspraak met partners en de wijkondersteuners gekeken wie dit het beste kan ontwikkelen om zoveel mogelijk inwoners te bereiken.

Volwassenenfonds
We evalueren de deelname aan het volwassenfonds Sport en cultuur en kijken daarbij of de juiste doelgroep wordt bereikt en de middelen afdoende zijn.

Veilig sport- en pedagogisch leerklimaat
We organiseren themabijeenkomsten voor sportverenigingen om hun te stimuleren om te komen tot een veilig sport- en pedagogisch leerklimaat.

Verenigingsmonitor
Sportief Valkenswaard ondersteunt sportverenigingen en -stichtingen om vitaal en toekomstbestendig te blijven door te onderzoeken of en waar laagdrempelige ondersteuning nodig is. De resultaten van de landelijke verenigingsmonitor zullen in Q3/Q4 van 2027 bekend zijn.

Wat willen we bereiken?

Cultuureducatie
We zetten ons in voor een basisprogramma cultuureducatie

Wat gaan we ervoor doen?

Cultuureducatie Met Kwaliteit
De intermediair Cultuureducatie Met Kwaliteit (CMK) zorgt samen met de deelnemende scholen voor een CMK aanbod dat past bij de ambities van de school. Daarnaast ontwikkelen we een basisprogramma cultuureducatie met doorlopende leerlijn. De ambitie is te komen tot een programma waaraan alle scholen in het primair onderwijs (binnen de gemeente) deelnemen. Dit doen we uitdrukkelijk in samenwerking met het onderwijs, waarbij ruimte blijft voor de eigen ambities van de school. Het voortgezet onderwijs, kinderopvang en voor- naschoolse opvang kunnen hier op termijn bij aansluiten.

Wat willen we bereiken?

De Dennenberg
We ontwikkelen een multifunctionele accommodatie De Dennenberg.

Wat gaan we ervoor doen?

Haalbaarheidsonderzoek
In mei 2025 heeft de gemeenteraad een principebesluit genomen over de toekomst van sportaccommodatie De Dennenberg. Onderdeel daarvan is het doen van een haalbaarheidsonderzoek naar een multifunctionele accommodatie. In 2027 ontvangt de raad voorstellen voor het vervolg.

Wat willen we bereiken?

Kunstencentrum de Hofnar
We werken aan een uitnodigend kunstencentrum de Hofnar, waar iedereen zich kan ontwikkelen op het gebied van kunst en cultuur - in samenwerking met het theater

Wat gaan we ervoor doen?

Toegankelijk aanbod
Het voormalige CMD en Theater de Hofnar gaan vanaf seizoen 2026-2027 verder onder de naam de Hofnar | theater & kunstencentrum. Het kunstencentrum blijft zich inzetten voor een breed, toegankelijk aanbod, met alle kunstdisciplines in huis. Niet alleen in de vrije tijd en het onderwijs maar ook steeds meer in het sociaal domein. Daarnaast wordt de samenwerking met het theater verder versterkt, waarmee De Hofnar doorgroeit naar hét Huis voor Cultuur.

Wat willen we bereiken?

Levendige gemeente
We stimuleren activiteiten en evenementen die bijdragen aan een levendige gemeente voor iedereen

Wat gaan we ervoor doen?

Jongerenevenement
We geven opdracht aan Were-Di 3 voor een onderzoek voor een potentieel groot jongerenevenement.

Zomerkermis
We bouwen samen met diverse stakeholders aan een nieuw gedragen visie voor de zomerkermis in Valkenswaard.

Evenementen
Ontwikkeling van bestaande (on-brand) evenementen.

Wat willen we bereiken?

Sportpark Den Dries
Integraal gebiedsgericht omgevingsprogramma voor Sportpark Den Dries en omgeving.

Wat gaan we ervoor doen?

Gebiedsgericht programma
Er is opdracht gegeven voor het opstellen van een plan van aanpak voor een breed integraal gebiedsgericht omgevingsprogramma. Hierbij wordt rekening gehouden met actuele knelpunten die om een snelle oplossing vragen. Wij verwachten in de loop van 2027 het integraal gebiedsgericht programma ter besluitvorming voor te leggen aan de raad.

Wat willen we bereiken?

Subsidiebeleid
We verstrekken subsidies via het vastgestelde beleid en beleidsregels en zorgen dat de gemeentelijke middelen worden besteed aan activiteiten die aansluiten bij de gemeentelijke doelstellingen.

Wat gaan we ervoor doen?

Activiteiten en resultaten
In samenspraak met subsidiepartners worden de activiteiten duidelijk omschreven en gemonitord op resultaten.

Wat willen we bereiken?

Tuin van Brainport
We positioneren Valkenswaard als dé Tuin van Brainport, een aantrekkelijke plek voor ontspanning, natuur en cultuur.

Wat gaan we ervoor doen?

Positionering
We werken aan een eenduidige positionering van Valkenswaard als Tuin van Brainport, onder andere via Visit Valkenswaard en in samenhang met De Groote Heide, met als doel het vergroten van de trots en binding van inwoners, het aantrekken van bezoekers en het versterken van het vestigingsklimaat.

Dienstverleningsovereenkomst
Daartoe sluiten we voor de periode 2027–2030 een meerjarige dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Visit Valkenswaard.

Musea
Op basis van de besluitvorming die gaat volgen over de uitwerking van het voorkeursscenario van het LTS-terrein met betrekking tot het steendrukmuseum zal bekeken worden wat de wensen zijn voor de toekomst voor de overige musea.

Wat willen we bereiken?

UNESCO
We zetten ons in voor sterke verenigingen en het uitdragen van het bloemencorso en de valkerij als UNESCO-erfgoed.

Wat gaan we ervoor doen?

Film
We doen dat door de UNESCO-erkenningen te bestendigen met initiatieven voor de kortere, middellange en langere termijn, zodat de zichtbaarheid (zowel letterlijk als figuurlijk) geborgd is. In 2027 wordt de film afgemaakt en krijgt dit een vervolg.

Wandelroutes
De wandelroutes worden opnieuw geactiveerd.

Toekomstbestendigheid
We bevorderen actief de kwaliteit en de toekomstbestendigheid van onze culturele parels. Tegelijkertijd blijven we zorgen voor een stevige basis in het culturele verenigingsleven en binnen het onderwijs. Hiervoor stellen we jaarlijks subsidies beschikbaar en nemen we deel aan Cultuureducatie met kwaliteit (CMK).

Ontwikkelingen programma 5

Ontwikkelingen
Hieronder zijn de ontwikkelingen van programma 5 gepresenteerd. In onderstaande tabel staan de ontwikkelingen van de Nota kaders 2027 - 2030, de bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma 2026-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 weergegeven. Als er ten opzichte van de Nota Kaders nog mutaties op deze posten hebben voorgedaan worden deze toegelicht. De bezuinigingen 2027-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 zijn eveneens toegelicht onder de tabel.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027 - 2030	**-38.000**	**-37.000**	**22.000**	**-173.000**
Wedert schoonmaakkosten	-44.000	-44.000	-44.000	-44.000
Doorbelasting energiekosten sportpark 't Heike	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
OZB Hofnar	-22.000	-22.000	-22.000	-22.000
Bibliotheek; overheidsbrede dienstverlening SPUK middelen	31.100	31.100	31.100	31.100
Bibliotheek; overheidsbrede dienstverlening kosten *	-31.100	-31.100	-31.100	-31.100
Indexatie subsidierelaties *	54.000	72.000	131.000	-64.000
Wedert toegangsysteem	0	-8.000	-8.000	-8.000
Wedert Kassaruimte	0	-9.000	-9.000	-9.000
Renovatie kleedkamers HOD	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
Zwavelzuuropslag	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma	**183.000**	**160.000**	**165.000**	**165.000**
Bijstelling budget Dommelland	25.000	25.000	25.000	25.000
Extra inzet op co-financiering Groote Heide	3.000	6.000	6.000	6.000
Verduurzamen gemeentelijke panden	79.000	53.000	58.000	58.000
Verhogen opbrengsten zwembad de Wedert	13.000	13.000	13.000	13.000
Bijstelling opbrengsten houtverkoop	50.000	50.000	50.000	50.000
Tariefsverhoging CMD met 1,5%	3.000	3.000	3.000	3.000
Inkomsten schoolprojecten bijstellen	10.000	10.000	10.000	10.000
Ontwikkelingen begroting 2027 - 2030	**-**	**-4.000**	**-6.000**	**1.400**
MIP buitenspeelvoorzieningen	-	-4.000	-6.000	1.400
Totaal	**145.000**	**119.000**	**181.000**	**-6.600**
* Deze post heeft betrekking op meerdere programma's maar is gepresenteerd onder programma 5.				

Toelichting ontwikkelingen
<u>Ontwikkelingen Nota kaders 2027-2030</u>
Wedert schoonmaakkosten (€ 44.000 nadeel)
De schoonmaakkosten zijn structureel te laag geraamd o.a. doordat al enkele jaren niet meer is geïndexeerd. Daarom is een verhoging noodzakelijk. Dit is reeds gemeld in de jaarrekening 2025 en wordt nu geëffectueerd.

Doorbelasting energiekosten sportpark 't Heike (€ 14.000 nadeel structureel)
Sinds 2023 heeft de voetbalvereniging eigen meters voor het elektriciteitsverbruik en krijgen de vereniging de kosten rechtstreeks van de energieleverancier doorberekend. Voorheen werden deze kosten gedragen door de gemeente en vervolgens doorbelast aan de vereniging. De energiekosten zijn niet meer opgenomen in onze begroting, echter de doorbelasting is nog steeds geraamd. Deze dient te vervallen.

OZB Hofnar (€ 22.000 nadeel meerjarig)
Het eigenaarsdeel OZB van het CC Hofnar is voor rekening van de gemeente. In de begroting is er echter rekening mee gehouden dat deze doorbelast wordt aan de gebruikers. Dit is een financieel technisch correctie.

Bibliotheek; overheidsbrede dienstverlening SPUK middelen en kosten (€ 31.000 voordeel SPUK, € 31.000 nadeel kosten)
De SPUK Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) wordt vanaf 2026 omgezet naar de decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening en is daarmee onderdeel van het gemeentefonds. Bibliotheek de Kempen blijft deze taak uitvoeren voor de gemeente Valkenswaard en heeft daarvoor in 2026 ook al subsidie ontvangen.

Indexatie subsidierelaties (2027 € 54.000 voordeel, meerjarig € 72.000 voordeel, € 131.000 voordeel en € 64.000 nadeel)
Voor de indexatie van de subsidierelaties is een meerjarige stelpost opgenomen. Deze stelpost wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van het meest actuele percentages 'Loonvoet sector overheid' en 'Prijs materiele overheidsconsumptie (imoc)'. Deze percentages zijn uiteengezet in de nota kaders 2027-2030.

Wedert toegangsysteem (2028 nadeel € 8.000 meerjarig)
Het huidig kassa-toegangssysteem is in 2018 aangeschaft en afgeschreven. We nemen een vervangingsinvestering voor een nieuw kassa-toegangssysteem op. Het nieuwe systeem wordt in 10 jaar afgeschreven.

Wedert kassaruimte (2028 nadeel € 9.000 meerjarig)
Naar aanleiding van een ARBO technische controle zijn de huidige werkplekken in de buitenkassaruimte aangemerkt als onvoldoende. Dit zit in een aantal zaken. In arbo, veiligheid (noodknop, onvoldoende zicht en looproutes met contant geld door buitenruimte) en binnenklimaat. Om dit in de toekomst aan te passen zijn er een aantal scenario's uitgewerkt. Het door ARBO voorgestelde scenario is financieel uitgewerkt (€ 167.000) naar een situatie welke voldoet aan de toekomstige eisen op ARBO. Naar verwachting zal dit in het voorjaar van 2027 gerealiseerd kunnen worden. De kapitaallasten ontstaan vanaf 2028 en bedragen ca € 9.000 per jaar.

Renovatie kleedkamers HOD (€ 4.000 nadeel structureel)
Overschrijding heeft betrekking op het krediet ten aanzien van werkzaamheden renovatie kleedkamers van Hockeyvereniging HOD. Het project is nagenoeg afgerond, de definitieve afronding is in Q1 2026. De overschrijding is veroorzaakt door hogere externe begeleidingskosten voor de projectleider en aanvullende kosten binnen het project (meerwerk). De extra kapitaallasten zijn ca € 4.000 vanaf 2027.

Zwavelzuur opslag (€ 8.000 nadeel structureel)
Met een raadsinformatiebrief is de raad op 17 september 2025 geïnformeerd over de noodzaak van het realiseren van een zwavelzuuropslag bij zwembad De Wedert omdat de arbotechnische situatie niet op orde was. Hier is aangegeven dat de lasten van deze investering via de P&C documenten wordt verwerkt. De investering is via de slotwijziging 2025 verwerkt. De kapitaallasten worden via de Nota kaders vanaf 2027 verwerkt.

<u>Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma</u>
Dommelland (€ 25.000 voordeel structureel)
Bij het door de raad in 2021 vastgestelde uitvoeringsprogramma Dommelland is een structureel budget beschikbaar gesteld voor de uitwerking en voorbereiding van de uitvoeringsprojecten en bemensing van een programma organisatie. Kredieten voor realisatie moeten met concrete voorstellen aan de raad voorgelegd worden. Het is mogelijk gebleken in de structurele middelen te bezuinigen door de ambitie aan te passen.. De verdere uitvoering van het vastgestelde uitvoeringsprogramma Dommelland zal dus nog een niet nader geraamd effect op de begroting voor de komende raadsperiode hebben. Dit omdat het financieel effect pas na uitwerking van de projecten in het uitvoeringsprogramma ingeschat kan worden.

Extra inzet op cofinanciering Groote Heide (2027 € 3.000 voordeel, 2028 € 6.000 voordeel structureel)
Samen met de andere deelnemers betalen we een jaarlijkse bijdrage om de samenwerking Groote Heide naar een hoger niveau te tillen. Dit om op termijn nog meer de Tuin van de Brainport te zijn. Door meer in te zetten op cofinanciering vanuit het bedrijfsleven zou de gemeentelijke financiële inzet op termijn te verminderen moeten zijn. We willen daarbij de insteek nemen dat 10% van de begrotingsomvang van de Groote Heide door externe bronnen, niet zijnde gemeentelijke bijdrage, gedragen dienen te worden. Dit zou een toename zijn van € 30.000 ten opzichte van de huidige begroting van de Groote Heide. Dit zou een structurele afname zijn van € 6.000 per deelnemende partij. Als uitgangspunt willen we hierbij nemen dat de structurele besparing in 2028 volledig is geeffectueerd.

Verduurzamen gemeentelijke panden (2027 € 79.000 voordeel, 2030 €58.000 voordeel structureel)
De gemeente heeft de plicht om aan de doelstellingen vanuit het klimaatakkoord te voldoen. Onderdeel hiervan is de CO2 reductie te verminderen en daarvoor onder andere de gemeentelijke panden te verduurzamen. Voor komende jaren zijn daarom in de begroting 2026 diverse investeringen opgenomen. Er is een actualisatie gemaakt van de investeringsbedragen, te ontvangen subsidie en lagere energiekosten. De kapitaallasten zijn verwerkt in de begroting 2027-2030.

Verhogen inkomsten de wedert met 5% (€ 13.000 voordeel structureel):
Een vergelijking van de tarieven bij de regionale zwembaden leert dat de tarieven in de gemeente Valkenswaard (ver) onder de regionale tarieven liggen. Dit draagt mede bij aan de bezoekersaantallen voor het zwembad. Dit geeft echter ook aan dat gebruikers in de regio ook bereid zijn om meer te betalen. Uit de vergelijking komen afwijkingen van
33 – 62% naar voren. De huidige opbrengst van de zwembad tarieven is begroot op ca
€ 275.000. Bij een stijging van 30% zitten we nog steeds aan de onderkant van de regionale tarieven maar wordt wel een hogere opbrengst gegenereerd van € 80.000.??

De verenigingstarieven zijn hierbij buiten beschouwing gelaten. Daarnaast blijft de gratis toegankelijke woensdagmiddag voor de kinderen tot en met 12 jaar in stand.?

Op 10 september 2026 heeft de raad besloten om dit budget met 5% bij te stellen in plaats van 30%. Dit is als zodanig verwerkt in de begroting.

Bijstelling opbrengsten houtverkoop (€ 50.000 voordeel structureel)
Jaarlijks brengt de gemeente hout op de markt waarop door leveranciers wordt ingeschreven. Dit om het bos optimaal ingericht te houden en te vernieuwen om op termijn bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. Het resultaat zullen meer duurzame bosgebieden zijn waarin ook goed gerecreëerd kan worden. De opbrengsten verschillen van jaar tot jaar, afhankelijk van de markt. Wij achten het verantwoord om wat risicovoller te ramen gezien de opbrengsten die we de afgelopen jaren hebben gerealiseerd.

CMD reguliere indexatie (€ 3.000 voordeel structureel):
De lesgelden van het kunstencentrum (CMD) zijn de afgelopen jaren volgens afspraak geïndexeerd met 1,5%. Een indexatie die dichter bij de realiteit ligt (5%) levert?circa?€10.000 aan extra inkomsten op. Op 10 september 2026 heeft de raad besloten om dit budget met 1,5% in plaats van 5% bij te stellen. Dit is als zodanig verwerkt in de begroting.

Inkomsten schoolprojecten bijstellen (€ 10.000 voordeel structureel)
Het kunstencentrum (voorheen CMD) verzorgt steeds meer activiteiten in het onderwijs. De inkomsten hieruit zijn afgelopen jaren lager begroot dan de realisaties laten zien. Deels staan er ook hogere uitgaven tegenover, vanwege personele inzet.

<u>Ontwikkelingen begroting 2027-2030</u>
MIP buitensportvoorzieningen
In de begroting 2027-2030 is de planning van MIP buitenspeelvoorzieningen geactualiseerd. Het voordeel in de jaren 2028-2029 komt doordat kredieten naar latere jaren zijn

verschoven/afgeraamd zijn. Vanaf 2029 resulteert dit in een (minimaal) negatief effect op het begrotingssaldo. Alle kredieten zijn nader uitgewerkt in het onderdeel meerjarenraming – investeringen.

Verbonden partijen programma 5

Verbonden partijen
Geen verbonden partij van toepassing.

Wat mag programma 5 kosten?

Wat mag programma 5 kosten?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
5. Sport, cultuur en recreatie						
5.1 Sportbeleid en activering	**1.141**	**635**	**665**	**665**	**665**	**665**
5.2 Sportaccommodaties	**4.654**	**5.265**	**5.430**	**5.488**	**5.493**	**5.494**
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	**3.161**	**3.742**	**3.510**	**3.556**	**3.508**	**3.499**
5.4 Musea	**262**	**379**	**395**	**395**	**395**	**395**
5.5 Cultureel erfgoed	**413**	**422**	**217**	**217**	**217**	**217**
5.6 Media	**821**	**865**	**837**	**837**	**837**	**837**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**4.914**	**4.820**	**5.019**	**5.014**	**5.478**	**5.208**
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie	**15.365**	**16.127**	**16.074**	**16.172**	**16.594**	**16.316**
Baten						
5. Sport, cultuur en recreatie						
5.1 Sportbeleid en activering	**565**	**481**	**300**	**300**	**300**	**300**
5.2 Sportaccommodaties	**1.371**	**1.402**	**1.400**	**1.404**	**1.409**	**1.414**
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	**1.047**	**1.070**	**1.116**	**1.116**	**1.097**	**1.097**
5.5 Cultureel erfgoed	**18**	**122**	**5**	**5**	**5**	**5**
5.6 Media	**28**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**1.322**	**320**	**327**	**327**	**327**	**327**
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie	**4.352**	**3.395**	**3.148**	**3.152**	**3.138**	**3.143**
Saldo voor bestemming	**-11.012**	**-12.732**	**-12.926**	**-13.020**	**-13.456**	**-13.173**
Stortingen						
5. Sport, cultuur en recreatie						
5.999 Mutaties reserves	**0**	**0**	**420**	**420**	**420**	**420**
Onttrekkingen						
5. Sport, cultuur en recreatie						
5.999 Mutaties reserves	**0**	**0**	**850**	**854**	**1.271**	**1.013**

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Mutaties reserves	**0**	**0**	**430**	**433**	**851**	**593**
Saldo na bestemming	**-11.012**	**-12.732**	**-12.496**	**-12.587**	**-12.605**	**-12.581**

Verplichte beleidsindicatoren programma 5

Verplichte beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron	Peiljaar	Realisatie Valkenswaard	Realisatie Landelijk	Doelstelling 2027
Niet-sporters	%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	2024	43,1%	42,5%	42,5%

Programma 6: Sociaal domein

Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 6?

Wat willen we bereiken?

Armoedebestrijding
We bieden ondersteuning bij bijzondere en noodzakelijke extra uitgaven voor de armoedebestrijding.

Wat gaan we ervoor doen?

Minimaregelingen
We voeren in 2027 actief het vastgestelde minimabeleid uit om armoede bij inwoners met een laag inkomen te verzachten, te verminderen en te voorkomen. We richten ons daarbij op inwoners die rond of onder het sociaal minimum leven en ondersteunt hen met gerichte financiële regelingen en voorzieningen. Met deze inzet vergroten we de participatiemogelijkheden van inwoners en stellen wij hen in staat om volwaardig mee te doen in de samenleving. Tegelijkertijd voorkomen we dat financiële problemen verergeren door een toegankelijke uitvoering en het stimuleren van maximaal gebruik van beschikbare regelingen.

Proactieve dienstverlening
Wij werken op basis van het eind 2025 vastgestelde uitvoeringsplan, waarin concrete maatregelen zijn opgenomen. Daarbij zetten we nadrukkelijk in op een proactieve dienstverlening richting inwoners, zodat ondersteuning tijdig en doelgericht wordt ingezet.

Wat willen we bereiken?

Beleidskader sociaal domein
We evalueren en actualiseren het beleidskader sociaal domein.

Wat gaan we ervoor doen?

Startnotitie
We leggen een startnotitie voor de evaluatie van het beleidskader sociaal domein voor aan de gemeenteraad.

Actualisatie
Op basis van de evaluatie actualiseren we het beleidskader sociaal domein.

Wat willen we bereiken?

Duurzaam betaald werk
We begeleiden inwoners bij het groeien naar, vinden van en behouden van duurzaam betaald werk naar vermogen. Waar mogelijk bieden wij hulp aan via trajecten gericht op arbeid of maatschappelijke participatie.

Wat gaan we ervoor doen?

Re-integratie
We zetten in 2027 actief in op re-integratie door inwoners waar mogelijk te ondersteunen met trajecten gericht op arbeid en maatschappelijke participatie. Hierbij werken we samen met partners zoals de Ergon en gespecialiseerde re-integratiebureaus. Afhankelijk van de persoonlijke situatie bieden we maatwerk in de vorm van begeleiding naar werk, scholing, vrijwilligerswerk of andere vormen van participatie.

Zelfredzaamheid
We vergroten de zelfredzaamheid van inwoners en versterken hun kansen op duurzame deelname aan de arbeidsmarkt en de samenleving. Hierdoor kunnen de inwoners hun eigen kracht beter

benutten. In 2027 ligt de nadruk op het effectief inzetten van trajecten, het versterken van samenwerking met partners en het monitoren van resultaten, zoals uitstroom naar werk en maatschappelijke participatie.

Wat willen we bereiken?

Hervormingsagenda jeugd
We sluiten aan bij de Hervormingsagenda Jeugd, waarbij we de landelijke ambities vertalen naar regionale projecten en lokale uitvoering.

Wat gaan we ervoor doen?

Samen voor Jeugd
Vanuit het meerjaren- en uitvoeringsplan Samen voor Jeugd werken we in 2026-2029 op regionale schaal aan het verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van de jeugdhulp. Daarbij onderscheiden we vier opgaven:
1. Normaliseren en reikwijdte
2. Integraliteit
3. Verblijf
4. Organisatie

Gemeenschappelijke regeling
Onderdeel hiervan is de wettelijke verplichting tot het vormen van een gemeenschappelijke regeling (GR) Samen voor Jeugd. Via deze regeling werken we met negen andere gemeenten samen aan de inkoop van jeugdhulp en de beleidsontwikkeling daaromheen. Deze samenwerking vindt al plaats, maar wordt met de vorming van de GR in 2027 juridisch en bestuurlijk geborgd.

Inkoop
In samenhang met bovenstaande werken we in 2027 ook de brede inkoop uit, met als doel om per 1 januari 2028 nieuwe jeugdhulpcontracten te implementeren. Hierin staan partnerschap, gedeelde verantwoordelijkheid en sturing op resultaten centraal. We bereiden een beweging voor naar minder losse trajecten en meer samenhangende zorg, met aandacht voor uitkomststuring, normaliseren en passende hulp. Deze regionale opgaven en inkoop vertalen we door naar een passende, lokale uitvoeringspraktijk.

Wat willen we bereiken?

Ondersteuning
We ondersteunen inwoners met een uitkering om zo snel en volwaardig mogelijk te laten deelnemen in onze gemeente en samenleving, door taalscholing te bieden en naar werk te begeleiden, mogelijk tegelijkertijd.

Wat gaan we ervoor doen?

Inburgeringstraject
We stimuleren in 2027 dat nieuwkomers die inburgeren actief deelnemen aan de samenleving. Wij bieden iedere nieuwkomer een stevige basis om te bouwen aan een zelfstandig en toekomstbestendig perspectief. We zetten daarbij nadrukkelijk in op duale trajecten, waarin inburgering en participatie gelijktijdig plaatsvinden. Nieuwkomers combineren het leren van de taal met praktijkervaring, bijvoorbeeld via (vrijwilligers)werk, stages of werkervaringsplekken. Hiermee versnelt de gemeente niet alleen de taalontwikkeling, maar vergroot zij ook de kansen op duurzame participatie en werk.

Samenwerking
We werken hierbij intensief samen met partners op het gebied van taal, werk en maatschappelijke ondersteuning, zoals Werkvloertaal en Ergon.

Bijstand
We waarborgen de bestaanszekerheid van financieel kwetsbare inwoners door tijdelijke inkomensondersteuning te bieden. Wij ondersteunen inwoners die door omstandigheden zoals werkloosheid, ziekte of een plotselinge inkomensdaling niet in hun eigen levensonderhoud kunnen

voorzien, met passende regelingen zoals de algemene en bijzondere bijstand, BBZ, IOAW, IOAZ en IST. Met deze inzet voorkomen we dat financiële problemen escaleren tot problematische schulden en dragen wij bij aan het stabiliseren van de financiële situatie van inwoners.

Wetgeving
We voeren in 2027 de wetswijziging Participatiewet in balans verder uit en borgen de implementatie in de reguliere dienstverlening. Met deze wetswijziging maakt het Rijk de Participatiewet eenvoudiger, mensgerichter en effectiever. Wij zetten de ruim twintig maatregelen gericht in om de kansen op werk te vergroten, de dienstverlening te verbeteren en de menselijke maat te versterken. Na de gefaseerde invoering in 2026 ligt in 2027 de nadruk op doorontwikkeling, monitoring en optimalisatie. Een aantal wijzigingen welke in 2027 ingaan hangen samen met het wetsvoorstel handhaving sociale zekerheid welke momenteel nog voorligt bij de Tweede Kamer.

Wat willen we bereiken?

Passende ondersteuning
We zetten in op meer passende ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers zodat inwoners langer zelfstandig en betekenisvol kunnen deelnemen aan de samenleving

Wat gaan we ervoor doen?

Vrijwilligers
We continueren ons huidige beleid om samen met onder andere Cordaad en Sportief Valkenswaard de vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties te ondersteunen, op aspecten als werving, opleiding/training, netwerkvorming e.d. Dit geldt breed voor vrijwilligerswerk in sport, cultuur, zorg, wijken en andere domeinen.

Mantelzorgers
De ondersteuning voor mantelzorgers verloopt nu via het Steunpunt Mantelzorg Verlicht. We onderzoeken wat mogelijk is op het vlak van collectieve ondersteuning en ontwikkelen dit door.

Wat willen we bereiken?

Preventie, normalisering en vroegsignalering
We investeren in preventie, normalisering, vroegsignalering en het voorkomen van uithuisplaatsingen.

Wat gaan we ervoor doen?

Normalisering
We erkennen dat uitdagingen en tegenslagen onderdeel zijn van het leven en niet altijd om professionele hulp vragen. Veel situaties kunnen mensen zelf oplossen, of met steun van hun netwerk, zoals familie, school en buurt. We zetten ons in om de beweging tot normaliseren samen met onze partners en inwoners te realiseren.

Voor volwassenen zetten we samen met partners en inwoners in op het normaliseren van beweging. Naast mantelzorg en vrijwilligerswerk doen we dit door onder andere het stimuleren van vormen van burenhulp, ontmoeting en kleinschalige sport- en beweegactiviteiten. Wijkgerichte samenwerking voor een sterke sociale basis is hierbij cruciaal. Daarom ontwikkelen we het wijkgerichte werken en de ondersteuning van wijkcommissies ook door.
Bij inkoop van ondersteuning nemen we normalisering, (wijkgerichte) samenwerking met partners in de sociale basis mee. Zo kan specialistische hulp beschikbaar blijven voor wie dit echt nodig heeft. Daarbij hoort ook dat we met partners zorgvuldige afspraken en afwegingen maken als het gaat om ondersteuning vanuit Wmo, Wlz en Zvw.

Vroegsignalering
We zetten in op het vroegtijdig opsporen van risicofactoren en daarbij het inzichtelijk maken van beschermende factoren. Onder andere bij de eerste tekenen van financiële problemen en

schulden. Daarnaast is het schoolmaatschappelijk werk aanwezig in het onderwijs en versterken we het jongerenwerk in relatie tot vindplaatsgericht werken, zowel offline als online.

Preventie
We zetten wijkgericht in op het versterken van de pedagogische basis. Meer algemeen zetten we ons in om voor (ouders van) jeugdigen een dekkend aanbod te realiseren waarbij de verschillende niveaus van preventie aanwezig zijn in een doorgaande lijn voor jeugdigen (vanaf –9 maanden) en jongvolwassenen, zowel individueel als collectief. Daarbij borgen we waar wenselijk bestaande programma's en zoeken we, waar zich hiaten voordoen, naar passende oplossingen of aanvullingen.

Uithuisplaatsingen
Veiligheid van jeugdigen staat voorop. Door de samenwerking tussen Zorg en Veiligheid werken we integraal samen om vergaande gevolgen waar mogelijk te voorkomen. We implementeren de werkwijze ‘Gefaseerd Samenwerken aan Veiligheid’. Medewerkers worden hierin geschoold en we versterken de samenwerking met ketenpartners, zodat we tijdig en effectief kunnen handelen bij signalen van onveiligheid.

Wat willen we bereiken?

Schuldenproblematiek
We ondersteunen bij schuldenproblematiek voor armoedebestrijding en om de weg naar werk vrij te maken.

Wat gaan we ervoor doen?

Vroegsignalering schuldenproblematiek
We ondersteunen in 2027 inwoners die (dreigen te) maken krijgen met geldzorgen en schuldenproblematiek actief en vroegtijdig. Zij zet in op vroegsignalering en begeleiding om financiële problemen beheersbaar te houden en escalatie te voorkomen. Via samenwerkingspartners zoals woningcorporaties, zorgverzekeraars en energieleveranciers ontvangt de gemeente signalen van betalingsachterstanden. Op basis hiervan zoekt zij vroegtijdig contact met inwoners en biedt zij passende hulp aan.

Schuldhulpverlening
We bieden ondersteuning die varieert van advies en budgetcoaching tot saneringstrajecten. Hiermee helpt zij inwoners om weer grip te krijgen op hun financiële situatie en werkt zij toe naar een schuldenvrije toekomst.

Monitoring
In 2027 gebruiken we de in 2026 ontwikkelde meetgegevens om de instroom van inwoners met financiële zorgen en problematische schulden beter te analyseren en gerichter te sturen. Tevens versterkt zij de samenwerking binnen de keten door regie te voeren op een sluitende aanpak van geldzorgen.

Integraal beleid
Integraal beleid: Het integrale beleidsplan 2028–2031 waarin schulddienstverlening is opgenomen wordt in 2027 aan de raad aangeboden en vormt de basis voor de verdere doorontwikkeling van de aanpak.

Wat willen we bereiken?

Sterke sociale cohesie
We behouden de sterke sociale cohesie, zodat inwoners kunnen deelnemen aan activiteiten en verenigingen en elkaar kunnen ontmoeten en ondersteunen.

Wat gaan we ervoor doen?

Evaluatie woonleefcirkel
We betrekken de lessen uit de evaluatie van de Woonleefcirkel Hart van Valkenswaard bij afwegingen voor Woonleefcirkels elders.

Directe leefomgeving
We betrekken de lessen uit de evaluatie van de Woonleefcirkel Hart van Valkenswaard bij afwegingen voor Woonleefcirkels elders.

Initiatieven
We stellen een plan van aanpak op om gericht keuzes te maken ten aanzien van initiatieven die we willen stimuleren en ondersteunen en de wijze waarop. De activiteiten uit dit plan brengen we ter uitvoering.

Wijkondersteuningsstructuur
We geven de wijkondersteuningsstructuur (wijknetwerkers) verder vorm in samenwerking met stakeholders.

Wijkagenda's
Ook voor de overige wijken worden wijkagenda's gemaakt. Dit gebeurt op basis van input van wijkbewoners, professionals en cijfermatige informatie.

Wat willen we bereiken?

Toegang
We werken aan een laagdrempelige toegang voor inwoners door te investeren in de ontwikkeling van een Stevig Lokaal Team en sturing hierop.

Wat gaan we ervoor doen?

Stevig lokaal team
Een stevig lokaal team is de spil binnen het sociaal domein in de ondersteuning van inwoners, zowel jeugdigen als volwassenen: zij beoordelen hulpvragen, werken integraal, voeren regie en zorgen voor passende op- en afschaling. We investeren in hun deskundigheid, aanbod en samenwerking, zodat zij uiteenlopende problemen vroegtijdig kunnen aanpakken en specialistische zorg waar mogelijk kunnen voorkomen of beperken.

Sturing
We verduidelijken de opdracht, rollen en verantwoordelijkheden van consulenten, lokale teams en zorgaanbieders. Om zo meer te sturen op regievoering, samenhang, kwaliteit en doelmatigheid in de ondersteuning.

Wat willen we bereiken?

WMO maatwerkvoorziening
Het borgen van kwalitatief goede en toekomstbestendige ondersteuning voor inwoners die afhankelijk zijn van specifieke wmo-maatwerkvoorzieningen.

Wat gaan we ervoor doen?

Aanbesteding
We voeren een nieuwe aanbesteding uit voor hulpmiddelen en trapliften. Hierbij stellen we duidelijke kwaliteitseisen en afspraken over dienstverlening, zodat inwoners kunnen rekenen op passende, veilige en tijdig beschikbare voorzieningen.

Ontwikkelingen programma 6

Ontwikkelingen
Hieronder zijn de ontwikkelingen van programma 6 gepresenteerd. In onderstaande tabel staan de ontwikkelingen van de Nota kaders 2027 - 2030, de bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma 2026-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 weergegeven. Als er ten opzichte van de Nota Kaders nog mutaties op deze posten hebben voorgedaan worden deze toegelicht. De bezuinigingen 2027-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 zijn eveneens toegelicht onder de tabel.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027 - 2030	**-4.053.000**	**-4.741.000**	**-5.456.000**	**-6.204.000**
Bijstand	-617.000	-617.000	-617.000	-617.000
Huishoudelijke hulp	-368.000	-368.000	-368.000	-368.000
Bijstelling WMO voorzieningen begeleiding	100.000	100.000	100.000	100.000
Bijstelling WMO voorzieningen Eigen bijdrage CAK	40.000	40.000	40.000	40.000
Indexering WMO voorzieningen *	-309.000	-626.000	-922.000	-1.225.000
Maatwerkkosten specialistische jeugdhulp	-2.446.000	-2.446.000	-2.446.000	-2.446.000
Indexering Jeugd maatwerkvoorzieningen / vrijval stelpost jeugd *	-307.000	-672.000	-1.052.000	-1.442.000
Ergon	-146.000	-152.000	-191.000	-246.000
Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma	**246.000**	**76.000**	**76.000**	**76.000**
Vrijval budget subsidieclusters*	150.000	150.000	150.000	150.000
Aframing incidentele middelen voor KCZ	170.000	0	0	0
Afschaffen fashioncheques	50.000	50.000	50.000	50.000
Woonleefcirkels	-62.000	-62.000	-62.000	-62.000
Bevorderen sociale cohesie	-26.000	-26.000	-26.000	-26.000
LUUXX	-23.000	-23.000	-23.000	-23.000
Kinder- en jongerenparticipatie	-13.000	-13.000	-13.000	-13.000
Ontwikkelingen begroting 2027 - 2030	**204.000**	**253.000**	**253.000**	**254.000**
Bijstand	204.000	253.000	253.000	254.000
Totaal	**-3.603.000**	**-4.412.000**	**-5.127.000**	**-5.874.000**
* Deze post heeft betrekking op meerdere programma's maar is gepresenteerd onder programma 6.				

Toelichting ontwikkelingen
Ontwikkelingen Nota kaders 2027-2030
Bijstand (€ 617.000 nadeel structureel)
Kosten levensonderhoud/Rijksbijdrage SZW
In de Slotwijziging 2025 heeft een bijstelling plaatsgevonden die gebaseerd was op de definitieve bijstelling over 2025. Deze bijstelling zit aan de uitgaven (€ 878.000) als wel aan de inkomstenkant (€ 510.000), dit structurele effect is niet meerjarig doorgevoerd bij de begroting, wat nu met deze bijstelling wel gebeurt. Bij de berekening hiervan is rekening gehouden met inflatiecorrectie over 2026.

Loonkostensubsidie (LKS)
De LKS is in het verleden begroot op basis van voorcalculatie, we zien door de extra inzet op LKS dat de lasten toenemen en de huidige systematiek van begroting hierbij niet meer passend is. Door de systematiek aan te passen en te begroten op basis van werkelijke uitgaven is een bijraming nodig van € 305.000. De verwachting is dat er een bijstelling plaats zal vinden in de meicirculaire 2026 van de Rijksmiddelen voor de LKS. Naar verwachting komen hier in de Meicirculaire 2026 extra middelen vanuit het Rijk voor.

IOAW/IOAZ
De afname van de verstrekkingen van de IOAW/IOAZ uitkeringen, maakt dat we de begroting aframen.

Kosten levensonderhoud
Het aantal jongeren in de bijstand laat landelijk een stijgende lijn zien. Jongeren stromen vaker in en stromen minder snel uit, terwijl de ondersteuningsbehoefte complexer van aard is. Dit resulteert in langere trajecten. De financiële effecten hiervan zijn op dit moment nog niet zichtbaar. De ontwikkeling wordt nauwlettend gemonitord. Indien nodig zal tijdig een passende financiële bijstelling plaatsvinden.

Huishoudelijke hulp (€ 368.000 nadeel structureel)
De waargenomen financiële mutatie wordt primair veroorzaakt door twee ontwikkelingen. Ten eerste is sprake van een volumestijging: het aantal cliënten en indicaties is toegenomen van 1.035 naar 1.100. Ten tweede heeft de noodzakelijke aanpassing van het tarief invloed gehad op het beschikbare budget. In de begroting is uitgegaan van een indexering van 2,7%, terwijl deze uiteindelijk 5,13% had moeten bedragen. Door de eerder opgelegde taakstelling en gestegen indexering is hier een structurele bijstelling op nodig.

Het is van belang om te benadrukken dat deze ontwikkeling samenhangt met landelijke beleidsvoornemens. Het kabinet heeft richting gegeven aan wijzigingen binnen het sociaal domein, maar de concrete uitwerking en de daaruit voortvloeiende financiële effecten zijn op dit moment nog onvoldoende scherp. Dit betekent dat de budgettaire impact in de komende periode kan fluctueren, afhankelijk van de verdere landelijke besluitvorming en de vertaling daarvan naar lokale uitvoering.

Bijstelling WMO voorzieningen begeleiding (€ 100.000 voordeel structureel)
Met ingang van 1 januari 2024 is de gemeente voor de maatwerkvoorziening Wmo begeleiding overgestapt van resultaatgerichte naar inspanningsgerichte financiering. De verwachting was dat het aantal ingezette uren per cliënt zou dalen. In 2024 blijkt deze verwachting uit te komen: de totale kosten nemen af en de nieuwe aanbesteding werkt door in zowel volumes als tarieven.

Ook in 2025 wordt financieel voordeel behaald ten opzichte van eerdere ramingen. In de jaarrekening 2025 is hier weliswaar al een bijstelling verwerkt, maar uit de structurele effecten blijkt dat er structureel € 100.000 kan worden afgeroomd binnen het taakveld Begeleiding.

Dit structurele voordeel wordt verwerkt in de Berap van 2026 en de Nota Kaders vanaf 2027.

Bijstelling WMO voorzieningen Eigen bijdrage CAK (€ 40.000 voordeel structureel)
Een positief effect van de stijging van het aantal unieke cliënten en daarmee de kosten van de Wmo huishoudelijke ondersteuning, begeleiding en hulpmiddelen is de stijging van de ontvangst van de CAK eigen bijdrage. Echter is er per 1-1-2026 een minimabeleid ingesteld waar cliënten met een inkomen onder een bepaalde inkomensgrens geen eigen bijdrage meer hoeven te betalen. Dit effect is nog niet bekend en hier nog niet in meegenomen. Ook het effect van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (beoogd per januari 2027) is hier buiten beschouwing gelaten.

Indexering WMO voorzieningen (2027 € 309.000 nadeel, meerjarig € 626.000, € 922.000 en € 1.225.000 nadeel)
Betreft de totaalindexatie voor alle WMO – voorzieningen:

1. Maatwerkvoorzieningen (hulpmiddelen)
2. HO
3. Begeleiding
4. Eigen bijdrage
5. PGB

Maatwerkkosten specialistische jeugdhulp (€ 2.446.000 nadeel structureel)
De houdbaarheid van het jeugdhulpstelsel staat al geruime tijd onder druk. Zowel landelijk, regionaal als lokaal zien we dat het beroep op jeugdhulp stijgt, terwijl kosten en personeelstekorten toenemen en de druk op de keten verder oploopt. Omdat de Jeugdwet een openeinderegeling is, zijn gemeenten verplicht om deze hulp te organiseren wanneer jeugdigen deze nodig hebben.

Hoewel het totaal aantal jeugdigen in zorg niet sterk groeit, neemt het aantal indicaties in onze gemeente wél toe. Dit duidt op een verzwaring van de problematiek. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat de keten overbelast raakt: de instroom gaat gestaag door, terwijl doorstroom stagneert, uitstroom moeizaam verloopt en jeugdigen langer dan noodzakelijk in zorg blijven. Daardoor ontstaan verstoppingen, krijgen jeugdigen niet altijd de meest passende ondersteuning en kan problematiek escaleren.

Deze druk op de keten leidt tot een blijvend beroep op hoogspecialistische en kostbare zorg, zoals (landelijke) verblijfsproducten en JeugdzorgPlus. Daarnaast zijn gemeenten steeds vaker genoodzaakt om niet-gecontracteerde zorg in te zetten, onder andere omdat wachtlijsten bij gecontracteerde aanbieders oplopen of omdat het aanwezige aanbod onvoldoende aansluit bij de complexiteit van de hulpvraag. Belangrijk hierbij te noemen is dat gemeenten een steeds grotere verantwoordelijkheid hebben rond veiligheid en regie.

Een deel van de jeugdhulp is daarbij beperkt beïnvloedbaar. Trajecten zoals jeugdbescherming, jeugdreclassering en gesloten jeugdhulp worden via de kinderrechter opgelegd: de gemeente moet deze uitvoeren en bekostigen, maar heeft geen invloed op de inzet of duur ervan. Ook voor landelijk georganiseerde hoogspecialistische zorg dragen gemeenten de kosten, terwijl hun sturingsmogelijkheden en zicht zeer beperkt zijn. Ook (huis)artsen kunnen autonoom specialistische jeugdhulp inzetten, bekostigd door de gemeente, zonder enige slagboom van de gemeente.

We werken vanuit de Hervormingsagenda Jeugd aan een stevige lokale toegang en een sterk voorliggend veld, zodat gezinnen met lichtere vragen eerder en effectiever worden geholpen. Regionaal bouwen we aan een dekkend specialistisch zorglandschap en verbeteren we de organisatie, beschikbaarheid en inkoop van specialistische zorg, zodat passende ondersteuning tijdig inzetbaar is. Daarbij richten we ons onder andere op het verminderen van niet-noodzakelijk verblijf, het verkorten van verblijfsduur en het versterken van alternatieven in de thuissituatie en het netwerk. Normaliseren, preventie en integraal samenwerken vormen hierbij zowel lokaal als regionaal de kern van onze aanpak. Valkenswaard ontwikkelt in 2026 een uitvoeringsplan met keuzes, waarin we bezien hoe we inhoudelijk kunnen versterken, aan wetgeving kunnen voldoen en aan landelijke opgaven werken én naar een meer financieel houdbaar perspectief werken.

Deze noodzakelijke verandering vraagt tijd, capaciteit en continuïteit. Het realiseren van een slimmer en beter samenhangend zorglandschap is een meerjarige opgave die niet binnen één jaar kan worden uitgevoerd. Tegelijk moeten we, ondanks oplopende druk en stijgende kosten, blijven voldoen aan onze wettelijke plicht om passende hulp te organiseren. Structurele middelen in 2026, 2027 en verder zijn cruciaal om deze opdracht uit te voeren én de gewenste transformatie daadwerkelijk mogelijk te maken

Indexering Jeugd maatwerkvoorzieningen / vrijval stelpost jeugd (2027 €307.000 nadeel, meerjarig € 672.000, € 1.052.000 en € 1.442.000 nadeel)
Betreft de totaalindexatie voor alle jeugdvoorzieningen.

Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma
Vrijval budget subsidieclusters (€ 150.000 voordeel structureel)
In de subsidieclusters zit € 150.000 ruimte. Het betreft €100.000 vanuit Meedoen Makkelijker Maken waarvoor bij W&I vanuit de SPUK inburgering budget beschikbaar is, € 40.000 onderbesteding van de subsidie voor de reguliere peuteropvang en €10.000 voor lokale activiteiten.

Vrijval incidentele middelen voor KCZ (€ 170.000 voordeel incidenteel)
Het schoolmaatschappelijk werk wordt op dit moment incidenteel toegekend en gedekt uit incidentele middelen. Het structureel onderbrengen van de formatie voor schoolmaatschappelijk werk is, door de indiensttreding van jeugdhulpverlening binnen het CJG, vanaf 2027 mogelijk vanuit het structurele budget van de subsidieclusters. Dit betekent dat er voor het schoolmaatschappelijk werk vanaf 2027 geen aanvullende incidentele middelen nodig zijn.

Fashioncheques: (€ 50.000 voordeel structureel):
Het minimabeleid is op zichzelf geen wettelijke taak. Dit kan versoberd worden door afschaffen van de fashioncheques. Op 10 september 2026 heeft de raad besloten om dit budget enkel gedeeltelijk bij te stellen. Dit is als zodanig verwerkt in de begroting.

Woonleefcirkels (€ 62.000 nadeel structureel)
Voor de uitvoering van het raadsprogramma 2026-2030 zijn verschillende acties benoemd. Voor pijler sociaal domein wordt er structureel budget vrij gemaakt om pilots rondom de woonleefcirkels met partners snel uit te rollen.

Bevorderen sociale cohesie (€ 26.000 nadeel structureel):
Het bestuur van Stg. Dorpshuis Borkel & Schaft vraagt voor 2027 een subsidie aan ter hoogte van € 79.000 net als in 2026. Voor 2026 kon de aanvraag gehonoreerd worden tot (afgerond) € 53.000 uit beschikbare budgettaire ruimte vanuit Subsidie Bevorderen Sociale Cohesie en is het resterende 'gat' grotendeels aangevuld met CHP middelen. Het totale verleende bedrag kwam daardoor uiteindelijk uit op € 72.000,- (afgerond.) De optie CHP-aanvulling vervalt per 2027.

Het dorpshuis draait al vanaf de opening (deels) op betaald beheer, ooit begonnen met 3 dagdelen per week en voor het overige met vrijwilligers. Die 3 dagdelen zijn enkele jaren geleden opgeschaald naar 0,5 FTE en vervolgens in 2025 naar 0,75 FTE. De daadwerkelijke inzet is echter veel meer dan die 0,75 FTE waardoor het bestuur besloten heeft om per 2026 te verhogen naar 1 FTE (overigens verdeeld over 2 personen.)

Het bestuur blijft inzetten op een grotere en bredere bezetting en gebruik van het Dorpshuis. Dat krijgt dan ook een steeds belangrijkere rol in het dorp. Op 10 september 2026 heeft de raad besloten om dit budget (wens Nota kaders 2027-2030) door te voeren. Dit is als zodanig verwerkt in de begroting.

LUUXX (€ 23.000 nadeel structureel):
Kwetsbare inwoners, met name met een licht-verstandelijke beperking ontmoeten elkaar en krijgen ondersteuning en dagbesteding in het Inlooppunt LUUXX. Dit is een algemene voorziening, ter vervanging van individuele maatwerkvoorzieningen. Deze inwoners bouwen een eigen netwerk op en participeren in de samenleving. Ernstiger problematiek en duurdere zorg worden daarmee voorkomen. LUUXX trekt met haar activiteiten ook andere wijkbewoners. De voorziening past daarmee goed in het beleidskader Sociaal Domein. Op 10 september 2026 heeft de raad besloten om dit budget (wens Nota kaders 2027-2030) door te voeren. Dit is als zodanig verwerkt in de begroting.

Kinder- en jongerenparticipatie (€ 13.000 nadeel structureel):
In 2025 zijn er verschillende projecten opgestart en uitgevoerd m.b.t. kinder- en jongerenparticipatie. Uitvoering en vervolg hiervan lopen door in 2026.

Vanuit het coronaherstelplan is er tot 2026 12.500 beschikbaar om deze projecten uit te financieren. Na 2026 vervallen deze middelen. Voor Kinder- en jongerenparticipatie willen we de nu opgestarte projecten door ontwikkelen en op vraag concreet uitbreiden in de komende jaren. Op 10 september 2026 heeft de raad besloten om dit budget (wens Nota kaders 2027-2030) door te voeren. Dit is als zodanig verwerkt in de begroting.

<u>Ontwikkelingen begroting 2027-2030</u>
Bijstand (€ 204.000 voordeel, meerjarig € 253.000, € 253.000 en 254.000 voordeel)

Bij de Nota Kaders 2027-2030 is op basis van de eerste prognose 2026 een structurele bijstelling van de lasten en baten opgenomen. Deze prognose is destijds meerjarig doorgetrokken. Voor de begroting 2027-2030 is op basis van de meest recente realisatiecijfers en ontwikkelingen een nieuwe prognose opgesteld die een andere ontwikkeling laat zien. De hieruit voortvloeiende bijstellingen moeten daarom worden gezien als een actualisatie t.o.v. de bij Nota Kaders opgenomen ramingen.

Op basis van de recente analyses van het bijstandsbestand en de loonkostensubsidie zijn de volgende aandachtspunten naar voren gekomen en verwerkt in de begroting 2027:

Sinds de tweede helft van 2025 is er een duidelijke stijging in het aantal cliënten met een loonkostensubsidie (LKS) zichtbaar. Deze ontwikkeling leidt tot hogere lasten en een stijging van het aantal LKS’ers. De voor 2027 geraamde lasten sluiten daarmee aan op de huidige ontwikkeling van het bestand.

Het aantal bijstandsdossiers neemt toe doordat de instroom structureel blijft stijgen en de uitstroom dit niet opvolgt. Deze groei leidt, tezamen met de loon- en prijsindexaties, tot hogere uitkeringslasten. Ondanks dat de bijstandslasten een groei laten zien, stijgt deze minder hard dan in de afgelopen jaren het geval was.

Met deze lastenraming groeit ook het budget vanuit het Rijk mee waardoor deze actualisatie per saldo leidt tot een voordelige bijstelling voor het product Bijstand van circa € 204.000.

Verbonden partijen programma 6

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (GRWRE) - ERGON

Wat mag programma 6 kosten?

Wat mag programma 6 kosten?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
6. Sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**9.546**	**6.856**	**5.075**	**5.027**	**5.006**	**5.006**
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	**0**	**1.300**	**1.290**	**1.290**	**1.290**	**1.290**
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	**1.169**	**1.870**	**2.137**	**2.058**	**2.061**	**2.061**
6.3 Inkomensregelingen	**13.150**	**13.961**	**14.546**	**14.586**	**14.610**	**14.117**
6.4 WSW en beschut werk	**3.883**	**4.038**	**3.883**	**3.593**	**3.526**	**3.423**
6.5 Arbeidsparticipatie	**1.148**	**1.327**	**1.391**	**1.356**	**1.405**	**1.459**
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	**1.285**	**1.327**	**1.301**	**1.301**	**1.301**	**1.301**
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	**3.596**	**4.133**	**3.813**	**3.813**	**3.813**	**3.813**
6.712 Begeleiding (WMO)	**2.623**	**2.932**	**2.770**	**2.770**	**2.770**	**2.770**
6.713 Dagbesteding (WMO)	**766**	**915**	**822**	**822**	**822**	**822**
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	**170**	**219**	**207**	**207**	**207**	**207**
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	**753**	**721**	**736**	**736**	**736**	**736**
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	**4.741**	**5.968**	**5.394**	**5.394**	**5.394**	**5.394**
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	**504**	**174**	**230**	**230**	**230**	**230**
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	**834**	**1.478**	**1.051**	**1.051**	**1.051**	**1.051**
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	**2.170**	**2.479**	**2.239**	**2.221**	**2.221**	**2.221**
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	**448**	**603**	**518**	**518**	**518**	**518**
6.791 PGB WMO	**229**	**209**	**216**	**216**	**216**	**216**
6.792 PGB Jeugd	**154**	**164**	**170**	**170**	**170**	**170**
6.821 Jeugdbescherming	**798**	**756**	**791**	**791**	**791**	**791**
6.822 Jeugdreclassering	**82**	**122**	**76**	**76**	**76**	**76**
6.91 Coördinatie en beleid WMO	**0**	**345**	**414**	**414**	**414**	**414**
6.92 Coördinatie en beleid jeugd	**0**	**181**	**334**	**334**	**334**	**334**
Totaal 6. Sociaal domein	**48.050**	**52.078**	**49.405**	**48.975**	**48.963**	**48.420**
Baten						
6. Sociaal domein						

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**2.483**	**2.873**	**684**	**645**	**624**	**624**
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	**129**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.3 Inkomensregelingen	**9.702**	**10.471**	**10.832**	**10.973**	**10.997**	**10.504**
6.5 Arbeidsparticipatie	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	**0**	**6**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	**323**	**300**	**311**	**311**	**311**	**311**
Totaal 6. Sociaal domein	**12.637**	**13.650**	**11.826**	**11.929**	**11.932**	**11.439**
Saldo voor bestemming	**-35.412**	**-38.428**	**-37.579**	**-37.046**	**-37.031**	**-36.981**
Saldo na bestemming	**-35.412**	**-38.428**	**-37.579**	**-37.046**	**-37.031**	**-36.981**

Verplichte beleidsindicatoren programma 6

Verplichte beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron	Peiljaar	Realisatie Valkenswaard	Realisatie Landelijk	Doelstelling 2027
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	2025	713,9	858,8	713,9
Jongeren met delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2023	1%	1%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2024	4%	6%	4%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	2025	73,50%	73,20%	73,5
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2024	2%	2%	2%
Personen met bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2025	169	281,2	169
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	2025	308,4	217,8	308,4
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2025	16,0%	13,7%	< 16%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2025	0,8%	1,0%	< 0,8%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	2025	0,3%	0,4%	< 0,3%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	2025	810	720	800

Progamma 7: Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 7?

Wat willen we bereiken?

Gezondheid
Inwoners van Valkenswaard ervaren een betere gezondheid: ze voelen zich lichamelijk goed, zijn mentaal in balans, kunnen sociaal goed functioneren, zijn veerkrachtiger en/of kunnen eigen regie voeren.

Wat gaan we ervoor doen?

Gezondheid bevorderen
We ontwikkelen een monitorings- en uitvoeringsprogramma vanuit de programmalijn 'gezondheid bevorderen' (voortkomende uit het Beleidskader Sociaal Domein), en de daaruit voortvloeiende activiteiten worden uitgevoerd.

Gezondheidszorg
We blijven sturen op een kwalitatief goede gezondheidszorg als opdrachtgever en bestuurlijk verantwoordelijke van de GGD Brabant Zuidoost.

Gezondheidsakkoorden
We voeren de ketenaanpakken en basisfunctionaliteiten uit het Aanvullend Zorg en WelzijnsAkkoord (AZWA) uit. We bouwen zo voort op de initiatieven die al vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal ZorgAkkoord (IZA) zijn opgestart. Dit doen we zowel op lokaal als regionaal (regio Eindhoven – de Kempen) niveau.

Wat willen we bereiken?

Natuur
Als groene tuin van de Brainport blijven we werken aan een gemeente waarin natuur een belangrijke rol speelt.

Wat gaan we ervoor doen?

Bos- en natuurgebieden
We blijven werken aan onze natuur onder andere door onze bos- en natuurgebieden te transformeren naar gevarieerde bossen die beter tegen een stootje kunnen. Samen met partners werken we aan een robuuster Dommeldal en realiseren we ook natuurontwikkeling in dit prachtige beekdal.

Wat willen we bereiken?

Programma duurzaamheid
Samen met onze inwoners, ondernemers, initiatiefnemers en de regio werken we samen aan een goede kwaliteit van leven voor ons en toekomstige generaties.

Wat gaan we ervoor doen?

Uitvoeringsprogramma duurzaamheid
Programma Duurzaamheid gaat conform het uitvoeringsprogramma 2026-2030 aan de slag met de volgende drie thema's:
1. Een klimaatbestendige en aantrekkelijke gemeente

In 2027 voert de gemeente een nieuwe klimaatstress test uit en voeren we hierover, met de raad, een risicodialoog. Daarnaast zetten we ons groenbeheer en de aanleg van groen bij nieuwe ontwikkelingen in de openbare ruimte, gericht in voor het versterken van de biodiversiteit. Daarbij stimuleren we burgerparticipatie bij vergroeningsmaatregelen in de openbare ruimte.

2. Een energieke en gezonde gemeente
In 2027 werken we onder andere aan het verminderen van netcongestie, het warmteprogramma, de RES 2.0, samenwerking met onze lokale energie coöperatie bij het besparen en isoleren bij inwoners en verduurzaming van de Schaapsloop.

3. Een schone leefomgeving en verantwoorde organisatie
In 2027 geven wij zelf het goede voorbeeld door ons vastgoed verder te verduurzamen, verspilling tegen te gaan en duurzamer in te kopen. We professionaliseren onze programmaorganisatie door periodiek onze resultaten en effect te evalueren en bij te sturen waar nodig. Duurzame burgerinitiatieven en ondernemers met goede duurzame ideeën ondersteunen we met het platform Samen Valkenswaardig. Daarnaast richten wij ons op het opschonen van onze leefomgeving door het optimaliseren van onze afval- inzameling en verwerking.

Wat willen we bereiken?

Veilige en schone leefomgeving
We zetten in op een veilige, schone leefomgeving.

Wat gaan we ervoor doen?

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
Samen met de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant dragen we in 2027 via vergunningverlening, toezicht en handhaving op milieubelastende activiteiten bij aan:
· Het vergroten van de veiligheid en gezondheid door risicogericht toezicht op asbestverwijdering en de opslag, gebruik en transport van gevaarlijke (afval)stoffen;
· Bescherming van de bodem en grondwater door middel vantoezicht op saneringen en het toepassen van grondstromen;
· De verbetering van de luchtkwaliteit door minder uitstoot van fossiele brandstoffen en uitbreiden van het Regionaal Meetnet Luchtkwaliteit in onze gemeente met extra meetpunten en maatregelen uit het Schone Lucht Akkoord (vb stimuleren OV en elektrisch vervoer, toezicht op emissies industrie
· Het terugdringen van geluidoverlast langs wegen door het treffen van verkeers- en/of andere maatregelen;
· Bescherming van het rioolstelsel en terugdringen van de vervuiling van oppervlaktewater door toezicht op bedrijfsmatige lozing van afvalwater.

Cure
Samen met afvalinzamelaar Cure dragen we bij aan: · De volksgezondheid door een duurzame afvalinzameling en verwerking en het verder terugdringen van het aantal kilo's restafval per huishouder van 181 kg in 2025 naar 115 kg in 2028;
· Vermindering van het restafval door in 2027 het GFE-afval uit het restafval te scheiden;
· Het verbeteren van de luchtkwaliteit door minder restafval te verbranden.
· Het terugdringen van zwerfvuil en illegale dumpingen door uitbreiding van ondergrondse containers en toezien op correct gebruik ervan.
· Een circulaire economie door in te zetten op bewustwording voor preventie van afval en hergebruik van consumptiegoederen. We doen dit samen met Kringloopbedrijf Verderest, scholen en andere maatschappelijke organisaties.

Veiligheidsregio Brabant Zuidoost
Samen met de VRBZO dragen we bij aan een veilige woon- en leefomgeving op het gebied van brandveiligheid. Met behulp van de e aanpak van ondermijning (door onder andere bestuurlijke controles met het Dommelstroom Interventie Team (DIT)) worden misstanden geconstateerd en aangepakt.

Wat willen we bereiken?

Waterkwaliteit
We zetten in (waar nodig met partners) op de verbetering van de waterkwaliteit van de Dommel.

Wat gaan we ervoor doen?

Lozingen
Samen met andere gemeenten langs de Dommel, het waterschap en de provincie zetten we ons in om de lozingen van schadelijke stoffen door Nyrstar Pelt in de Dommel terug te dringen. In 2027 zetten we in op het verder terugdringen van de lozingsnormen door bij de Vlaamse overheid onze zienswijze in te dienen tegen de verlenging van de lozingsvergunning. Samen met de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant zien we toe op het terugdringen van zeer schadelijke stoffen (ZZS) in indirecte lozingen door bedrijven, verminderen we de riooloverstorten en beperken we waar mogelijk de spuizones voor gewasbeschermingsmiddelen.

Ontwikkelingen programma 7

Ontwikkelingen
Hieronder zijn de ontwikkelingen van programma 7 gepresenteerd. In onderstaande tabel staan de ontwikkelingen van de Nota kaders 2027 - 2030, de bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma 2026-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 weergegeven. Als er ten opzichte van de Nota Kaders nog mutaties op deze posten hebben voorgedaan worden deze toegelicht. De bezuinigingen 2027-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 zijn eveneens toegelicht onder de tabel.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027 - 2030	**-136.000**	**-136.000**	**-156.000**	**-136.000**
Gala activiteiten	-210.000	-210.000	-210.000	-210.000
Dekking Gala activiteiten *	210.000	210.000	210.000	210.000
Huisvestingskosten GGD Jeugdgezondheidszorg	-18.000	-18.000	-18.000	-18.000
Inhuur bouwplantoetser	-20.000	-40.000	-60.000	-40.000
Bouwplantoetser vaste dienst	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000
Bodemkwaliteitkaart	-20.000	0	0	0
Cure	-207.000	-207.000	-207.000	-207.000
Dekking afvalstoffenheffing	207.000	207.000	207.000	207.000
ODZOB	13.000	13.000	13.000	13.000
GGD	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma	**-**	**-**	**-**	**-**
Niet van toepassing.				
Ontwikkelingen begroting 2027 - 2030	**-**	**-**	**-**	**-**
Niet van toepassing.				
Totaal	**-136.000**	**-136.000**	**-156.000**	**-136.000**
* Deze post heeft betrekking op meerdere programma's maar is gepresenteerd onder programma 7.				

Toelichting ontwikkelingen
<u>Ontwikkelingen Nota kaders 2027-2030</u>
Gala activiteiten (€ 210.000 nadeel, € 210.000 dekking Rijksmiddelen)
De activiteiten voortkomend uit de GALA-gelden zijn incidenteel gedekt tot en met 2026. Deze GALA-regelingen worden via het Aanvullend Zorg- en WelzijnsAkkoord (AZWA) voortgezet. AZWA fungeert als het ware als een financiële brug al is nog niet bekend welke financiële middelen er lokaal beschikbaar worden gesteld.

Huisvestingskosten GGD Jeugdgezondheidszorg (€ 18.000 nadeel structureel)
De gemeente draagt de kosten voor de huisvesting van de Jeugdgezondheidszorg (in de Hofnar), zoals is overeengekomen met de GGD Brabant-Zuidoost. Deze waren nog niet opgenomen in de begroting.

Bouwplantoetser, betreft zowel inhuur als vaste dienst (2027 €100.000 nadeel, meerjarig € 120.000, €140.000 en €120.000 nadeel, met dekking uit leges)

1. Het tijdelijke beschikbare budget voor 2027 en 2028 ophogen, én doortrekken voor 2029 en 2030
2. Formatie bouwplantoets structureel uitbreiden, en een formele formatieplaats toevoegen aan bouwplantoets/vergunningverlener.

De Omgevingswet maakt het werk complexer en er is meerwerk voor de gemeente en burgers/initiatiefnemers. De administratieve lasten zijn (digitaal) een stuk hoger dan voorheen. Participatie en integraal werken levert minder tijdwinst op dan het kost (wel nodig). Initiatiefnemers moeten nu (te) lang wachten.

Na de streep door het bestemmingsplan buitengebied komen er diverse complexe initiatieven aan die met de huidige capaciteit niet adequaat kunnen worden opgepakt.

Medewerkers moeten door ons zelf worden opgeleid omdat er uit de markt komt geen aanbod komt, behalve voor inhuur. Dit is in aanvang minder productief en kost tijd.

Bodemkwaliteitskaart (€ 20.000 nadeel in 2027)
Dit betreft de wettelijke plicht tot aanpassing van de Bodemkwaliteitskaart (Bkk) wat elke 5 jaar moet gebeuren. De huidige Bkk is van 2022 dus moet in 2027 geactualiseerd worden.

Cure, ODZOB en GGD
Jaarlijks stellen we onze meerjarenbegroting bij op basis van de begrotingen van de verbonden partijen. Hierbij sluiten we onze begroting aan op de jaarschijf 2027 van de verbonden partij.

Verbonden partijen programma 7

Verbonden partijen

- Cure
- Omgevingsdienst zuidoost Brabant (ODZOB)

Wat mag programma 7 kosten?

Wat mag programma 7 kosten?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
7. Volksgezondheid en milieu						
7.1 Volksgezondheid	**1.563**	**1.722**	**1.834**	**1.834**	**1.834**	**1.834**
7.2 Riolering	**2.478**	**2.913**	**2.991**	**3.014**	**3.009**	**3.005**
7.3 Afval	**4.235**	**4.714**	**4.947**	**4.946**	**4.934**	**4.933**
7.4 Milieubeheer	**2.973**	**2.660**	**2.363**	**2.265**	**2.337**	**2.340**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**228**	**310**	**275**	**274**	**273**	**273**
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	**11.478**	**12.319**	**12.409**	**12.333**	**12.387**	**12.385**
Baten						
7. Volksgezondheid en milieu						
7.1 Volksgezondheid	**202**	**178**	**172**	**172**	**172**	**172**
7.2 Riolering	**3.663**	**4.016**	**4.078**	**4.078**	**4.078**	**4.078**
7.3 Afval	**5.476**	**5.911**	**6.195**	**6.195**	**6.195**	**6.195**
7.4 Milieubeheer	**865**	**1.084**	**0**	**0**	**0**	**0**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**170**	**199**	**199**	**199**	**199**	**199**
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	**10.375**	**11.388**	**10.644**	**10.644**	**10.644**	**10.644**
Saldo voor bestemming	**-1.103**	**-930**	**-1.765**	**-1.689**	**-1.743**	**-1.741**
Onttrekkingen						
7. Volksgezondheid en milieu						
7.999 Mutaties reserves	**0**	**0**	**31**	**42**	**42**	**42**
Saldo na bestemming	**-1.103**	**-930**	**-1.734**	**-1.647**	**-1.701**	**-1.699**

Verplichte beleidsindicatoren programma 7

Verplichte beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron	Peiljaar	Realisatie Valkenswaard	Realisatie Landelijk	Doelstelling 2027
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	2024	204	148	175,6
Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	2024	30,2%	43%	30%

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Wat willen we bereiken en wat gaat we doen programma 8?

Wat willen we bereiken?

Doorstroming
We zetten gericht in op doorstroming.

Wat gaan we ervoor doen?

Stimuleren
We stimuleren de realisatie van levensloopbestendige woningen en maken met woningcorporaties afspraken over het bevorderen van doorstroming.

Wat willen we bereiken?

Gecombineerde bouwopgave
We kiezen voor een gecombineerde bouwopgave.

Wat gaan we ervoor doen?

Volkshuisvestingsprogramma
We nemen in het volkshuisvestingsprogramma een woningbouwprogramma op waarin wordt ingezet op een variëteit in woningaanbod.

Wat willen we bereiken?

Grondbeleid
We voeren een actiever en doelgericht grondbeleid.

Wat gaan we ervoor doen?

Nota grondbeleid
De Nota Grondbeleid wordt geëvalueerd. De planning is om deze evaluatie in het voorjaar 2027 voor te leggen aan de raad. Daar waar nodig maken we gebruik van het Voorkeursrecht op basis van de Omgevingswet.

Wat willen we bereiken?

Instrumentarium
We zetten instrumentarium in ter ondersteuning van ons woonbeleid.

Wat gaan we ervoor doen?

Zelfbewoningsplicht en startersleningen
We zetten de zelfbewoningsplicht in bij betaalbare koopwoningen. We stellen starters met startersleningen in staat om een eerste koopwoning te kopen.

Wat willen we bereiken?

LTS-terrein
Herontwikkeling voormalig LTS-terrein.

Wat gaan we ervoor doen?

Voorkeursscenario
Op basis van het raadsbesluit van 25 juni 2026 wordt het voorkeursscenario uitgewerkt.

Wat willen we bereiken?

Omgevingswet
We benutten de ruimte die de Omgevingswet biedt om procedures eenvoudiger en sneller te maken.

Wat gaan we ervoor doen?

Beleidshuis
Door middel van het samenhangend 'Beleidshuis fysieke leefomgeving' maken we procedures eenvoudiger en sneller. Dit doen we door middel van een omgevingsvisie, omgevingsprogramma's en het omgevingsplan.

Omgevingsvisie
In 2027 stelt de raad de omgevingsvisie 2.0 en de omgevingseffectrapportage vast.

Omgevingsprogramma's
In thematisch en gebiedsgerichte omgevingsprogramma's geven we aan 'hoe' deze ambities worden gerealiseerd.

Omgevingsplan
In het omgevingsplan wordt duidelijk wat waar mag (en wat niet). Hierin zijn enkel de regels opgenomen om de in de omgevingsvisie geformuleerde doelen te bereiken. In 2027 stelt de raad het omgevingsplan voor de kern Dommelen en voor de woongebieden van de kern Valkenswaard vast.

Wat willen we bereiken?

Opwek en opslag
We geven ruimte aan lokale opwek en opslag.

Wat gaan we ervoor doen?

Duurzaam energiesysteem
Richting 2050 werken we aan een duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem. Hiervoor:
- Stellen we uiterlijk 31 december 2027 ons Warmteprogramma vast en gaan we aan de slag met warmtetransitie.
- Werken we samen met onze lokale energie coöperatie aan energie besparen en isoleren bij onze inwoners volgens het Uitvoeringsprogramma besparing particuliere woningeigenaren 2025-2030.
- Hebben we extra aandacht voor energiearmoede door structurele hulp aan te bieden en het verminderen van de impact van netcongestie.
- Faciliteren wij onze ondernemers in de verduurzaming van bedrijventerreinen door in 2027 de mogelijkheden van een energiehub te onderzoeken.
- Werken we ''duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar" verder uit in de omgevingsvisie 2.0 die we in 2027 willen vaststellen.
- Stemmen we af met de regio over netcongestie, energie besparen en lokale duurzame opwek
- Werken we aan de RES 2.0 waarvan het streven is deze eind 2027 vast te stellen.
- Werken we aan het faciliteren van duurzame energieopwekking, duurzame opslag van energie en aanpak van transportschaarste door het opstellen van een beleidskader grootschalige opwek van energie.
- Doen we verder onderzoek naar de potentie van groen gas binnen de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Versnellen
We zoeken naar mogelijkheden om woningbouw te versnellen.

Wat gaan we ervoor doen?

Prioriteren

We versnellen de realisatie van woningbouw door periodiek de meest kansrijke dossiers te prioriteren en knelpunten (waar mogelijk) gericht aan te pakken, zodat projecten sneller tot besluitvorming en uitvoering komen.

Wat willen we bereiken?

Voorrang
We gebruiken de ruimte die de wet biedt om onze eigen inwoners voorrang te geven bij het toewijzen van woningen.

Wat gaan we ervoor doen?

Huisvestingsverordening
We passen de voorrangsregels uit de huisvestingsverordening toe.

Wat willen we bereiken?

Woningaanbod
We benutten en promoten weldoordacht alle creatieve en flexibele oplossingen om snel extra woningaanbod te creëren.

Wat gaan we ervoor doen?

Woningbouwprogramma
We stellen een volkshuisvestingsprogramma vast waarin we aangeven hoe we ons woningbouwprogramma gaan realiseren en we maken prestatie afspraken met woningcorporaties. Tevens wordt het toevoegen van familiewoningen op eigen erf onder voorwaarden vergunningsvrij, waardoor deze sneller gerealiseerd kunnen worden. Ook gaan we na of we de mogelijkheden voor kamerbewoning, woningsplitsing en optoppen kunnen verruimen.

Wat willen we bereiken?

Woningen
We zetten in op een toevoeging van woningen die ten minste aansluit bij de Woondeal en Woonvisie.

Wat gaan we ervoor doen?

Wet versterking regie volkshuisvesting
We maken ter uitvoering van de Wet versterking regie volkshuisvesting regionale verdeelafspraken over betaalbaarheid.

Ontwikkelingen programma 8

Ontwikkelingen
Hieronder zijn de ontwikkelingen van programma 8 gepresenteerd. In onderstaande tabel staan de ontwikkelingen van de Nota kaders 2027 - 2030, de bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma 2026-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 weergegeven. Als er ten opzichte van de Nota Kaders nog mutaties op deze posten hebben voorgedaan worden deze toegelicht. De bezuinigingen 2027-2030 en de ontwikkelingen van de Programmabegroting 2027-2030 zijn eveneens toegelicht onder de tabel.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Ontwikkelingen Nota Kaders 2027 - 2030	**-106.000**	**-86.000**	**-66.000**	**-86.000**
Verhoging leges dekking inhuur bouwplantoetser	20.000	40.000	60.000	40.000
Verhoging leges dekking formatie bouwplantoetser	80.000	80.000	80.000	80.000
Omgevingswet/Regelanalist en regisseur omgevingswet	-206.000	-206.000	-206.000	-206.000
Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma	**-270.000**	**60.000**	**60.000**	**60.000**
Vrijval budget gezondheid duurzame leefomgeving	50.000	50.000	50.000	50.000
Leges en kostentoerekening	130.000	130.000	130.000	130.000
Omgevingsplan buitengebied	-330.000	0	0	0
Accountmanaer buitengebied	-120.000	-120.000	-120.000	-120.000
Ontwikkelingen begroting 2027 - 2030	**-**	**-**	**-**	**185.000**
Omgevingswet	-	-	-	185.000
Totaal	**-376.000**	**-26.000**	**-6.000**	**159.000**
* Deze post heeft betrekking op meerdere programma's maar is gepresenteerd onder programma 8.				

Toelichting ontwikkelingen
<u>Ontwikkelingen Nota kaders 2027-2030</u>
Bouwplantoetser (€100.000 nadeel in 2027 tot € 120.000 in 2030, met dekking uit leges)

1. Het tijdelijke beschikbare budget voor 2027 en 2028 ophogen, én doortrekken voor 2029 en 2030

1. Formatie bouwplantoets structureel uitbreiden, en een formele formatieplaats toevoegen aan bouwplantoets/vergunningverlener.

De Omgevingswet maakt het werk complexer en er is meerwerk voor de gemeente en burgers/initiatiefnemers. De administratieve lasten zijn (digitaal) een stuk hoger dan voorheen. Participatie en integraal werken levert minder tijdwinst op dan het kost (wel nodig). Initiatiefnemers moeten nu (te) lang wachten.

Na de streep door het bestemmingsplan buitengebied komen er diverse complexe initiatieven aan die met de huidige capaciteit niet adequaat kunnen worden opgepakt.

Medewerkers moeten door ons zelf worden opgeleid omdat er uit de markt komt geen aanbod komt, behalve voor inhuur. Dit is in aanvang minder productief en kost tijd.

Omgevingswet/Regelanalist en regisseur omgevingswet (onttrekking algemene reserve € 175.000) / regelanalist (€ 206.000 negatief vanaf 2027)
In de begroting 2026-2029 zijn incidentele middelen opgenomen voor het implementeren van de omgevingswet. Deze kosten worden gedekt uit de algemene reserve. Hierna is de implementatie echter nog niet gereed, dit loopt door tot ten minste 2032. Ook voor 2030 verwachten we daarom een gelijk bedrag aan incidentele middelen nodig te hebben als in 2029, € 175.000.

In de ramingen die ten grondslag liggen aan de in de begroting opgenomen kosten van de omgevingswet zit een personele component, voor het invullen van een regelanalist (0,5 fte) en een samenloop coördinator (1,0 fte). Deze personele component is structureel van aard doordat werkwijzen blijvend veranderen. Dit dienen we dan ook als zodanig te ramen. De consequentie is dat deze middelen niet gedekt kunnen worden met incidentele middelen, lees de algemene reserve. Dit legt een beslag op de structurele begrotingsruimte. Daarnaast blijken de werkzaamheden van een regelanalist in de toekomst meer inzet te vergen dan eerder geraamd. Hierdoor wordt deze formatie vanaf 2027 opgehoogd tot 1,0 fte.

Bezuinigingen/uitvoering raadsprogramma

Vrijval budget gezondheid duurzame leefomgeving (€50.000 voordeel structureel)

In 2020 is structureel budget vrijgemaakt om te werken aan 'De Gezonde Duurzame Leefomgeving – Eindhoven – Waalre – Valkenswaard'. Hiervoor is gedurende 3 jaren onderzoek gedaan naar mogelijke ontwikkelingen rondom de oude N69 van de Genneper Parken tot aan de nieuwe N69. Ontwikkelingen daaruit zijn reeds eerder verwerkt in de begroting of zijn/worden als afzonderlijke investeringen opgenomen. Omdat de samenwerking geen vervolg heeft gekregen kan het exploitatiebudget van € 50.000 daardoor komen te vervallen.

Leges en kostentoerekening (€130.000 voordeel structureel)

In het kader van kostendekkendheid van de leges is gekeken welke kosten doorberekend kunnen worden in de leges. Het betreft vooral ICT-kosten, deze werden tot nu toe niet in de leges verrekend.

Omgevingsplan buitengebied (€330.000 nadeel incidenteel)

Voor de uitvoering van het raadsprogramma 2026-2030 zijn verschillende acties benoemd. Voor de pijler wonen wordt er in 2027 incidenteel budget gevraagd voor omgevingsplan buitengebied om uitvoering te geven aan het raadsprogramma 2027-2030. In de reguliere begroting is vanaf 2025 een structureel budget opgenomen van € 100.000 voor het omgevingsplan van het buitengebied. Op basis van inzichten bij andere gemeenten is de inschatting dat er totaal circa € 2 miljoen nodig is voor de volledige actualisatie. In 2027 wordt er een kleine marktverkenning gedaan om tot een exactere raming te kunnen komen voor de volgende jaren

Accountmanager buitengebied (€120.000 nadeel structureel)

Voor de uitvoering van het raadsprogramma 2026-2030 zijn verschillende acties benoemd. Voor de pijler wonen wordt er structureel budget gevraagd voor een accountmanager buitengebied om uitvoering te geven aan het raadsprogramma 2026-2030. In het buitengebied spelen veel ontwikkelingen. Van het opstellen van het omgevingsplan buitengebied, wijzigende wet- en regelgeving tot aan de Gebieds Gerichte Aanpak. Om de ondernemers in het buitengebied goed te kunnen ondersteunen en de processen die te maken hebben met het buitengebied goed te kunnen borgen wordt een accountmanager aangesteld die de schakel gaat worden tussen de stakeholders in het buitengebied en de gemeente.

Ontwikkelingen begroting 2027-2030

Omgevingswet (2030 €185.000 voordeel)

Per abuis zijn incidentele budgetten van de omgevingswet structureel verwerkt. Middels deze ontwikkelingen corrigeren we hiervoor. Dit is een financieel technische correctie.

Verbonden partijen programma 8

Verbonden partijen

- Omgevingsdienst zuidoost Brabant (ODZOB)
- Metropoolregio Eindehoven (MRE)

Wat mag programma 8 kosten?

Wat mag programma 8 kosten?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing						
8.1 Ruimte en leefomgeving	**2.657**	**3.622**	**3.263**	**2.859**	**2.699**	**2.652**
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**2.609**	**1.783**	**1.181**	**794**	**148**	**119**
8.3 Wonen en bouwen	**1.339**	**1.794**	**1.197**	**1.132**	**1.132**	**1.132**
Totaal 8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	**6.605**	**7.199**	**5.641**	**4.785**	**3.979**	**3.903**
Baten						
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing						
8.1 Ruimte en leefomgeving	**1.047**	**184**	**60**	**60**	**60**	**60**
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**2.634**	**1.783**	**1.181**	**794**	**148**	**119**
8.3 Wonen en bouwen	**1.186**	**596**	**1.581**	**1.214**	**1.234**	**1.214**
Totaal 8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	**4.867**	**2.563**	**2.823**	**2.068**	**1.442**	**1.392**
Saldo voor bestemming	**-1.738**	**-4.636**	**-2.818**	**-2.717**	**-2.537**	**-2.510**
Onttrekkingen						
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing						
8.999 Mutaties reserves	**0**	**0**	**260**	**212**	**202**	**175**
Saldo na bestemming	**-1.738**	**-4.636**	**-2.558**	**-2.505**	**-2.335**	**-2.335**

Verplichte beleidsindicatoren programma 8

Verplichte beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron	Peiljaar	Realisatie Valkenswaard	Realisatie Landelijk	Doelstelling 2027
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	2025	€ 419.000	€ 398.000	€ 501.000
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	2024	8	8,4	11
Demografische druk	%	CBS	2026	82,8%	71,3%	n.v.t.
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2026	€ 980	€ 993	n.v.t.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2026	€ 1.093	€ 1.091	n.v.t.

Overhead

Overhead
Onder overhead worden alle indirecte kosten verstaan die de gemeente maakt om de organisatie te laten functioneren, maar die niet direct toe te schrijven zijn aan één specifiek product of dienst. Het betreft de kosten van ondersteunende en sturende functies — zoals ICT, HR, financiën, juridische zaken en huisvesting — die randvoorwaardelijk zijn voor een doeltreffende en doelmatige uitvoering van de gemeentelijke taken.

Hoeveel bedraagt de overhead?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
0. Bestuur en ondersteuning						
0.4 Overhead	**16.448**	**16.318**	**17.427**	**16.753**	**16.683**	**16.692**
Baten						
0. Bestuur en ondersteuning						
0.4 Overhead	**67**	**95**	**35**	**35**	**35**	**35**
Saldo voor bestemming	**-16.380**	**-16.223**	**-17.393**	**-16.718**	**-16.648**	**-16.657**

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen
Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel die de gemeente vrij kan besteden. Buiten de uitkering uit het gemeentefonds gaat het om gemeentebelastingen, deelnemingen/dividend, erfpacht, rente en de verzamelpost overige dekkingsmiddelen. Ze zijn bedoeld voor de uitvoering van programma's die het vastgestelde beleid van de gemeenteraad uitvoeren.

Hoeveel brengen de algemene dekkingsmiddelen op?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Baten						
0.5 Treasury						
60050810 Inkomsten Treasury Activiteiten	142	30	30	30	30	30
0.61 OZB woningen						
60061100 Onroerende zaakbelast woningen eigenaren	6.302	6.119	6.240	6.240	6.240	6.240
0.62 OZB niet-woningen						
60062100 Onroerende zaakbelast nietwoningen eigenaren	1.743	1.786	1.827	1.827	1.827	1.827
60062200 Onroerende zaakbelast niet woningen gebruiker	1.217	1.253	1.282	1.282	1.282	1.282
Totaal 0.62 OZB niet-woningen	**2.959**	**3.039**	**3.108**	**3.108**	**3.108**	**3.108**
0.63 Parkeerbelasting						
60063101 Betaald en belanghebbenden parkeren baten	765	784	751	751	751	751
0.64 Belastingen overig						
60064100 Reclamebelasting	82	90	90	90	90	90
60064200 Precariobelasting	68	62	62	62	62	62
Totaal 0.64 Belastingen overig	**150**	**152**	**152**	**152**	**152**	**152**
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds						
60070000 Gemeentefonds	75.030	75.613	77.992	78.008	80.354	83.493
Totaal Baten	**85.348**	**85.737**	**88.273**	**88.289**	**90.635**	**93.774**
Saldo na bestemming	**85.348**	**85.737**	**88.273**	**88.289**	**90.635**	**93.774**

Onvoorzien

Onvoorzien
De gemeente Valkenswaard heeft jaarlijks € 50.000 begroot voor onvoorziene uitgaven. Dit budget kan alleen aangesproken worden als de uitgave voldoet aan de de criteria van de 3 O's.

- Onvoorzienbaar; bij het opstellen van de begroting was deze post nog niet voorzien of te verwachtten;
- Onontkoombaar; de kosten moeten gemaakt worden, vanwege (wettelijke) verplichtingen;
- Onuitstelbaar; de kosten moeten in het lopende jaar betaald worden. Er is geen andere optie dan de kosten nu te betalen.

In de P&C-producten wordt melding gemaakt van het eventueel inzetten van deze post.

Hoeveel bedraagt de post onvoorzien?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
0. Bestuur en ondersteuning						
60080200 Onvoorziene uitgaven	0	50	50	50	50	50

Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting
In dit onderdeel presenteren we de lasten van de te betalen vennootschapsbelasting. Vanaf 2016 betalen gemeenten en andere overheden vennootschapsbelasting (Vpb) over de winst die ze met hun ondernemingsactiviteiten maken. De invoering ervan leidt tot een fiscale afsplitsing van de ondernemersactiviteiten. De nieuwe wet bepaalt dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden vanaf 1 januari 2016 voortaan belastingplichtig zijn.

Uit de inventarisatie van de gemeentelijke activiteiten is gebleken dat de volgende activiteiten onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting. Deze zijn niet objectief vrijgesteld.
- Grondexploitaties
- Bedrijfsafval
- Rioolaansluitingen

Het te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting is onzeker. Het is afhankelijk van de definitieve resultaten over 2026, of er in 2027 sprake is van een Vpb-last. Tot op heden heeft gemeente Valkenswaard gebruik kunnen maken van verrekenbare verliezen, verlieslatende economische activiteiten die in aftrek genomen kunnen worden op de opbrengsten uit de ondernemingsactiviteiten. Bij de Jaarstukken 2026 zal de definitieve Vpb- positie inzichtelijk zijn. In de paragraaf grondexploitaties wordt nader ingegaan op de te verwachte vennootschapsbelasting voor het onderdeel grondexploitaties.

Voor de vennootschapsbelasting op de grondexploitaties wordt indien van toepassing een reservering opgenomen in de Reserve Grondexploitaties en wordt hierin separaat verrekend. In de begroting zijn geen verdere ramingen opgenomen. In de paragraaf weerstandsvermogen en riscobeheersing is zichtbaar dat indien er een vpb-last ontstaat, die opgevangen kan worden binnen het weerstandsvermogen.

Hoeveel bedraagt de vennootschapsbelasting?
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029
Lasten						
8 Vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Paragrafen

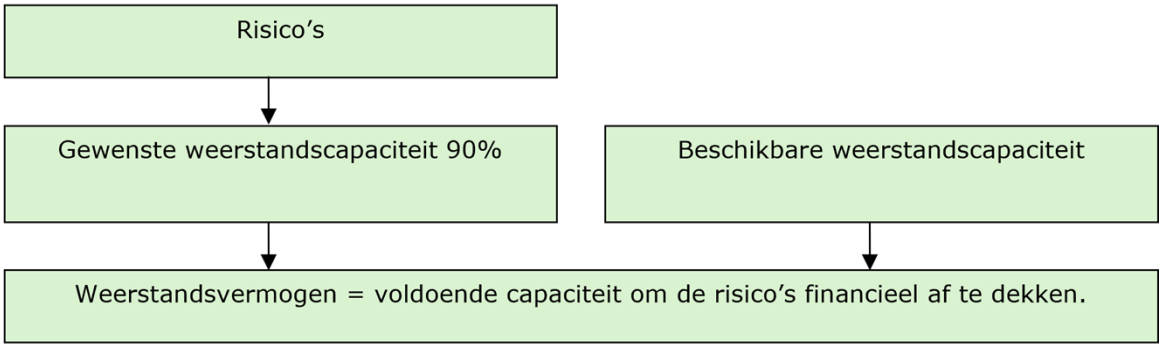
Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding
Het gemeentelijk weerstandvermogen geeft aan in welke mate de gemeente in staat is financiële tegenvallers op te vangen. Om deze tegenvallers op te pakken moet er een mate van financiële ruimte zijn binnen de begroting en/of vermogenspositie. Deze vrije ruimte is de weerstandscapaciteit.

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen die de gemeente inzet om onverwachte of onvoorziene omstandigheden te dekken. Hier wordt in acht genomen dat dit niet ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken.

Jaarlijks wordt er tweemaal een inventarisatie gemaakt van de aanwezige risico's (bij de Jaarstukken en Programmabegroting) welke worden afgezet tegenover de weerstandscapaciteit. De risico's worden gedefinieerd als gebeurtenissen die de gemeente negatief kunnen beïnvloeden, waarvoor geen directe maatregelen zijn getroffen en welke van materiele omvang zijn voor de financiële positie van de gemeente.

Beleid
Onze weerstandscapaciteit zetten wij af tegen de geïnventariseerde risico’s. Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen we een relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico’s en daarbij gewenste weerstandscapaciteit enerzijds en de beschikbare weerstandscapaciteit anderzijds. De relatie tussen beiden geven we in onderstaande figuur weer:

Beschikbare weerstandscapaciteit
Ondanks de werking van risicomanagement kunnen we te maken krijgen met financiële nadelen. Deze nadelen ontstaan wanneer voor tegenvallers geen dekking aanwezig is. Door voldoende weerstandscapaciteit kunnen we, zonder beleidsaanpassingen, deze financiële nadelen opvangen.

Hieronder is de beschikbare weerstandscapaciteit weergegeven:

	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve	19.259	17.895	17.609	17.142
Vrij aanwendbare specifieke bestemmingsreserves	2.519	2.500	2.498	1.973
Budget onvoorzien	50	50	50	50
Begrotingsruimte (bandbreedte)	947	-2.134	-2.868	-2.299
Stille reserve(s)	-	-	-	-
Onbenutte belastingcapaciteit	5.775	5.775	5.775	5.775
Kostenreductie (bezuinigingen)				
Totaal	**28.550**	**24.086**	**23.064**	**22.641**

Gemiddeld OZB tarief
Het redelijk peil voor de OZB (Onroerendezaakbelastingen) wordt berekend via onderstaande tabel.

Totaal WOZ-waarde woningen t-1	[1]
Totaal WOZ-waarde niet woningen gebruikers t-1	[2]
Totaal WOZ-waarde niet woningen eigenaren t-1	[3]
Totaal OZB-opbrengst o.b.v. totaal WOZ-waarde t-1	[4]
Totaal onderdekking reiniging/afvalstoffen t-1	[5]
Totaal onderdekking riolering t-1	[6]
Totaal OZB-opbrengst o.b.v. totaal WOZ-waarde gecorrigeerd voor onderdekking reiniging/afvalstoffen en riool t-1	[7=4-5-6]
Werkelijk gewogen landelijk gemiddelde percentage van de gecorrigeerde WOZ-waarde t-1	[8=(7/(1+2+3)*100]
Percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar t	[9=8*1,20]

Op basis van deze tabel is het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2027 (redelijk peil OZB) vastgesteld op 0,1595 (pagina 172 van de Meicirculaire 2026). Het redelijk tarief is van belang wanneer een gemeente in financiële problemen verkeerd. Conform de Financiële Verhoudingswet wordt dan bepaald of zij redelijkerwijs zelf voldoende inkomsten binnenhaalt. Dit tarief wordt gehanteerd om te berekenen hoeveel inkomsten aan onroerendezaakbelasting de gemeenten nog kan binnenhalen, ook wel onbenutte belastingcapaciteit genoemd, voordat ze aanspraak op een aanvullende uitkering mag maken. Voor Valkenswaard bedraagt dit in 2027 € 5.775.000

Een belangrijk onderdeel hierin is in hoeverre het landelijk OZB-tarief afwijkt van het lokaal gehanteerde tarief. Voor Valkenswaard is een eventuele toelating tot artikel 12 niet van toepassing gezien de gezonde financiële positie. Het geeft wel inzicht in hoeveel er aan maximale OZB geheven kan worden, indien dat aan de orde zou zijn.

Bij de toetsing gaat het ministerie van Binnenlandse Zaken er van uit dat de tarieven voor riool en afval volledig dekkend zijn.

Risico's
Voor de bepaling van het weerstandsvermogen moeten de gekwantificeerde risico’s van de gemeente bij elkaar geteld worden. Ook moet er rekening gehouden worden met de kans dat de onderkende feiten zich zullen voordoen. Voor het bepalen van de kans dat een risico zich daadwerkelijk manifesteert, maken we per risico een analyse. Hiervoor wordt een bedrag opgenomen waarin ook de kans in opgenomen is dat een risico zich voordoet.

De relevante risico’s voor het weerstandsvermogen zijn die risico’s die niet anderszins zijn ondervangen. Risico’s die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn, maken geen deel uit van deze paragraaf. Hiervoor zijn immers verzekeringen afgesloten dan wel voorzieningen gevormd. Het gaat dus uiteindelijk om die risico’s die de financiële positie van de gemeente kunnen verstoren.

In het volgende overzicht zijn risico’s opgenomen van economische, politieke, juridische, milieutechnische of financiële aard. Deze risico’s zijn niet limitatief opgesomd. Naast de risico’s die feitelijk alle gemeenten lopen, zijn hier de risico’s vermeld die bekend zijn en specifiek de gemeente Valkenswaard betreffen.

Bij mogelijke risico’s denken wij onder andere aan:
- Open-einde regelingen;
- Beheerplannen;
- Grondexploitatie (bijvoorbeeld: stagnatie van grondverkopen en ontwikkeling plannen);
- Gemeenschappelijke regelingen;
- Economische ontwikkelingen (inflatie);

Voor bovengenoemde zaken geldt dat wij risico’s alleen meenemen als het om een materieel risico gaat. Hierbij hanteren wij de ondergrens van € 50.000.

Bij het bepalen van een norm (ratio weerstandsvermogen) is het belangrijk dat we zoeken naar een evenwicht tussen financiële soliditeit enerzijds en het streven om niet onnodig geld “op de plank” te laten liggen anderzijds. Een belangrijk criterium hierbij is de kwalitatieve beoordeling van de risico’s. Als deze hoger uitvallen, kunnen we volstaan met een lagere financiële weerstandscapaciteit en dus met een lager verhoudingsgetal.

De volgende risico's zijn opgenomen in voor de berekening van de weerstandscapaciteit:

a. Schadeclaims
De gemeente kan schadeclaims ontvangen die zijn ontstaan door onder andere onvoldoende weg- of groenbeheer, het wijzigen van bestemmingsplannen, het uitvoeren van grote (bouw)projecten, het verlenen of weigeren van vergunningen, het uitvaardigen van nieuwe regels op het gebied van gebruik van openbare ruimte en het subsidiebeleid of welk ander onderwerp ook, als het maar in verband gebracht kan worden met de activiteiten die de gemeente ontplooit.

b. Planschade
In het kader van risicobeheersing wijzen we op de risico’s van schadeclaims op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro), de zogeheten planschade. Voor bestemmingsplannen die dienen ter actualisatie geldt dat eventuele planschade niet verhaald kan worden op de ontwikkelaar. Op grond van de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening geldt per 1 juli 2008 – een drempel van 2%, wat inhoudt dat planschade alleen tot uitkering komt als deze de waardevermindering van het object met meer dan 2% overschrijdt. Voor bestemmingsplannen die dienen ter ontwikkeling geldt dat met de ontwikkelende partijen

c. Verbonden partijen
De verbonden partijen geven voor een deel zelf aan welk risico er in hun begroting zit voor deelnemende gemeenten. Dit risico wordt vermenigvuldigd met het aandeel dat de gemeente Valkenswaard heeft in de regeling, Als er uit de begroting van de verbonden partij geen duidelijkheid gegeven kan worden over de risico's, wordt 10% van de gemeentelijke bijdrage opgenomen als risicobedrag. In de risico's zijn drie verbonden partijen opgenomen waarin onvoldoende dekking in de eigen weerstandpositie is om risico op te vangen, voor een totaalbedrag van € 2.037.000.

d. Grondexploitaties
In juni 2021 is besloten om voortaan alle winsten en verliezen uit grondexploitaties af te wikkelen via de reserve grondexploitaties. De risico's van de grondexploitaties worden daarmee gedekt uit deze reserve. Het risico wordt hier wel inzichtelijk gemaakt, maar niet financieel vertaald, omdat de dekking aanwezig is in de reserve Grondexploitaties.

e. Sociaal domein
De afgelopen jaren zien we in het Sociaal Domein, met name bij Jeugdzorg en Wmo sterk stijgende kosten. Met de ontwikkelingen van de afgelopen jaren, zien we dat gedurende het jaar er grote fluctuaties kunnen optreden. Daarom zien we de kostenontwikkeling op deze onderdelen als risico. Ondanks de zorgvuldigheid bij het opstellen van de begroting, met de beste inschattingen, blijft het lastig hier een goede prognose voor op te stellen. In totaliteit wordt het risico ingeschat op € 2.000.000.

f. Inkomsten uit leges
Inkomsten uit hebben voor een gedeelte een grillig en onvoorspelbaar karakter. Waar elke inwoner elke 10 jaar een nieuw ID-bewijs nodig heeft en de OZB geheven wordt over alle bestaande gebouwen, zijn andere legesinkomsten afhankelijk van de conjunctuur. Denk hierbij met name aan bouwleges (leges omgevingswet), reclame- en precariobelasting en OZB niet-woningen gebruikers. Voor deze onvoorspelbaarheid is een risico opgenomen.

g. Inkomende subsidies
In de begroting is een aantal structurele subsidies verwerkt, Als de bijbehorende regelingen gedurende het jaar gewijzigd worden kan het mogelijk zijn om deze inkomsten neerwaarts bij te stellen. Doorgaans zal een redelijke termijn hiervoor in acht genomen worden.

h. Drugsdumpingen
Wekelijks worden op verschillende plaatsen in de provincie Noord Brabant drugsdumpingen aangetroffen. Gemiddeld bedragen de kosten van het opruimen van een dergelijke dumping € 12.500. De kosten worden door het Rijk vergoed tot een maximum van € 25.000 per geval. Een enkele keer leidt een drugsdumping tot hele hoge saneringskosten, reden om een bedrag in de risico inventarisatie op te nemen.

i. Cyberdreigingen
We worden als overheid steeds vaker geconfronteerd met cyberaanvallen. Feit is dat de informatiebeveiliging zich langzamer ontwikkelt dan deze dreigingen. Gevolg is dat we kwetsbaarder worden voor ransomware aanvallen, waardoor de dienstverlening stil kan komen te vallen en persoonsgegevens van inwoners in handen van derden komen. Alhoewel de kans nog klein is, maar wel steeds groter wordt, is de impact van een dergelijke aanval aanzienlijk.

j. Ontwikkeling gemeentefonds
Als gemeente zijn we in grote mate afhankelijk van de inkomsten uit het Rijk, het Gemeentefonds. Hierin spelen een aantal discussies die een impact hebben op de totale uitkering van het gemeentefonds. Zo speelt er een discussie over het terugbrengen van specifieke uitkeringen met 10% naar de Bijzonder Fonds Uitkering, een algehele korting op het gemeentefonds en de indexeringssystematiek die gebruikt wordt.

k. Klimaat
De afgelopen jaren zien we dat klimatologische verandering zorgen voor steeds extremere weervarianten. Zo zijn regenbuien heviger, wat een invloed heeft op de manier waarop afwatering geregeld wordt, en periodes van droogte op grondwaterpeil en beregening van landelijke gebieden. Ook geven dit soort weertypes problemen in de stedelijke omgeving, waarmee risico's ontstaan op schade of verval van de openbare ruimte.

l. Mondiale ontwikkelingen en weerbaarheid
Mondiale ontwikkelingen hebben een belangrijke invloed op inflatie, grondstofprijzen en vraag en aanbod op de wereldmarkt. Al deze ontwikkelingen hebben een directe invloed op de gemeentelijk begroting. Alhoewel elk jaar kritisch gekeken wordt of de betreffende budgetten afdoende zijn, schuilt er een risico dat deze ontwikkelingen leiden tot stijgende prijzen of een gebrek aan grondstoffen. De gemeente staat als overheid het dichtst bij de burger en daardoor voor de inwoners ook het directe aanspreekpunt. De toenemende complexiteit van de externe omgeving stelt hoge eisen aan de wendbaarheid en het aanpassingsvermogen van de organisatie. We zien onder andere een toename in het aantal WOO-verzoeken in aantal en complexiteit, en dat vraagt veel van de organisatie. De privacy van inwoners, bestuurders en medewerkers moet gegarandeerd blijven. Gemeenten spelen een sleutelrol in het versterken van maatschappelijke

weerbaarheid en veerkracht. We zien het belang om gezamenlijk verder te investeren in een weerbare gemeente; een overheid die burgers, buurten en de eigen organisatie sterk en veerkrachtig maakt tegen crisissen, ondermijning en onvoorziene tegenslagen.

bedragen x € 1.000

Belangrijkste risico's	Af te dekken met	Hoogte risicobedrag
a. Schadeclaims	Algemene reserve	60
b. Planschade	Algemene reserve	50
c. Verbonden partijen	Algemene reserve	2.037
d. Grondexploitaties	Algemene reserve GREX	0
e. Sociaal domein	Algemene reserve	2.000
f. Inkomsten uit leges en belastingen niet-woningen	Algemene reserve	100
g. Inkomende subsidies	Algemene reserve	50
h. Drugsdumpingen	Algemene reserve	100
i. Cyberdreigingen	Algemene reserve	1.000
j. Ontwikkeling gemeentefonds	Algemene reserve	500
k. Klimaat	Algemene reserve	250
l. Mondiale ontwikkelingen en weerbaarheid	Algemene reserve	1.000
Totaal		**7.147**

Weerstandsvermogen
Het totaal risico is € 7.147.000. De gewenste weerstandscapaciteit is 90% van het totaal risico. Dat is € 6.432.000 in totaal. Er kan geconcludeerd worden dat er voldoende capaciteit is om de risico's financieel af te dekken.

Financiële kengetallen
Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans. Ze kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een provincie of gemeente. Om dit te bereiken wordt voorgeschreven dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing de volgende kengetallen bevat: netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruim-te en belastingcapaciteit. Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen nemen we gezamenlijk op in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, omdat die paragraaf weergeeft hoe solide de begroting is en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen.

In onderstaande tabel zijn de normen per kengetal weergegeven zoals die zijn te vinden op www.financiengemeenten.nl.

Norm kengetallen VNG	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 90	90 > < 130	> 130
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90	90 > < 130	> 130
Solvabiliteitsrisico	> 50	20 < > 50	< 20
Structurele exploitatieruimte	> 0	0	< 0
Grondexploitatie	< 20	20 < > 35	> 35
Belastingcapaciteit	< 95	95 > < 105	> 105

Financiele kengetallen gemeente valkenswaard
In de tabel is er in groen aangegeven welke kengetallen voldoende zijn, met oranje welke kengetallen matig zijn en met rood welke kengetallen onvoldoende zijn.

Kengetallen	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Netto Schuldquote	50%	47%	51%	57%	62%	67%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	47%	47%	48%	54%	59%	64%
Solvabiliteitsrisico	32%	49%	37%	36%	35%	34%
Structurele exploitatieruimte	0%	1%	1%	-1%	-2%	-2%
Grondexploitatie	2%	1%	2%	2%	2%	2%
Belastingcapaciteit	94%	99%	99%	99%	99%	99%

Toelichting bij tabel
Netto Schuldquote
De netto schuldquote geeft inzicht in de verhouding van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft derhalve een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.

Netto Schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of deze allen worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden berekend. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

Solvabiliteitsrisico
Dit is de mate waarin de gemeente in staat is aan financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de bezittingen van de gemeente.
Als er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (reserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Interpretatie: hoe hoger, hoe groter de weerbaarheid.

Structurele exploitatieruimte
Dit cijfer helpt mee te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Grondexploitatie
De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico’s met zich mee. Een grondexploitatie van 20% en hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

Belastingcapaciteit
Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Wanneer dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt, is een beleidskeuze. Onder de woonlasten wordt verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing (afvalstoffenheffing) voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishoudens in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1. Dit wordt uitgedrukt in een percentage.

Lokale heffingen

Inleiding
De lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. Inzicht in de omvang, werking en reikwijdte van deze heffingen is belangrijk voor de raad, omdat die heffingen vaak de enige mogelijkheid zijn om aanvullende wensen te kunnen verwezenlijken of dekken. Door vaststelling van de begroting worden de wensen in principe bekrachtigd en de middelen ingezet. Voor de (beleids-)voornemens verwijzen wij naar de programma's. In deze paragraaf geven we inzicht in de belastingen en heffingen (retributies, rechten en leges) en de betekenis daarvan voor de gemeente Valkenswaard. Per heffing gaan we in op het beleid, de geraamde inkomsten en de tarieven. Ook gaan we in op de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid. In separate beslispunten bij de begrotingsbehandelingen wordt aan de raad alle verordeningen van de desbetreffende lokale heffing voorgelegd.

We onderscheiden de lokale heffingen in:

Algemeen dekkingsmiddel	Bestemmingsheffing
Onroerende zaakbelasting (OZB)	Riool- en waterzorgheffing
Parkeergelden	Afvalstoffenheffing/ reinigingsrechten
Precariobelasting	Leges
Reclamebelasting	Lijkbezorgingsrechten

Tarieven lokale heffingen
De begrote opbrengsten van de lokale heffingen in 2027-2030 bedragen:

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
60020300 Secretarieleges	**726**	**751**	**826**	**826**	**826**	**826**
60061100 Onroerende zaakbelast woningen eigenaren	**6.302**	**6.119**	**6.240**	**6.240**	**6.240**	**6.240**
60062100 Onroerende zaakbelast nietwoningen eigenaren	**1.743**	**1.786**	**1.827**	**1.827**	**1.827**	**1.827**
60062200 Onroerende zaakbelast niet woningen gebruiker	**1.217**	**1.253**	**1.282**	**1.282**	**1.282**	**1.282**
60063101 Betaald en belanghebbenden parkeren baten	**765**	**784**	**751**	**751**	**751**	**751**
60064100 Reclamebelasting	**82**	**90**	**90**	**90**	**90**	**90**
60064200 Precariobelasting	**68**	**62**	**62**	**62**	**62**	**62**
67020900 Rioolrechten	**3.645**	**3.849**	**4.018**	**4.018**	**4.018**	**4.018**
67030900 Afvalstoffenheffing	**4.904**	**5.431**	**5.715**	**5.715**	**5.715**	**5.715**
67050900 Baten begraafplaatsrechten	**170**	**195**	**195**	**195**	**195**	**195**
68030900 Bouwleges	**601**	**517**	**1.489**	**1.187**	**1.207**	**1.187**
Totaal	**20.221**	**20.837**	**22.494**	**22.192**	**22.212**	**22.192**

Belastingdruk
De berekening van de belastingdruk is gebaseerd op de som van afvalstoffenheffing , de gemiddelde waarde van de onroerende zaken (OZB) en de riool- en waterzorgheffing. Alle bedragen zijn gebaseerd op een meerpersoonshuishouden (gezin).

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Gemiddelde woningwaarde (afgerond)	404.000	419.000	469.000	501.000
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	415	412	404	419
Afvalstoffenheffing voor een gezin	330	360	398	419
Riool- en waterzorgheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	215	225	235	245
Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	**960**	**997**	**1.037**	**1.083**
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in jaar t (eigen woning)	994	1.053	1.091	NNB.
Belastingdruk als % van het landelijk gemiddelde	**97%**	**95%**	**95%**	**NNB.**

* Deze tabel is op basis van een meerpersoneelshuishouden met eigen woning. Bron woonlasten landelijk meerpersoonshusihouden met eigen woning = coelo.nl

In 2026 zijn de gemiddelde woningwaarden met terugwerkende kracht geactualiseerd. Hiermee wijken de gemiddelde woningwaarden af van gepresenteerde woningwaarden in eerdere P&C-producten. Dit heeft enkel een invloed op de gepresenteerde vergelijkende cijfers en geen invloed op de daadwerkelijke in rekening gebrachte woonlasten over de afgelopen jaren.

Onroerende zaakbelasting
Alle onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen worden jaarlijks gewaardeerd. Op basis van eerdergenoemde uitgangspunten en het tarief gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde, wordt de aanslag onroerende zaakbelastingen berekend en aan de belastingplichtige opgelegd. In de begroting 2027 is een opbrengst gecalculeerd van € 9.549.000 (afgerond).

De OZB-opbrengsten zijn ten opzichte van 2026 toegenomen. De toename van € 391.000 wordt verklaard door de verhoging van OZB opbrengsten als gevolg van areaaluitbreiding en indexering (3.68% zoals beschreven in de bezuinigingsopdracht 2027-2030).

bedragen x € 1.000

Omschrijving	WOZ waarde 01/01/2026	Tarief 2027*	Begroting 2026	Begroting 2027	Toename 2027 t.o.v. 2026
Woningen	7.619.195	0,0837	6.119	6.374	255
Niet woning eigenaren	690.558	0,2702	1.786	1.866	80
Gebruikers	606.225	0,2159	1.253	1.309	56
Totaal			**9.158**	**9.549**	**391**

* Tariefbedrag: bedrag is zoals genoemd, niet x € 1.000

Parkeerbelasting
De heffing van de parkeerbelasting is geregeld in de "Verordening op de heffing en invordering van parkeerbelastingen". Het innen van parkeergelden moet gezien worden als een sturingsinstrument voor het reguleren van de parkeerdruk. De opbrengst in de begroting 2027 is geraamd op € 751.000. Deze inkomsten zijn inclusief parkeerkaarten en naheffingstoeslagen.

Voor parkeertarieven zie onderstaande tabel:

Parkeertarieven	
Tijd	**Tarief**
Eerste 60 minuten	€0,60 per uur
Volgende 60 minuten	€1,70 per uur
Dagkaart	€7,50 per dag

Precariobelasting
Het is mogelijk om voor het gebruik van gemeentegrond precariobelasting te heffen. De belasting is verschuldigd als een ondernemer op, onder of boven, voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond, voorwerpen heeft, zoals terrassen, luifels, pijpleidingen en uithangborden. De opbrengst komt ten goede aan de algemene middelen, tenzij er sprake is van een specifieke oormerking, zoals de opbrengsten van de tijdelijke terrassen bij evenementen. De hoogte van de precariobelasting hangt af van de soort en de grootte van de voorwerpen en van de oppervlakte die in beslag genomen wordt.

De gemeente Valkenswaard legt alleen precariobelasting op bij terrassen (zomer, winter of tijdelijke terrassen). Aan de hand van de afgegeven vergunningen leggen we de aanslagen op. De totaal gecalculeerde opbrengst precariobelasting (terrassen) 2027 is € 62.000.

Afvalstoffenheffing
De inkomsten van afval bestaan uit €5.695.000 afvalstoffenheffing en €20.000 reinigingsrecht.

Het begroot bedrag reinigingsrecht is aangepast gezien aantallen en tarief is gewijzigd t.o.v. vorig jaar.

Kleine bedrijven in het centrum van Valkenswaard kunnen een container bij Cure aanvragen. Daar zijn wel voorwaarden aan verbonden. Deze bedrijven moeten zo klein zijn dat de aard, omvang en samenstelling van het afval overeenkomt met huishoudelijk afval. Ook mogen zij zelf geen ruimte hebben om een container van een commercieel afvalbedrijf te plaatsen. Tot slot moeten zij gelegen zijn aan de inzamelroute van huishoudelijk afval. Dergelijke bedrijven betalen geen afvalstoffenheffing, maar een zogenaamd reinigingsrecht.

bedragen x € 1.000

Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht	2025	2026	2027
(x € 1.000)	Begroot	Begroot	Begroot
Kosten taakveld Afval (100%)	4.324	4.784	5.038
Inkomsten taakveld Afval exclusief heffingen	-579	-565	-531
Kosten Taakveld Verkeer en vervoer inclusief rente	152	146	146
Netto kosten taakveld	*3.897*	*4.365*	*4.653*
Toe te rekenen kosten:			
Overhead	32	66	45
Overhead Verkeer en vervoer	73	37	34
BTW	828	908	963
Totale kosten	**4.830**	**5.376**	**5.696**
Opbrengst heffing	**4.817**	**5.373**	**5.695**
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**	**100%**

Afvalstoffenheffing tarieven
In onderstaande tabel zijn de tarieven van de afvalstoffenheffing 2027 weergegeven.

Voor meerpersoonshuishoudens stijgt het tarief met €21 en voor eenpersoonshuishoudens met €16. De stijging van het meerpersoonshuishouden kan worden verklaard door onderstaande:

- De bijdrage aan verbonden partij Cure is in 2027 met €207.000 verhoogd. Dit verklaart ongeveer 14 euro van de tariefstijging. In het raadsvoorstel van 11 juni 2026 is nader inhoudelijke ingegaan op deze stijging. De financiële verhoging is ook toegelicht in de nota kaders 2027-2030.

- De inkomsten uit reinigingsrechten zijn geactualiseerd en naar beneden bijgesteld tot totaal van 20.000 euro. De vermindering van 25.000 euro verklaart 1,70 euro van de hogere afvalstoffenheffing.

- De overige 5 euro stijging is te wijten aan dat er ook een aantal posten in de begroting van gemeente Valkenswaard zijn gestegen (oa. personeel/onderhoud) door reguliere indexatie. Hierdoor stijgen ook de BTW kosten. Dit verklaart de rest van de verhoging van het tarief.

Voor de jaren na 2027 houdt Cure in haar begroting rekening met een jaarlijkse indexering van 5,5% per jaar. De meerjarenraming van Cure gaat uit van een ongewijzigd dienstenpakket en een gelijkblijvend aanbod. Daarnaast wordt rekening gehouden met stijgende lasten voor verwerkingskosten, de verbrandingsbelasting en de CO2 heffing. Dit zal ook voor komende jaren naar verwachting lijden tot stijging van de afvalstoffenheffing.

	2024	2025	2026	2027
Afvalstoffenheffing; Eenpersoonshuishouden	235	257	284	300
Afvalstoffenheffing; Meerpersoonshuishouden	330	360	398	419
De afvalstofheffing per extra afvalcontainer	330	360	398	419
Omvang voorziening Reiniging per 1/1	179	96	83	83

Riool- en waterzorgheffing
Naast de afvoer van het hemelwater en afvalwater heeft de gemeente ook de algehele zorgplicht voor water (zowel grond- als oppervlaktewater). In 2022 is het verbreed Gemeentelijk Riolering Plan (vGRP) 2023 – 2027 vastgesteld. Voor de bepaling van de tarieven van 2027 voor riool- en waterzorgheffing zijn we uitgegaan van dit vGRP. Hierin is een berekening gemaakt waarbij rekening wordt gehouden met een kostendekkend tarief over een periode van 10 jaar. Het vGRP wordt elke 4 jaar geactualiseerd. In het vGRP zijn de volgende tarieven vastgesteld:

Jaarschijf	Heffing riolering VGRP
2025	225
2026	235
2027	245
2028	255
2029	260
2030	270
2031	270
2032	270
2033	270

Tabel riool- en waterzorgheffing
In de begroting 2027 – 2030 is het vastgestelde tarief uit het verbreed Gemeentelijke rioleringsplan overgenomen.

De jaarlijkse kosten van riolering worden gedekt door de riool- en waterzorgheffing, waarbij we verschillen tussen de kosten en de heffing onttrekken dan wel storten in de “voorziening riolering”. Deze voorziening heeft als doel om de riooltarieven in de komende jaren gefaseerd te laten stijgen. We streven naar 100% kostendekking over een langere periode.

Er is een kostendekkendheidspercentage van 101% begroot in 2027.

Voor toekomstige ontwikkelingen van riolering verwijzen wij u naar de paragraaf kapitaalgoederen.

bedragen x € 1.000

Rioolheffing	2025	2026	2027
(x € 1.000)	**Realisatie**	**Begroot**	**Begroot**
Kosten taakveld(en) inclusief rente (100%)	2.907	2.936	2.967
Kosten taakvelden openbaar groen, verkeer en vervoer en milieu inclusief rente	184	222	227
Inkomsten taakvelden exclusief heffingen	-15	-59	-59
Netto kosten taakveld	*3.076*	*3.099*	*3.135*
Toe te rekenen kosten:			
Overhead	304	291	294
Overhead taakveld groen, verkeer en vervoer en milieu	75	90	88
BTW	634	476	478
Totale kosten	**4.089**	**3.956**	**3.994**
Opbrengst heffing	**3.664**	**3.849**	**4.018**
Dekkingspercentage	89%	97%	101%

Tarieven riool- en waterzorgheffing
Hieronder zijn de tarieven van de riool- en waterzorgheffing 2027 weergegeven.

bedragen in € 1.000

(x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Tarief rioolheffing	215	225	235	245
Omvang voorziening Riolering per 1/1	2.856	2.251	1.810	1.703

Leges
Onder de naam ‘leges’ heffen we een aantal verschillende rechten voor het genot van door de gemeente verstrekte diensten. Dit zijn bijvoorbeeld: leges burgerzaken, leges APV-vergunningen, leges bouwvergunningen en leges gebruiksvergunningen. Binnen de gemeente maken we gebruik van de applicatie kostendekkendheid.nl. Dit is een applicatie die gemeentes ondersteunt bij het jaarlijks berekenen van de kostendekkendheid van leges, zowel voor de begroting als jaarrekening. Voor het berekenen van de leges (secretarie + bouwleges) voor begroting 2027 hebben we deze applicatie gebruikt.

Hieronder is een tabel opgenomen waarin voor de verschillende leges de opbrengst wordt uiteengezet. Per titel is aangegeven hoeveel de inkomsten bedragen, hoeveel de kosten bedragen en wat de kostendekkendheid is. Het BBV (besluit begrote en verantwoorden) schrijft gemeentes voor dat zij maximaal 100% kostendekkendheid op totaalniveau. Valkenswaard kent 3 hoofdstukken namelijk 1. Algemene dienstverlening, 2. Omgevingswet en 3. Europese dienstenrichtlijn.

De inkomsten van bouwleges zijn ten opzichte van begroting 2026 met 572.000 euro toegenomen. De totaalopbrengsten bouwleges zijn een gevolg van gewijzigde prijzen en aantallen in het jaar 2027. We verwachten een aantal grote projecten waardoor aantallen zijn toegenomen. Daarnaast hebben we de prijzen geactualiseerd zodat de kostendekkendheid van titel omgevingswet dichter bij de 100% is gekomen (zoals opgenomen in de bezuinigingsopdracht). Titel omgevingswet (totaal bouwleges) heeft een kostendekkendheid van 94%. Om deze aantallen te kunnen verwerken is reeds in de nota kaders 2027-2030 extra capaciteit (bouwplantoetser inhuur/vaste dienst) aangevraagd. Dit is ook al zodanig verwerkt in de begroting. De aantallen van 2027 zijn een inschatting op het moment van het opstellen van de begroting 2027-2030. Bouwleges staan onder invloed van vele factoren, indien er afwijkingen plaatsvinden dan worden deze gemeld in lopende P&C producten.

bedragen in €

KDH Begroting 2027 OW-Valkenswaard				
		Kosten	**Opbrengsten**	**Kostendekkendheid**
1 Algemene dienstverlening				
1.1	Burgerlijke stand	€ 77.074	€ 37.787	49%
1.2	Reisdocumenten en Nederlands identiteitskaart	€ 617.365	€ 530.370	86%
1.3	Rijbewijzen	€ 200.316	€ 214.207	107%
1.4	Verstrekking in het kader van basisregistratie persoonsgegevens	€ 33.080	€ 22.288	67%
1.5	Bestuursstukken	€ 0	€ 0	0%
1.6	Vastgoedinformatie	€ 0	€ 0	0%
1.7	Overige publiekszaken	€ 61.835	€ 20.626	33%
1.8	Gemeentearchief	€ 141	€ 139	99%
1.9	Bijzondere wetten	€ 93.404	€ 42.468	45%
1.10	Diversen	€ 58.619	€ 12.684	22%
Totaal:		***€ 1.141.834***	***€ 880.570***	***77%***
2 Omgevingswet				
2.1	Algemene bepalingen	€ 0	€ 0	0%
2.2	Voorfase	€ 210.857	€ 62.580	30%
2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	€ 1.128.694	€ 1.379.580	122%
2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	€ 0	€ 0	0%
2.5	Milieubelastende activiteiten	€ 0	€ 0	0%
2.6	Lozingsactiviteiten	€ 0	€ 0	0%
2.7	Aanlegactiviteiten	€ 57.825	€ 10.024	17%
2.8	Overige activiteiten	€ 159.298	€ 15.301	10%
2.9	Maatwerkvoorschriften	€ 0	€ 0	0%
2.10	Gelijkwaardigheid	€ 0	€ 0	0%
2.11	Overige tarieven	€ 1.109	€ 1.189	107%
2.12	Modaliteiten (verhogingen)	€ 20.698	€ 19.064	92%
2.13	Vermindering	€ 0	-€ 1.861	0%
2.14	Teruggaaf	€ 0	€ 3.288	0%
Totaal:		***€ 1.578.481***	***€ 1.489.165***	***94%***
3 Europese dienstenrichtlijn				
3.1	Horeca	€ 11.411	€ 11.199	98%
3.2	Seksbedrijven	€ 0	€ 0	0%
3.3	Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	0%
3.4	Organiseren evenement of markt	€ 14.903	€ 5.911	40%
3.5	Standplaatsen	€ 0	€ 0	0%
3.6	Huisvestigingswet 2014	€ 0	€ 0	0%
3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	€ 132	€ 80	61%
Totaal:		***€ 26.446***	***€ 17.190***	***65%***
Totaal kostendekkendheid:		***€ 2.746.761***	***€ 2.386.925***	***87%***

Lijkbezorgingsrechten
We heffen lijkbezorgingsrechten om de kosten op begraafplaatsen te dekken. Het dekkingspercentage voor begroting 2027 is 72%.

In het beleid van Valkenswaard is opgenomen dat de leges voor lijkbezorgingsrechten eens per 5 jaar worden geactualiseerd. De tarieven zijn in 2026 geactualiseerd. In 2027 zijn de prijzen gelijk gebleven ten opzichte van 2026.

Ondanks dat prijzen niet gewijzigd zijn wordt de raad toch voorgesteld om de verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten opnieuw vast te stellen, gezien een wijziging in het beleid.

In de actuele Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten 2026 staan twee bepalingen die wettelijk niet juist zijn. Het betreft de onderdelen 1.4 en 1.5, waarin verlenging van het uitsluitend recht voor een periode van 25 en 30 jaar wordt genoemd. Wettelijk gezien is een dergelijke verlenging met deze termijnen niet toegestaan. De wet hanteert voor de verlenging een maximumtermijn van 20 jaar. De genoemde termijnen van 25 en 30 jaar kunnen daarom niet meer worden toegepast en dienen uit de verordening te worden verwijderd. Het betreft de volgende bepalingen:

- 1.4: bij 'voor het verlengen van het uitsluitend recht als bedoeld in 1.1 wordt geheven voor een periode van: 25 en 30 jaar'.
- 1.5: bij 'voor het verlengen van het uitsluitend recht als bedoeld in 1.2 wordt geheven voor een periode van: 25 en 30 jaar'.

bedragen x € 1.000

Lijkbezorgingsrechten	2025 Realisatie	2026 Begroot	2027 Begroot
Lijkbezorgingsrechten	170	195	195
Uitgave begraafplaats	221	273	270
Totaal	**-51**	**-78**	**-75**
Dekkingspercentage	**77%**	**71%**	**72%**

Kwijtschelding
De gemeente kan kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen en kan daarbij zelf beslissen voor welke heffingen kwijtschelding mogelijk is. In Valkenswaard is kwijtschelding alleen gedeeltelijk mogelijk voor de afvalstoffenheffing. Voor de overige heffingen, zoals onroerende zaakbelasting, rioolrecht en leges burgerzaken is geen kwijtschelding mogelijk. Voor het kwijtschelden hanteert Valkenswaard de maximumnorm van 100%. Dit betekent dat op 100% van het bijstandsniveau belastingen worden kwijtgescholden. Het maximumbedrag aan kwijtschelding bij de afvalstoffenheffing is in 2027 € 300 voor een eenpersoonshuishouden en € 419 voor een meerpersoonshuishouden . Wij verlenen 'automatisch' kwijtschelding aan huurders van woningen die twee maanden vóór de dagtekening van de aanslag één jaar onafgebroken een uitkering hebben ontvangen. Deze huurders mogen geen positieve vermogensbestanddelen hebben. Dit doen wij op grond van de Wet Werk en Bijstand.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding
De openbare ruimte is het visitekaartje van de gemeente. Een goed ingerichte en schoon onderhouden openbare ruimte betekent onder andere tevreden bewoners en bezoekers. In deze openbare ruimte vinden voor onze inwoners belangrijke activiteiten plaats als wonen, werken, verblijven, verplaatsen en recreëren. De inrichting en de kwaliteit van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte bepalen hiermee voor een groot deel de manier waarop onze inwoners in staat zijn deze activiteiten te ondernemen. Ook hebben ze invloed op de manier waarop onze inwoners de openbare ruimte ervaren.

Deze openbare ruimte is echter niet statisch. De openbare ruimte kan bijvoorbeeld groter of kleiner worden gemaakt. Ook kunnen er na verloop van tijd andere eisen worden gesteld aan de openbare ruimte. Een zeer actueel motief om het beheer van de openbare ruimte aan te passen, is de klimaatverandering. Daarvan zijn de effecten de laatste jaren goed merkbaar in onze gemeente. Maatregelen om wateroverlast te voorkomen of de biodiversiteit te versterken moeten we oppakken en bij toekomstige projecten en reconstructies zal klimaatbestendige inrichting de norm moeten worden. De aangepaste inrichting draagt bij aan het herstel van het verstoorde evenwicht. Zo maken we Valkenswaard weerbaar voor de klimaatverandering, zowel op het gebied van wateroverlast als op het gebied van droogte en hittestress.

Het gebruik en de inrichting van de openbare ruimte zijn dus aan verandering onderhevig. Op deze verandering moeten wij met het beheer en onderhoud slagvaardig en adequaat reageren. Dit vereist een goede communicatie met onze inwoners, die wij moeten wijzen op het gezamenlijk belang dat wij hierbij hebben.

Verantwoordelijkheid voor de kapitaalgoederen
Wij hebben bij het beheer en het onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte een drietal belangrijke verantwoordelijkheden:

1. Veiligheid: We moeten ervoor zorgen dat de openbare ruimte voldoet aan de hiervoor vastgestelde normen en daarmee veilig is. We doelen dan op de technische kwaliteit van het kapitaalgoed: de technische staat van het kapitaalgoed en de inschatting of het veilig te gebruiken is gedurende de resterende technische levensduur. Voor het nemen van beslissingen over onderhoud en vervanging is het belangrijk dat we op de hoogte zijn van de kwaliteit op dit moment, het te verwachten kwaliteitsverloop in de toekomst en de vastgestelde norm(kwaliteit) van de voorziening.

2. Functionaliteit: De openbare ruimte moet gebruikt kunnen worden waarvoor deze is ingericht. De functionaliteit van een kapitaalgoed speelt dus vanzelfsprekend een grote rol. Hierbij gaat het om de vraag wat het object zou moeten kunnen op plek x en in omstandigheid y, z. De intensiteit van het gebruik en het op basis hiervan uit te voeren onderhoud bepalen of de functionaliteit behouden blijft.

3. Visuele kwaliteit: De inrichting van de openbare ruimte bepaalt in belangrijke mate de uitstraling van de gemeente. Naast het borgen van de technische kwaliteit en de functionaliteit hebben we ook te maken met het verzorgingsniveau, oftewel de visuele kwaliteit van de openbare ruimte. We hebben het dan vooral over het duurzaam in stand houden, schoonhouden en het onderhoud van onze groenvoorzieningen, inclusief bomen. Dat is direct zichtbaar voor onze inwoners. Bovendien kunnen we er belangrijke keuzes in maken, zoals hoe schoon het moet zijn en hoe vaak er gemaaid of gesnoeid moet worden. De uitstraling van de gemeente wordt in belangrijke mate bepaald door deze visuele kwaliteit. Ook hier zien we veranderingen en trends. Waar voorheen strak gemaaide bermen en grasvelden hoog gewaardeerd werden, zien we nu meer waardering voor het creëren van kruidenrijke bermen en bloemrijke gazons en graslanden. Deze bermen, gazons en graslanden dragen in belangrijke mate bij aan de biodiversiteit.

Om het kwaliteitsniveau van deze kapitaalgoederen op het gewenste peil te houden, hebben we in 2009 het “Beleidsplan Onderhoud Openbare Ruimte” (BOOR) vastgesteld. In dit BOOR beschrijven

we de visie op het onderhoud van de openbare ruimte. Daarbij is bepaald dat voor het onderhoud van de openbare ruimte verschillende gebiedstypen worden onderscheiden. Differentiatie is mogelijk naar een bepaalde beeldkwaliteit van onderhoud per gebiedstype. Aansluitend is in 2012 het Kwaliteitsplan Onderhoud Openbare Ruimte (KOOR) vastgesteld. Hierin concretiseren we mogelijke keuzes voor het onderhoud van de verschillende gebieden. Zowel de visie als de nadere concretisering, in de plannen van respectievelijk tien en vier jaar, zijn na het verstrijken van hun looptijd structureel het uitgangspunt geworden van onze algehele strategie voor het beheer van onze kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Vanaf de vaststelling van de concretisering in 2012, is voor het kwaliteitsniveau voor het onderhoud van onze kapitaalgoederen “gemiddeld B” als norm vastgesteld. Dit niveau is vastgesteld na uitvoering van een nulmeting, op basis van de door CROW gehanteerde beeldkwaliteiten. Het blijvend voldoen aan dit niveau wordt gemonitord via jaarlijkse metingen van de beeldkwaliteit conform deze CROW-methodiek. Om de objectiviteit en kwaliteit te waarborgen, laten we deze metingen uitvoeren door externe, gecertificeerde, specialistische bureaus.

Inrichting, beheer en onderhoud kapitaalgoederen
We moeten het beheer en het onderhoud van de kapitaalgoederen dusdanig inrichten en uitvoeren dat het door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveau in de praktijk wordt gerealiseerd en de openbare ruimte goed in stand wordt gehouden. Hiervoor onderscheiden we de volgende werkzaamheden:

- Dagelijks onderhoud: Alle maatregelen die regelmatig, vaak meerdere keren per jaar, worden genomen. Voorbeelden zijn maaien en vegen. Het repareren van schades en het reageren op meldingen hoort ook bij het dagelijks onderhoud. Dagelijks onderhoud wordt vooral uitgevoerd door de eigen dienst, medewerkers van gemeenschappelijke regeling Ergon en aannemers op basis van afspraken, contracten en bestekken.

- Groot onderhoud: Grotere maatregelen die eens per jaar worden genomen. Bijvoorbeeld een nieuwe deklaag op een asfaltweg of het planmatig snoeien van bomen. Groot onderhoud pakken we projectmatig/integraal.

- Vervanging: Vernieuwen van een kapitaalgoed aan het eind van de levensduur, waarbij de hele constructie en materiaal worden vernieuwd. Voorbeelden zijn een weg herstraten met nieuwe klinkers, een bank vervangen of een groenvak opnieuw aanplanten. Bij vervanging blijft de inrichting hetzelfde. We voeren vervanging projectmatig uit en we vragen per project middelen aan.

- Beheer: Alle ondersteunende werkzaamheden om de verschillende onderhoudswerkzaamheden te kunnen uitvoeren, zoals het opstellen van beleidsplannen, gegevensbeheer, financiële planning enzovoorts. Het opnieuw inrichten voor nieuwe functies en doelstellingen maakt geen onderdeel uit van “het in stand houden van de openbare ruimte”. Hiervoor zetten we andere vormen van kapitaal in dan bij het beheer en onderhoud.

Natuurlijk zijn de vormen van onderhoud communicerende vaten. Het achterwege blijven van een vervanging (of herinrichting) zet een sterke druk op het dagelijks onderhoud. De versleten openbare ruimte moet we dan met kleine maatregelen veilig en acceptabel houden.

Beheersysteem als basis
Actuele informatie over de omvang en de kwaliteit van deze kapitaalgoederen is essentieel voor het beheer en onderhoud. Deze informatie hebben we vastgelegd in het beheersysteem (Geovisia). Alle kenmerken van de kapitaalgoederen en de overige objecten hebben we hierin geregistreerd. Voor verschillende objecten hebben we de kwaliteit geregistreerd op basis van een objectief landelijk genormeerde methodiek. Deze kwaliteit wordt vastgesteld door middel van inspecties. In 2026 is een nieuwe aanbesteding geweest van het beheersysteem en wordt de bestaande data omgezet naar de landelijke standaard IMBOR en GWSW. In 2027 wordt verder gewerkt aan het opwerken van de data naar deze standaard.

Op basis van nauwkeurige areaalgegevens, actuele inspectiecijfers, de juiste richtlijnen voor rekensystematiek (CROW) en de juiste kengetallen kunnen we een theoretische planning en begroting genereren voor onderhoud en vervanging van een kapitaalgoed. Omdat er mogelijk legitieme redenen zijn om het onderhoud op een ander moment of anders uit te voeren, ondergaat de theoretische planning een maatregeltoets. Daarbij kijken we vooral naar:

- Noodzakelijk onderhoud andere kapitaalgoederen (riolering is leidend bij integrale planning);
- Afdeling overstijgende integrale projecten;
- Nieuwbouwprojecten;
- Planning van werkzaamheden aan kabels en leidingen door nutsbedrijven;
- Klachten en meldingen;
- Beschikbare financiële middelen.

Op basis van deze maatregeltoets stellen we jaarlijks een integraal onderhoudsplan op, met een doorkijk van vier jaar. Dit onderhoudsplan wordt door het college vastgesteld. Vanwege de raakvlakken met bovenvermelde onderwerpen spreken we van een flexibele onderhoudsplanning waarin, indien nodig, ieder jaar een herprioritering plaatsvindt. Wij zoeken hierbij continu naar een optimale balans tussen beeldkwaliteit, veiligheid, kostenbesparing en efficiency.

De 5 richtlijnen voor het beheer van de kapitaalgoederen
1. De gemeente als regisseur: Hoe de openbare ruimte eruit komt te zien wordt niet alleen bepaald door de gemeente. Diverse “partijen” spelen hierbij een rol. Op de eerste plaats natuurlijk de inwoners maar ook marktpartijen als horeca, winkeliers, industrie en nutsbedrijven of partijen uit het maatschappelijk veld. Iedereen probeert zijn of haar belangen zoveel mogelijk in te brengen. Het is onze taak om hierin de regie te nemen en te houden. We hebben dus de regisserende rol bij de inrichting, het onderhoud en beheer van de openbare ruimte.

2. Kwaliteit gestuurd beheer: We werken met beeldkwaliteiten en schouwen, het ontwikkelen en opstellen van beeldbestekken, formulieren, rapportagemodellen en ten slotte het “vertalen” van het gekozen kwaliteitsniveau in de verschillende beheerprogramma’s. Via regelmatige inspecties controleren we of het gekozen kwaliteitsniveau ook daadwerkelijk wordt gehaald. Het beheer wordt dus op basis van beeldkwaliteiten gestuurd.

3. Integraal beheer: Het onderhoud aan onze kapitaalgoederen voeren we integraal uit. De riolering is hierbij leidend. Concreet betekent dit dat we bij het vervangen van de riolering ook de rijbaan, het trottoir en de groenvoorzieningen meenemen als dit noodzakelijk is. Ook stemmen we af met de werkzaamheden van nutsbedrijven en de teams RB en P&P.

4. Risico gestuurd beheer: De toepassing van het risico gestuurd beheer zorgt ervoor dat we constant afwegingen moeten maken. Is de eerder voorgestelde maatregel echt nodig op dat moment en zijn er ergens anders geen nieuwe, urgentere situaties ontstaan? Door deze constante (her)prioritering zetten we de beschikbare middelen in waar ze het meest effectief zijn. Hogere risiconiveaus kunnen we daardoor verlagen.

5. Bewonersgericht beheer: Niet alleen bij de inrichting maar ook bij het onderhoud van de openbare ruimte zijn verschillende partijen betrokken. Deze partijen leveren op verschillende manieren een inbreng. Onze integrale onderhoudsplannen leggen we dus voor aan de burgers, wijkraden en/of wijkcommissies om vervolgens het onderhoud per woonwijk uit te voeren.

Tijdens de uitvoering worden bewoners door zowel de gemeente als de wijkcommissie (omgevingsmanagement) actief benaderd met informatie. Vragen of klachten bespreken we zoveel mogelijk in een persoonlijk gesprek.

De belangrijkste kapitaalgoederen per onderdeel
Hieronder worden de verschillende kapitaalgoederen toegelicht.

Riolering en water
Het beleidskader
Op basis van de Waterwet heeft de gemeente drie zorgplichten:
- Inzamelen van stedelijk afvalwater en transporteren naar de rioolwaterzuivering.
- Doelmatig inzamelen en verwerking van afvloeiend hemelwater van openbaar terrein.
- Het doelmatig voorkomen van nadelige gevolgen van grondwaterstanden.

Om te voldoen aan deze zorgplicht is in november 2022 het nieuwe GRP (2023-2027) vastgesteld door de raad. Met het GRP willen we op gestructureerde wijze zorgen voor de aanleg, het beheer, het onderhoud en de verbetering van het gemeentelijk rioleringsstelsel. Voor het GRP hebben we de voorziening "riolering" gevormd. De lasten en baten worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord en het jaarlijkse resultaat hiervan wordt gestort of onttrokken uit de gevormde voorziening riolering. De nadruk van dit GRP ligt op klimaatadaptatie en bewustwording hiervan.

Het beheer
Om de beleidsdoelstellingen voor het jaarlijks onderhoud te realiseren, voeren we onder meer de volgende maatregelen uit:

- Twee keer per jaar reinigen van alle kolken en lijngoten;
- Jaarlijks 10 procent van het vrij vervalstelsel reinigen en inspecteren;
- Jaarlijks noodzakelijke reparaties uitvoeren op basis van de hierboven genoemde inspectie;
- Twee keer per jaar alle gemalen en bergbezinkvoorzieningen onderhouden;
- Eén keer per jaar alle gemalen en bergbezinkvoorzieningen reinigen;
- Eén keer per jaar alle drukrioolgemalen reinigen en onderhouden;
- Jaarlijks opschonen van watergangen;
- Het onderhouden en vervangen van huisaansluitingen;
- Verhelpen van klachten, meldingen en storingen;
- Structurele vervanging van het riool bij einde levensduur;
- Het innen van rioolheffing.

Actuele ontwikkelingen
In 2027 ronden we de werkzaamheden aan de Luikerweg buiten de bebouwde kom af. Het regenwater uit het hele openbare gebied stroomt dan naar de Zuidelijke Randweg. Tegelijkertijd leggen we de waterberging tussen de Zuidelijke Randweg en de Deelshurk aan waar dit dan kan infiltreren en gedoseerd wordt afgevoerd naar oppervlaktewater. Na de herontwikkeling van de Zuidelijke Randweg vangt deze berging ook het overtollige regenwater uit Valkenswaard-Zuid op. Dit helpt mee aan het verminderen van de wateroverlast in de Klappermanstraat, Peperstraat en Heistraat.

Daarnaast voltooien we in 2027 de werkzaamheden aan de Haagstraat en omliggende straten, wat de wateroverlast in de Zandstraat tegengaat. Ook bereiden we samen met de buurtbewoners de aanpak van de St. Antoniusstraat en omliggende straten voor, zodat de uitvoering hiervan in 2028 kan starten. Ook zorgen we ervoor, dat overtollig regenwater in de Bakkerstraat en de Hoogstraat kan afvoeren naar de Blauwe Ader Noord.

De gemeente start met een nieuw GRP. We beginnen het traject met een evaluatie van de afgelopen planperiode om resultaten en knelpunten in kaart te brengen. Het nieuwe plan richt zich vervolgens op onze wettelijke zorgplichten, klimaatmaatregelen tegen hoosbuien en droogte, en de benodigde budgetten voor onderhoud. Dit vormt de basis voor een stabiele rioolheffing, waarbij de gemeenteraad wordt meegenomen in de belangrijkste beleidskeuzes. Het GRP zal voor eind 2027 voor goedkeuring bij de raad liggen.

Riolering kwantitatieve en/of kwalitatieve indicatoren

Kwantitatieve indicatoren:		
Voorziening	**Hoeveelheid**	**Eenheid**
Vrijverval riool gemengd	153,4	Km
Vrijverval riool regenwater	30,3	Km
Vrijverval riool vuilwater	24	Km
Totale lengte vrijverval riool	207,7	Km
Rioolgemalen	14	Stuks
Persleidingen (exclusief drukriool)	3,8	Km
Minigemalen (drukrioolstelsel)	158	Stuks
Persleidingen (drukriolering)	37,8	Km
Lozingspunten vanuit extern gemengde riool overstorten	13	Stuks
Bergbezinkvoorzieningen	6	Stuks
Lozingspunten vanuit hemelwaterriolering	51	Stuks
IBA's	7	Stuks
Drainage	0,5	Km

Financiele consequenties:

bedragen x € 1.000

Opgenomen kredieten riolering	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Krediet verbetering riool	374	-	-	-
Krediet vervanging riool	3.079	3.254	3.097	3.121

bedragen x € 1.000

Voorziening riolering	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Saldo 1 januari	**1.703**	**1.727**	**1.751**	**1.775**
Bij storting	24	24	24	24
Af beschikking	-	-	-	-
Saldo	**1.727**	**1.751**	**1.775**	**1.799**

Wegen en bruggen

Het beleidskader

De gemeente is verantwoordelijk voor de aanleg en onderhoud van openbare wegen en civiele kunstwerken. Uitgangspunt is dat deze openbare verhardingen en civiele kunstwerken tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten worden onderhouden. Een achterstand bij het onderhoud kan de veiligheid van weggebruikers in gevaar brengen en leiden tot klachten, leiden tot ongevallen en het aansprakelijk stellen van de gemeente. Leidraad voor het onderhoud aan wegen en civiele kunstwerken is de systematiek voor rationeel wegbeheer van het CROW (nationaal kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte).

Het beheer

Voor het beheer van wegen en civiele kunstwerken is het Beheerplan Wegen en Civiele kunstwerken 2026-2035 vastgesteld. Met dit plan geven we inzicht in de huidige staat van onze wegen en civiele kunstwerken en in de manier waarop we het beheer en onderhoud hiervan vormgeven. Daarbij kijken we vooruit naar de invulling van het beheer voor de komende begrotingsperiode, met een doorkijk naar de lange termijn (tien jaar). Dit beheerplan wordt iedere vijf jaar geactualiseerd. De volgende actualisatie staat gepland voor eind 2030.

Bij de beheermaatregelen kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het tweejaarlijks uitvoeren van een inspectie en het bijhouden van de data in GEOVISIA. Op basis hiervan stellen we onderhoudsplannen op en stemmen we af met andere beheerdisciplines en projecten.

Voor de instandhouding van wegen en civiele kunstwerken is de voorziening ‘groot onderhoud wegen/bruggen’ ingericht. De storting in deze voorziening is afgestemd op verschillende beheerplannen en onderhoudsplannen voor het onderhoud van onze wegen en civieltechnische kunstwerken.

Het dagelijks onderhoud aan onze wegen, bruggen en civieltechnische kunstwerken voeren we uit op basis van de klachten/meldingen die via de Binnenbeterapp bij de gemeente binnenkomen. Deze ingekomen klachten worden, samen met de bij de inspecties geconstateerde kleine gebreken, op basis van prioritering verholpen. Het onderdeel gladheidbestrijding voeren we ten slotte uit op basis van een door het college vastgesteld gladheidsbestrijdingsplan.

Actuele ontwikkelingen
Elke twee jaar beoordelen we het onderhoudsniveau van alle verhardingen met een inspectie op basis van landelijke richtlijnen/normen. Medio 2027 wordt het totale wegen-areaal weer visueel geïnspecteerd. Op basis daarvan wordt het meerjaren onderhoudsprogramma elementenverharding 2028-2031 opgesteld.

Naast de visuele inspectie is in 2013 een grootschalig constructief onderzoek uitgevoerd aan onze doorgaande asfaltwegen om de levensduur en het onderhoudsniveau voor de middellange termijn te bepalen. In 2022 is een nieuw onderzoek uitgevoerd, met name voor de buitenwegen, welke als input heeft gediend voor het onderhoudsprogramma asfaltwegen vanaf 2026.

Elke vijf jaar beoordelen we het onderhoudsniveau van alle civiele kunstwerken op basis van landelijke normen/richtlijnen. De civieltechnische kunstwerken bestaan uit: bruggen, duikers, geluidschermen, grondkeringen en kano-aanlegsteigers zijn in 2023 geïnspecteerd en opgenomen in een meerjarenplanning. Op basis van dit bestand plannen we de benodigde onderhoudswerkzaamheden en krijgen we inzicht in de geplande renovaties.

Op basis van de huidige ontwikkelingen zullen kleinschalige onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd zoals onder andere het vervangen van damwanden bij een kade, vervangen van betonelementen van geluidschermen, vervangen van dilatatievoegen en stalen hemelwaterafvoeren als gevolg van corrosie in het staal. Ook zijn we voornemens om de dekplanken bij de Wittenbergbrug te vervangen. Daarnaast worden diverse onderdelen van de Laagveldbrug vervangen, zoals de deklaag en de langsliggers. Verder zijn wij voornemens om de drie geluidsschermen langs de Damianusdreef in 2026 te vervangen door een duurzame oplossing. Indien blijkt dat vanwege financiële consequenties niet alle drie de geluidsschermen kunnen worden aangepakt, zal dit in het komende jaar worden uitgevoerd. De Wildbrug, een kleine brug in de bossen langs de Valkenswaardseweg, vereist op korte termijn vervanging van de houten constructie.

De verwachting is dat er in 2027 geen grootschalige vervangingswerkzaamheden zullen plaatsvinden, maar dat er voornamelijk kleinere reparaties en vervangingen nodig zullen zijn. Indien uit de bevindingen of door vandalisme blijkt dat de levensduur door deze kleine aanpassingen niet op de lange termijn gewaarborgd zijn, zal per object worden bekeken of toch een grootschalige vervanging noodzakelijk is.

Wegen kwantitatieve en of kwalitatieve indicatoren
Uit het beheersysteem GEOVISIA blijkt dat de gemeente Valkenswaard in totaal ca. 2.100.000 m2 verhardingen in beheer heeft en dat deze voldoen aan de in het KOOR gestelde kwaliteitsniveaus. De financiële consequenties voor wegen worden via voorziening wegen en losse kredieten in de begroting opgenomen.

Financiele consequenties:

bedragen x € 1.000

Opgenomen kredieten wegen	2027	2028	2029	2030
Krediet grootschalig herstel asfaltwegen	3.755	4.433	1.175	565

bedragen x € 1.000

Voorziening groot onderhoud wegen	2027	2028	2029	2029
Saldo 1 januari	**1.061**	**1.167**	**1.305**	**1.420**
Bij storting	932	932	932	932
Af beschikking	826	794	817	817
Saldo	**1.167**	**1.305**	**1.420**	**1.535**

Groen

Het beleidskader

De gemeente Valkenswaard hecht grote waarde aan een aantrekkelijke, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Groen speelt hierin een essentiële rol. Het draagt bij aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en de kwaliteit van wonen, werken en recreëren. Valkenswaard beschikt bovendien over een sterke uitgangspositie, doordat het wordt omgeven door waardevolle natuur- en bosgebieden.

Tegelijkertijd staat de gemeente voor een forse opgave. De druk op de ruimte neemt toe door onder meer de woningbouwbehoefte, de energietransitie en andere maatschappelijke opgaven. Omdat uitbreiding aan de randen van het dorp slechts beperkt mogelijk is, ligt de nadruk vooralsnog zoveel mogelijk op inbreiding binnen de bestaande kernen. Dit vraagt om zorgvuldige afwegingen, waarbij beschikbare ruimte efficiënt wordt benut.

De gemeente streeft daarom naar een evenwichtige benadering: het behouden en waar mogelijk versterken van groen, zonder dat dit toekomstige ontwikkelingen belemmert. Het formuleren van vaste en vergaande groennormen kan in de praktijk botsen met de beperkte fysieke ruimte en de noodzaak om andere opgaven te realiseren. Daarom kiezen we voor maatwerk, waarbij per ontwikkeling wordt gekeken hoe groen, leefkwaliteit en ruimtelijke efficiëntie zo goed mogelijk in balans kunnen worden gebracht.

Het bestaande groene raamwerk blijft daarbij een belangrijke basis. Het groenstructuurplan fungeert als toetsingskader voor het beschermen van waardevolle groenstructuren en het zorgvuldig inpassen van nieuwe ontwikkelingen. Voor het beheer van de circa 960 hectare bossen, natuurterreinen en landschappelijke elementen is in het Integraal Ontwikkelingsplan Bos- en Natuurterreinen een duidelijke ontwikkelrichting vastgelegd.

Binnen deze kaders blijft de gemeente inzetten op vergroening waar dat mogelijk en passend is. Dit kan bijvoorbeeld door het aanplanten van bomen, het versterken van bestaande groenstructuren en het benutten van kansen in zowel de kernen als het buitengebied. Daarbij ligt de nadruk op haalbare en uitvoerbare maatregelen die bijdragen aan een leefbaar en toekomstbestendig Valkenswaard.

Het beheer

De kwaliteit van ons groen wordt in het kader van kwaliteit gestuurd werken (beleidsplan KOOR) regelmatig geïnspecteerd. Zo houden we elk jaar tweemaal een groen- en een kwaliteitsinspectie. Bij groenbeheer houden we zoveel mogelijk rekening met klimaatadaptie en proberen we de biodiversiteit en de ecologische natuurwaarden te versterken. Dat doen we bijvoorbeeld door daar waar mogelijk het onderhoud te verminderen. Om het milieu minder te belasten, borstelen we het onkruid weg in plaats van dat we het chemisch bestrijden of wegbranden.

Het bestrijden van de eikenprocessierups doen we steeds meer op natuurlijke wijze door het planten van speciale bollenmengsels, het zaaien van wildbloemen en het aanpassen van de vaste beplanting naar soorten die de natuurlijke vijanden van de rups aantrekken. Met mezenkastjes en speciale broedkasten wordt de natuurlijke bestrijding nog een extra impuls gegeven. Preventieve bestrijding, met een biologisch bestrijdingsmiddel, bouwen we af en voeren we nog slechts uit op plekken waar veel mensen komen en gezondheidsrisico's op de loer liggen. Invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop steken op steeds meer plaatsen de kop op. We beheersen de groei van de Japanse duizendknoop omdat voor bestrijding nog geen adequate en betaalbare methoden beschikbaar zijn. Ook de Aziatische hoornaar komt steeds meer voor binnen onze gemeente en bedreigt de biodiversiteit en voedselketen door verstuivende insecten als bijen te doden. Samen met het lokale IVN, imkers en vrijwilligers nemen we maatregelen om de hoornaar te beheersen. Voor het groot onderhoud en de vervanging van groen is nog geen voorziening of reserve gevormd. De lasten en baten worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord. Bij de huidige werkwijze voeren we het vervangen, de vernieuwing en de renovatie van groen zoveel mogelijk uit binnen integrale uitvoeringsprojecten.

Actuele ontwikkelingen
Momenteel transformeren we onze bestaande beleidsregels met betrekking tot groen om naar de vorig jaar ingegane Omgevingswet. De praktische uitwerking van het groenbeleid moet uiteindelijk landen in het Omgevingsprogramma Welbevinden. We betrekken groenorganisaties om maatregelen in kader van klimaatadaptatie en verhogen biodiversiteit beter uit te werken en waarborgen dat onze bijzondere bomen, monumentaal en waardevol, beter beschermd worden. Met het oprichten van een bomenfonds proberen we de herplantplicht beter uit te werken en particuliere eigenaren van waardevolle bomen tegemoet te komen in de kosten van beheer en behoud. We stimuleren de biologische diversiteit met maatregelen zoals ecologisch bermbeheer, bloembollen, minder bestrating voor klimaatadaptie en het adopteren van boomspiegels door inwoners. Samen met de wijkcommissies, Woningbelang en het IVN organiseren we kleinschalige projecten om onze inwoners te stimuleren ook bij te dragen aan vergroening en klimaatadaptatie.

Groen kwantitatieve en/of kwalitatieve indicatoren

Kwantitatieve indicatoren:		
Voorzieningen	**Hoeveelheid**	**Eenheid**
Bomen	29.836	Stuks
Natuurlijke beplanting	669.938	M2
Cultuurlijke beplanting	315.056	M2
Hagen	29.686	M2
Gras	1.227.292	M2

Financiele consequenties:

bedragen x € 1.000

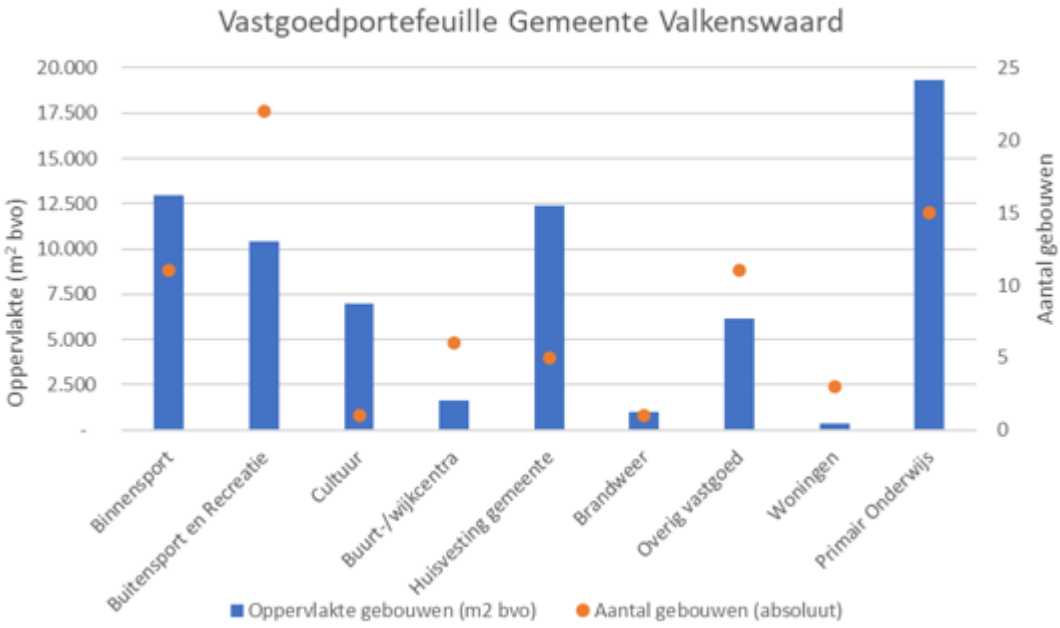
Groen	2027	2028	2029	2030
Voor groen is een exploitatiebudget opgenomen in de begroting. Geen krediet van toepassing				

Gebouwen
Beleidskader
Eind 2023 is de bestuursopdracht 2024-2028 vastgesteld met als doel om meer grip op vastgoed te krijgen middels het formuleren van een integrale vastgoedstrategie, het onderhoud van de vastgoedportefeuille meerjarig te borgen en ter voorkoming dat er voor het vastgoedbezit extra beroep zal moeten worden gedaan op de algemene middelen.

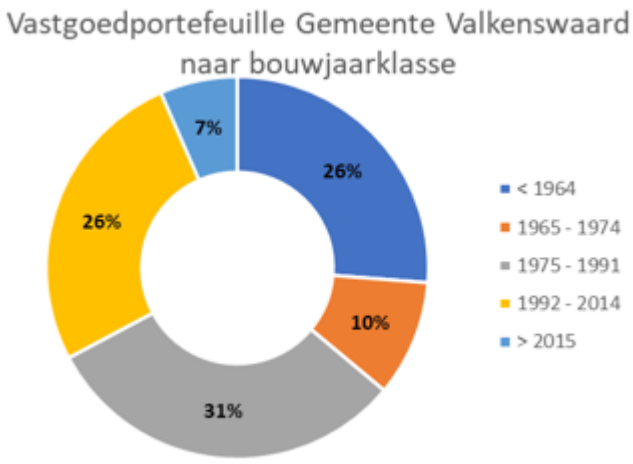
In 2027 werken we verder aan de uitvoering van het huurbeleid, de routekaart verduurzaming en de aanbesteding van elektrotechnische en werktuigbouwkundige installaties op portefeuilleniveau. Daarnaast starten we met de uitvoering van de verduurzamingsmaatregelen voor Cultureel Centrum De Hofnar, gymzaal Emmalaan en de gemeentewerf. Ook wordt de jaarlijkse vastgoedrapportage 2027, zoals afgesproken in de Integrale Vastgoedstrategie, verder uitgebreid. Daarbij ligt de nadruk op het toevoegen van financiële kengetallen en andere financiële informatie.

Portefeuilleoverzicht
De gemeente Valkenswaard beschikt over een grote en diverse vastgoedportefeuille. Het in eigendom hebben van dit vastgoed is voor een gemeente geen doel op zichzelf. Het vastgoed faciliteert in het kunnen uitvoeren van wettelijke taken, beleidsdoelstellingen en andere maatschappelijke functies.

De gemeente Valkenswaard kent in totaal 75 vastgoedobjecten[1] met een totale omvang van circa 71.000 m² bruto vloeroppervlakte (bvo). Onderdeel hiervan is ook het onderwijsvastgoed in het Primair Onderwijs[2]. Vanuit de wetgeving is er sprake van gedeeld eigendom tussen schoolbesturen (juridisch eigenaar) en de gemeente (economisch eigenaar/claimrecht). Wanneer het onderwijsvastgoed er buiten gelaten wordt betreft het 60 gebouwen en circa 52.000 m² bvo. De grafiek op de volgende pagina geeft een uitsplitsing van de vastgoedportefeuille naar een aantal categorieën. Daarbij staat op de linker Y-as het totaal m² bvo en op de rechter Y-as het absolute aantal gebouwen. Omdat het onderwijsvastgoed van het Primair Onderwijs qua metrage de grootste categorie betreft is deze wel meegenomen in het totaaloverzicht (ondanks het gedeelde eigendom).

De gebouwen in de gemeente Valkenswaard zijn gemiddeld ongeveer 46 jaar oud en circa 36% van de portefeuille is van vóór 1975. Dit betekent dat een groot gedeelte van de portefeuille aan het verouderen is en de komende periode naar verwachting grootschalig gerenoveerd of van nieuwbouw voorzien moet gaan worden. Deels zijn hiervoor al plannen aanwezig (bijvoorbeeld het IHP) of wordt aan planvorming gewerkt. De gemeente Valkenswaard heeft slechts 3 vastgoedobjecten in eigendom met een monumentale status.

---

[1] Vastgoedobjecten zijn hier gedefinieerd als gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente. Andere bouwwerken en gronden zijn hiervan geen onderdeel.

[2] Het eigendom van het Voortgezet Onderwijs (Were Di) is in de gemeente Valkenswaard middels een Doordecentralisatie volledig overgebracht naar het Onderwijs (OMO).

Gebouwen kwantitatieve en/of kwalitatieve indicatoren

Kwantitatieve indicatoren:		
Voorziening	**Hoeveelheid**	**Eenheid**
Binnensport	11	12.970
Buitensport/Recreatie	22	10.440
Cultuur	1	7.000
Buurt-/wijkcentra	6	1.629
Huisvesting gemeente	5	12.382
Brandweer	1	1.028
Overig vastgoed	11	6.138
Woningen	3	372
Primair Onderwijs (PO)	15	19.350
Totaal incl. PO	75	71.309
Totaal excl. PO	60	51.959

Financiele consequenties:

bedragen x € 1.000

Voorziening groot onderhoud onroerende zaken	**2027**	**2028**	**2029**	**2029**
Saldo 1 januari	**6.383**	**6.891**	**6.215**	**6.875**
Bij storting	1.328	1.332	1.321	1.321
Af beschikking	820	2.008	661	2.141
Saldo	**6.891**	**6.215**	**6.875**	**6.055**

Openbare verlichting

Het beleidskader
De gemeente is verantwoordelijk voor de aanleg en het onderhoud van de openbare verlichting langs de openbare wegen. Hiervoor is het "beheerbeleidsplan OVL 2025-2029" vastgesteld. Belangrijk uitgangspunt is dat de openbare verlichting naast de verkeersveiligheid ook de sociale veiligheid vergroot. Tegelijkertijd willen we dat de openbare verlichting energiezuinig en niet lichtvervuilend is en dat deze een zo laag mogelijke belasting geeft voor de flora, fauna en de omgeving. Voor de afweging om wel of niet te verlichten worden de determineertabellen uit de richtlijn NPR-13201 gehanteerd. Uitgangspunt is: "Niet verlichten, tenzij…". Als uit de afweging volgt dat verlichting wenselijk is, wordt verlichting toegepast. Belangrijke randvoorwaarden hierbij zijn (1) een zo laag mogelijk energieverbruik, (2) het toepassen van duurzame oplossingen en (3) borging van een veilige en goed functionerende installatie, (4) tegen verantwoordelijke kosten en (5) een zo laag en duurzaam mogelijk energiegebruik.

De komende begrotingsperiode wordt het beheerbeleidsplan voor openbare verlichting geactualiseerd.

Het beheer
We hebben de beschikking over een beheerprogramma, waarin de actuele gegevens van onze openbare verlichting zijn opgenomen. De vervanging van de openbare verlichting vindt plaats via investeringsprojecten. Afgeschreven conventionele verlichting wordt vervangen door LED-verlichting. De lasten en baten worden rechtstreeks in de exploitatie verantwoord.

Begin 2023 is het gecombineerd onderhouds- en vervangingsbestek aanbesteed voor de komende vier jaren. De aannemer draagt, naast het direct acteren op ontvangen storingen, ook zorg voor de juiste beheergegevens, klein- en grootschalige vervangingen en het dagelijks onderhoud waarbij wij als opdrachtgever de algehele regie voeren. Voor de komende periode wordt het gecombineerde onderhouds- en vervangingsbestek opnieuw aanbesteed.

Actuele ontwikkelingen
Er zijn voor 2027 geen grootschalige vervangingen gepland, via kleinschalige vervangingen en onderhoud gaan de vervangingen richting LED door. Het streven is om in 2030 100% LED te hebben binnen de gemeente.

Openbare verlichting kwantitatieve en/of kwalitatieve indicatoren
Wij beschikken momenteel over 7.368 lichtmasten en 7.636 armaturen (inclusief grondspots).

Voor openbare verlichting zijn elke exploitatiebudgetten opgenomen in de begroting. Er is geen krediet van toepassing.

VRI
Het beleidskader
Eén van de kerntaken van de gemeente Valkenswaard is de zorg voor een goed functionerend wegennet. Verkeersregelinstallaties (VRI's) zijn daar een onderdeel van en hebben een belangrijke functie voor het realiseren van de beleidsdoelen. Deze beleidsdoelen gaan over belangrijke maatschappelijke thema's als mobiliteit, bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid. Voor VRI's is het meest recente Beheerbeleidsplan verkeersregelingen 2013-2022 vastgesteld.

In Valkenswaard staan momenteel dertien VRI's, die eigendom zijn van de gemeente. Door slecht afgeregelde regelapparatuur, uitval of andere storingen kunnen gevaarlijke situaties ontstaan. Een adequaat VRI-beheer, waarbij storingen snel worden opgelost en versleten en slecht functionerende onderdelen (preventief) worden vervangen, is noodzakelijk. Zo kunnen we de kans op storingen verkleinen en de levensduur van de installatie verlengen.

Het beheer
Het technische beheer vraagt om een duidelijke beheerstrategie en bijbehorende financiële middelen. Alle installaties worden jaarlijks onderworpen aan een inspectie. Op basis van de resultaten daarvan actualiseren we het onderhoudsprogramma voor een periode van vier jaar. Voor de instandhouding van verkeersregelinstallaties hebben we geen voorziening ingericht maar worden de lasten en baten rechtstreeks in de exploitatie verantwoord. Voor grootschalig onderhoud en vernieuwingen richten we investeringsprojecten in.

Naast het technische beheer is het functionele beheer van de installaties belangrijk. Het zogenaamde verkeersbeheer beoordeelt onder meer aan de hand van kruispuntanalyses en binnengekomen wensen en klachten of we de verkeersregelprogramma's in de verkeersregelautomaten (VRA's) moeten aanpassen. VRI's zijn ook een belangrijk verkeerskundig sturingsinstrument om verkeerstromen te beïnvloeden. Ook dit aspect maakt het noodzakelijk om actueel verkeersmanagement te voeren.

Actuele ontwikkelingen
Recentelijk zijn er 2 nieuwe VRI's geplaatst op de Dommelseweg en Luikerweg. Er zijn vervangingen voorzien voor 4 nieuwe installaties op basis van levensduur regelkast en gedeeltelijk de installatie. Daarnaast zijn er 2 nieuwe VRI's voorzien op de Geenhovensedreef en op de Valkenswaardse Poort (kruising Luikerweg/Zuidelijke Randweg). Hiermee zijn er nu dertien VRI's die voldoende restlevensduur hebben, naar behoren functioneren danwel voorzien zijn om te vernieuwen. In 2026 zijn de eerste VRI's uitgevoerd als iVRI en de overige die worden vervangen worden ook als iVRI uitgevoerd. Deze aanpassingen zullen een dynamisch verkeersmanagement mogelijk maken wat de doorstroming zal bevorderen. Voor deze aanpassingen is een rijkssubsidie beschikbaar, die inmiddels is aangepast aan 8 nieuwe regelautomaten.

VRI kwantitatieve en/of kwalitatieve indicatoren
Het aantal storingen en meldingen is een goede indicatie van de technische staat van een VRI. In combinatie met informatie uit het jaarlijks preventief onderhoud actualiseren we de planning voortdurend waar dat nodig is.

Financiele consequenties:

bedragen x € 1.000

VRI	2027	2028	2029	2030
Voor VRI is een exploitatie budget opgenomen in de begroting. Voor vervanging van specifieke VRI zijn (indien van toepassing kredieten opgenomen).				

Speelvoorzieningen
Het beleidskader
In 2015 is het speelvoorzieningen beheerbeleid vastgesteld. Daarin staat dat we het aantal speelplekken verminderen, de speelplekken aanpassen aan de situatie in de wijk en de kwaliteit van de overblijvende locaties verbeteren als dat mogelijk is. Bij de aanpassingen kijken we ook direct naar de toegankelijkheid 'Agenda 22' waarin het uitgangspunt is dat (speel)voorzieningen voor iedereen toegankelijk zijn. Verder is voor het beheer en het onderhoud van de speelplekken uiteraard het 'Besluit Veiligheid van Attractie- en speeltoestellen' van belang omdat daarin de wettelijke verplichtingen zijn opgenomen waaraan de speeltoestellen moeten voldoen.

Het beheer
Vanuit het beheerprogramma speelvoorzieningen is een meerjarenplanning voor het groot onderhoud en vervanging opgesteld. De concrete onderhoudsplannen maken we aan de hand van de jaarlijks en wettelijk verplichte veiligheidsinspecties en de technische staat van de speelvoorzieningen. De kosten voor het onderhoud worden rechtstreek in de exploitatie verantwoord. De vervanging van de speelvoorzieningen wordt gedekt door de bestemmingsreserve speeltoestellen.

Actuele ontwikkelingen
Momenteel wordt gewerkt aan een Kadernota Speelruimte die de visie, context en richting moet bieden voor spelen en bewegen in de openbare ruimte voor alle leeftijden. De nota vormt de basis voor het eveneens in ontwikkeling zijnde uitvoeringsprogramma *Bewegen en Spelen in de Openbare Ruimte*, waarmee de openbare ruimte gerichter wordt ingericht om meer inwoners te stimuleren te bewegen en elkaar te ontmoeten. Daarnaast biedt de nota uitgangspunten voor de beoordeling van nieuwe initiatieven en voor de planvorming, herontwikkeling en het onderhoud van de openbare ruimte en nieuwe woongebieden.

Vanuit deze gedachte worden de speelplekken die op de planning staan om te worden aangepakt, waar mogelijk al gerealiseerd volgens de uitgangspunten van de Kadernota Speelruimte.

Speelvoorzieningen kwantitatieve en/of kwalitatieve indicatoren
Wij regelen op dit moment het beheer, het onderhoud en de vervanging van 69 speelplekken. In zijn totaliteit staan daar nu 443 openbare speel en openbare sporttoestellen in onze gemeente.

Kwantitatieve indicatoren:		
Voorzieningen	**Hoeveelheid**	**Eenheid**
Speelplekken	69	Stuks
Speeltoestellen	443	Stuks
Valondergronden	9.000	M2

Financiele consequenties:

bedragen x € 1.000

Reserve speeltoestellen	2027	2028	2029	2030
Saldo 1 januari	**258**	**222**	**128**	**133**
Bij storting	95	95	95	95
Af beschikking	131	189	90	119
Saldo	**222**	**128**	**133**	**109**

Buitensportvoorziening
Het beleidskader
De beleidsvisie Valkenswaard beweegt naar de Toekomst en de verschillende normen van het NOC*NSF en sportbonden vormen het gemeentelijk beleidskader voor de buitensportvoorzieningen.
Met het beleid zorgen we ervoor dat de accommodaties voldoen aan de maatschappelijke (breedte)sport basisnormen.

Het beheer
Het "Meerjaren Investering Plan buitensportaccommodaties" (MIP) geeft ons een nauwkeurig inzicht in de omvang, het kwaliteitsniveau en de theoretische levensduur van onze buitensportvoorzieningen. Dit kwaliteitsniveau wordt jaarlijks gecontroleerd en waar nodig aangepast in het MIP. Uit deze gegevens blijkt duidelijk dat we, bezien over een periode van dertig jaar, gemiddeld € 550.000 per jaar nodig hebben om het gebruik van deze voorzieningen voor de toekomst te kunnen garanderen. Jaarlijks geven we via de Nota Kaders aan welke buitensportvoorzieningen in het betreffende begrotingsjaar moeten worden vervangen.
Het Meerjaren Onderhoud Plan buitensportaccommodaties (MOP) geeft ons een exact beeld welke middelen er jaarlijks nodig zijn om via regulier en dagelijks onderhoud onze buitensportaccommodaties op het vereiste kwaliteitsniveau te houden. Wanneer we dit onderhoud niet of minder uitvoeren lopen we het risico dat de theoretische levensduur van de buitensportaccommodaties/sportvelden niet gehaald gaat worden en dat er klachten vanuit de gebruikers ontstaan.

Actuele ontwikkelingen
In de gemeente zijn alle kunstgrasvoetbalvelden voorzien van natuurlijk infillmateriaal. Hiermee zijn wij voorbereid op het verbod op polymere infill, dat vanaf 2031 van kracht wordt.

De buitensportaccommodaties zijn goed op orde en voor de komende jaren zijn slechts enkele noodzakelijke vervangingen gepland. Voor HOD staat de aanleg van een nieuw kunstgrashockeyveld op de planning. Daarnaast betreft het voornamelijk kleinschalige vervangingen en verbeteringen.

Buitensportvoorziening kwantitatieve en/of kwalitatieve indicatoren

Kwantitatieve indicatoren:		
Voorzieningen	**Hoeveelheid**	**Eenheid**
Buitensportvoorzieningen	66	Stuks
Verschillende sporten	19	Stuks
Aantal verenigingen +/-	28	Stuks

Financiele consequenties:

bedragen x € 1.000

Buitenspeelvoorziening	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Kredieten buitensportvoorziening	714	258	147	1.220

Tractie
Het beleidskader
In het KOOR (Kwaliteit Onderhoud Openbare Ruimte) is opgenomen dat “gemiddeld B” het kwaliteitsniveau moet zijn van het onderhoud van onze kapitaalgoederen. Daarnaast zijn er diverse wetten of regelingen als de Wegenverkeerswet en het Attractiebesluit en eisen van sportbonden waarin bepalingen zijn opgenomen hoe onze kapitaalgoederen moeten worden onderhouden. In het kader van het project “Beheer op orde” hebben we een professionele beheerorganisatie ingericht die voor de uitvoering van hun werkzaamheden moet kunnen beschikken over bedrijfsvoertuigen en machines.

Het beheer
Het onderhoud aan de bedrijfsvoertuigen en machines wordt voor een groot deel verricht door eigen personeel in onze garage. Jaarlijks moeten er ook voertuigen en machines worden vervangen. Hiervoor hebben we de bestemmingsreserve “tractie ruimtelijk beheer” ingesteld. Naast de bedrijfsvoertuigen en machines van het team B&U zijn hierin ook de voertuigen van de bodes en boa`s opgenomen. Het college stelt jaarlijks het benodigde vervangingsbudget ter beschikking vanuit deze reserve.

Actuele ontwikkelingen
In 2027 beschikt de gemeente over vier elektrische bakwagens. De ontwikkelingen op het gebied van elektrificering binnen de bedrijfsauto- en machinebranche gaan snel.

Voor machines zoals tractoren, veegwagens en borstelmachines is de accucapaciteit momenteel echter nog onvoldoende om gedurende een volledige werkdag inzetbaar te zijn. Daarnaast zijn de aanschafkosten van deze machines op dit moment nog relatief hoog. De verwachting is dat de techniek zich de komende jaren verder ontwikkelt, waardoor elektrificering van een deel van het machinepark op termijn haalbaar en financieel aantrekkelijker wordt.

Tractie kwantitatieve en/of kwalitatieve indicatoren

Kwantitatieve indicatoren:		
Voorzieningen	**Hoeveelheid**	**Eenheid**
Bestel/bakwagens	21	Stuks
Vrachtwagens	1	Stuks
Veegwagens	2	Stuks
Overig rijdend materieel	13	Stuks
Werktuigen	39	Stuks
Gladheidbestrijdingsmachines	19	Stuks
Overige tractie gereedschappen	18	Stuks

Financiele consequenties:

bedragen x € 1.000

Reserve tractie	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Saldo 1 januari	**885**	**941**	**1.037**	**611**
Bij storting	277	277	277	277
Af beschikking	221	181	703	420
Saldo	**941**	**1.037**	**611**	**468**

Financiering

Inleiding
In de paragraaf financiering wordt de treausuryfunctie van de gemeente in beeld gebracht. De treasuryfunctie bestaat uit de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer. Tevens voorziet dit de organisatie in de behoefte aan vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten. Er zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie budgettaire gevolgen verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel. Onder de functie valt ook het garanderen van geldleningen door derden.

Beleid
We streven ernaar om de gemeentelijke inkomsten en uitgaven op een optimale wijze te financieren. Dit betekent dat er structureel gekeken wordt naar wijze waarop invulling geven aan de financieringsfunctie. Dit doen we met interne financieringsmiddelen (eigen vermogen) ofwel met externe financieringsmiddelen (opgenomen geldleningen).

Hierbij zijn er op basis van de wet FIDO drie wettelijke normen waar de gemeente aan moet voldoen:
- Tijdelijke overtollige middelen moeten worden aangehouden in de schatkist;
- Bij het aantrekken van kortlopende leningen mag het gemiddelde saldo de kasgeldlimiet niet overstijgen;
- Het saldo van aflossingen en renteherzieningen op de bestaande portefeuille langlopende leningen mag niet hoger zijn dan de renterisiconorm.

Voor het aantrekken van leningen wordt niet gekeken naar een specifiek investeringsproject, maar naar de gehele financieringsfunctie van de gemeente. Dit is ook wel een zogenoemde totaalfinanciering. Kenmerkend hierbij is dat er geen één-op-één relatie leggen is tussen de investering en de financiering. Het systeem van totaal-financiering maakt optimale benutting van externe financieringsbronnen mogelijk. We proberen leningen tegen zo laag mogelijke kosten aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico’s te beheersen.

Door de rekening-courantovereenkomst en kasgeldleningen kunnen we de tussentijdse schommelingen in de financieringspositie opvangen. Bij benutting van de kasgeldfaciliteiten hebben we afgewogen of en wanneer omzetting in een vaste geldlening noodzakelijk is.

Schatkistbankieren
De Regeling Schatkistbankieren verplicht alle lagere overheden om geldelijke overschotten bij het ministerie van Financiën te beleggen. Hiermee wordt het overheidstekort binnen de grenzen van de Europese doelstellingen gehouden. Hiermee is het voor de gemeente niet mogelijk om haar middelen in andere fondsen of derivaten te beleggen. Hiervoor is een drempelbedrag opgenomen waarboven gemeenten hun gelden moeten afromen door middel van schatkistbankieren. Tot een begrotingstotaal van € 500 miljoen is het drempelbedrag 2,0 % (was 0,75%) van het begrotingstotaal (met een minimum van € 1.000.000. Voor de gemeente Valkenswaard met een begrote lasten in 2027 van € 123.310.000 bedraagt het drempelbedrag € 2.466.200 Bedragen die deze norm overschrijden worden automatisch afgeroomd naar de schatkist. Op het moment dat er weer middelen nodig zijn op de gemeentelijke rekening, worden deze gelden teruggestort.

Renterisico's op kortlopende schuld; de kasgeldlimiet
De gemeente mag hier activiteiten niet onbeperkt financieren met kort geld. In de wet FIDO is hiervoor een kasgeldlimiet opgenomen. Hiermee wordt een maximum gesteld aan de kortlopende schuld. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van de primitieve begroting. Voor 2027 is deze limiet € 10.481.350. We sturen op een korte schuld van circa € 9.500.000, zodat we ruimte hebben om onder de kasgeldlimiet te blijven en nog steeds flexibel kunnen inspelen op ontwikkelingen. De kasgeldlimiet mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschreden worden. De toezichthouder toets hier ook op.

Renterisico's op vaste schuld; renterisiconorm

Renterisico	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Begrotingstotaal	123.421	124.005	126.918	128.826
Limiet percentage	20%	20%	20%	20%
Normbedrag	**24.684**	**24.801**	**25.384**	**25.765**
Rente herziening	0	0	0	0
Aflossing	4.490	4.350	4.270	4.010
Renterisico	**4.490**	**4.350**	**4.270**	**4.010**
Ruimte onder de renterisiconorm	20.194	20.451	21.114	21.755
Overschrijving renterisiconorm				

Rente
Rente is een onderdeel van de kostprijs van een product. Vandaar dat rentelasten toegerekend worden aan producten. Het rentebedrag dat wordt toegerekend aan een investering is de uitkomst van de boekwaarde x het rekenrente percentage. De hoofdregel is dat er geen rente tijdens vervaardiging van een actief wordt geactiveerd. Pas vanaf het moment van ingebruikname van een investering worden rentelasten toegerekend aan het product waarvoor het actief wordt gebruikt. Uitzondering op deze hoofdregel betreft de uitgaven in de bouwgrondexploitatie. Om de kosten van het kapitaalbeslag in de kostprijs op te nemen wordt zowel over de boekwaarde per 1 januari van het dienstjaar als over de uitgaven dan wel de inkomsten in de loop van het dienstjaar rente berekend.

Rentetoerekening
De rentetoerekening naar producten dient te gebeuren op basis van de de daadwerkelijke te betalen rente. Hierbij wordt geen gebruik gemaakt van de rekenrente, conform de voorschriften in het BBV.

Vanaf begroting 2025 is ervoor gekozen om niet meer te werken met bespaarde rentes op eigen vermogen en voorzieningen. Hiermee worden de aanbevelingen van het BBV gevolgd.

De rentetoerekening voor 2027 ziet er als volgt uit:

Schema rentetoerekening begroting 2027				
Kostprijs treasury				
A	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	+		€ 1.486.494
A	Overige rente			0
B	De externe rentebaten	-/-		30.000
Saldo rentelasten en rentebaten				**€ 1.456.494**
Directe toeterekenen rente				
C	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	€ -13.545	
C	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	0	
				€ 13.545
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				**€ 1.470.039**
Bespaarde rente				
D	Rente over eigen vermogen	+	€ -	
D	Rente over voorzieningen	+	€ -	
			€ -	
Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente				**€ 1.470.039**
E	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag van 1%)	-/-		€ 1.481.481
F	Resultaat (incl bespaarde rente) - fictief			***€ 11.442***

Financieringssaldo
De financieringsbehoefte is het bedrag aan liquide middelen dat de gemeente moet aantrekken om voldoende middelen te hebben om alle voorgenomen plannen, zoals opgenomen in de begroting, uit te kunnen voeren en de aflossingen (van bestaande leningen) op te vangen.

Het financieringssaldo geeft aan met welk bedrag het vreemd vermogen in een jaar zal toenemen (bij een financieringstekort, als de inkomsten lager zijn dan de uitgaven) of zal afnemen (bij een financieringsoverschot, als de inkomsten hoger zijn dan de uitgaven).

bedragen x € 1.000

	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Inkomsten	126.192	120.616	122.298	124.964
Totale uitgaven	129.823	130.379	131.200	134.100
Aflossingen	4.490	4.350	4.270	4.010
Financieringssaldo	**-8.121**	**-14.113**	**-13.172**	**-13.146**

Kredietrisico

De omvang van de kredietrisico's op verstrekte geldleningen in 2026 is opgenomen in de volgende tabel:

Omschrijving	Percentage	Hypothecaire zekerheid	Te verwachten restantschuld per 01-01-2026
Financiële instelling met een A rating of hoger	1%	Zonder	32
Overige toegestane instellingen	99%	Ja	2.701
Niet toegestane instellingen	-	Zonder	-
Totaal	**100%**		**2.733**

Het kredietrisico bij de financiële instellingen met een A rating of hoger betreffen de uitzettingen die bij de BNG uitstaan. De overige toegestane instellingen waarbij een kredietrisico aanwezig is zijn de verstrekte leningen voor de Groene Zone (zonnepanelen) en de Startersleningen (SvN).

Verbonden partijen

Inleiding
De gemeente Valkenswaard heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van de gemeente. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. De tegenhanger is dat bepaalde vormen van samenwerking ook risico's met zich meebrengen. Denk hierbij aan bestuurlijke en politieke risico's, maar ook aan financiële risico's.

Overzicht bijdrage verbonden partijen
In onderstaande tabellen worden alle verbonden partijen behandeld. Voor zover definitieve begrotingen nog niet beschikbaar zijn, zijn conceptcijfers ingevuld, dan wel n.n.b. (nog niet bekend).

bedragen x € 1.000

Verbonden Partij	Bijdrage 2027
Gemeenschappelijke regelingen	
Samenwerkingsverband A2 gemeenten (GRSA2)	13.156
Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)	585
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	543
Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)	1.432
Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (Ergon)	5.686
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	2.734
Cure	4.481
	28.617
Overige verbonden partijen	
BGTS Groote Heide	52
BNG Bank	-
	52
Totaal	**€ 28.669**

Overzicht verbonden partijen

Verbonden partij	Vorm van belang	Omvang belang	Financiële bijdrage 2027 (* € 1.000)	Eigen vermogen 01-01-2027 (* €1.000)	Eigen vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 01-01-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Risico's	Verwacht resultaat (* € 1.000)
Samenwerking A2 gemeenten (GRSA2)	GR	48,50%	13.156	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	Zoals in de gemeenschappelijke regeling is aangegeven ligt het financiële risico bij de deelnemende gemeenten. Jaarlijks wordt het financiële resultaat van de GRSA2 met de gemeenten verrekend. Via de Berap van de GRSA2 wordt jaarlijks een zo goed mogelijke voorspelling van dit resultaat gegeven, zodat dit bedrag opgenomen kan worden in de P&C producten van de deelnemende gemeenten.	kostendekkend
Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)	GR	2,14%	585	4.678	4.492	3.770	3.770	De ODZOB actualiseerd tweemaal per jaar haar risico-inventarisatie. Het totaal van de gekwantificeerde risico's bedraagt € 1,5 miljoen. De belangrijkste risico's waarmee de ODZOB momenteel rekening houdt: 1. opdrachten en formatie stemmen niet met elkaar overeen 2. Niet kunnen beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel, zowel vast als inhuur 3. Te lage productiviteit, niet veroorzaakt door ziekteverzuim. De algemene reserve van de ODZOB bedraagt ultimo 2024 € 2.000.000, dat is meer dan het totaal van de gekwantificeerde risico's.	kostendekkend

Verbonden partij	Vorm van belang	Omvang belang	Financiële bijdrage 2027 (* € 1.000)	Eigen vermogen 01-01-2027 (* €1.000)	Eigen vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 01-01-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Risico's	Verwacht resultaat (* € 1.000)
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	GR	De MRE rekent met een bijdrage voor Regonale opgaven, Brainport Development, het SRE Stimuleringsfonds en het Regionaal Historisch Centrum.	543	21.564	20.248	63.226	63.995	De belangrijkste risico's waarmee de MRE momenteel rekening houdt: 1. Stijgende kosten voor de inhuur van extra capaciteit. Het risico is dat de grvraagde uurtarieven blijven stijgen. 2. Ontoereikend doelvermogen voor Landgoed Gulburgen. Het risico bestaat dat het gereserveerde vermogen onvoldoende is om de eeuwigdurende nazorg van de voormalige stortplaats te kunnen bekostigen.	kostendekkend
Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)	GR	De bijdrage aan de GGD bestaat uit een reguliere bijdrage op basis van een tarief per inwoner en een marktconform tarief voor de plustaken.	1.432	5.590	5.800	26.220	32.781	De belangrijkste risico's waarmee de GGD momenteel rekening houdt: 1. Toenemende arbeidsmarktkrapte bij specifieke functies betekent dat vaker tijdelijk een andere invulling van de taakuitvoering moet worden georganiseerd (bv duurder personeel van derden) om de noodzakelijke dienstverlening op peil te houden 2. Het risico dat er zich beveiligingsproblemen voordoen. Hierbij te denken aan risico's van stroomuitval, cybercrime en andere situaties waarin systemen uitvallen en/of gegevens (tijdelijk) niet beschikbaar zijn of dat er schade ontstaat vanwege	kostendekkend

Verbonden partij	Vorm van belang	Omvang belang	Financiële bijdrage 2027 (* € 1.000)	Eigen vermogen 01-01-2027 (* €1.000)	Eigen vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 01-01-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Risico's	Verwacht resultaat (* € 1.000)
								misbruik. Vanwege toegenomen (inzicht in de) externe dreiging en ervaringen (o.a. datalek Covid), de geconstateerde achterstand in informatiebeveiliging in combinatie met de grote hoeveelheid persoonsgegevens die de GGD zowel bij PG als AZ beheert, wordt de omvang van dit risico hoger ingeschat 3. De Corona-, M-Pox en Oekraïne-crises maken duidelijk dat rampen en pandemieën een grote impact op de werkzaamheden van de GGD kunnen hebben. Veelal zal het Rijk de kosten daarvan echter vergoeden, zoals ook voor de genoemde crises is toegezegd; de daarvoor toegekende vergoedingsregeling vanuit VWS geeft op dit moment vertrouwen dat alle extra kosten vergoed worden. Er bestaat echter wel het risico op meer werk en kosten op de langere termijn als gevolg van een verslechterde algemene gezondheidssituatie van de burgers in onze regio	
Werkvoorzieningschap regio Eindhoven (Ergon)	GR	De middelen die de gemeente Valkenswaard van het rijk ontvangt voor de uitvoering van WSW-taken worden doorbetaald naar Ergon.	5.686	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	De belangrijkste risico's waarmee de Ergon momenteel rekening houdt: 1. Macrobudget WSW 2. Inhuur als gevolg van lage instroom Participatiewet	kostendekkend

Verbonden partij	Vorm van belang	Omvang belang	Financiële bijdrage 2027 (* € 1.000)	Eigen vermogen 01-01-2027 (* €1.000)	Eigen vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 01-01-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Risico's	Verwacht resultaat (* € 1.000)
								3. Wegvallen opdrachtgevers 4. Loonstijgingen en stijging overige kosten die niet kunnen worden doorbelast 5. Hoger ziekteverzuim De algemene reserve van Ergon bedraagt na resultaatbestemming per 31 december 2025 € 8.893.000 miljoen. Deze reserve dient als weerstandsvermogen om risico's financieel op te vangen. Rekening houdend met kans en impact van de risico's is de vastgestelde hoogte van het weerstandsvermogen afdoende.	
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	GR	3,78%	2.734	1.683	353	n.n.b.	41.022	De belangrijkste risico's waarmee de VRBZO rekening houdt: 1. Kosten grootschalige of langdurige crisis of incident 2. Huisvesting gebruikersonderhoud en duurzaamheid 3. Eigen risicodrager WW 4. Kosten die voortvloeien t.b.v. bedrijfskritische continuïteit. Op basis van de gekwantificeerde actuele risico's is de benodigde	kostendekkend

Verbonden partij	Vorm van belang	Omvang belang	Financiële bijdrage 2027 (* € 1.000)	Eigen vermogen 01-01-2027 (* €1.000)	Eigen vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 01-01-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Risico's	Verwacht resultaat (* € 1.000)
								weerstandscapaciteit bepaald op € 4,5 miljoen. De benodigde weerstandscapaciteit ligt boven het weerstandsvermogen van € 0,65 miljoen. Het is niet reëel dat bovengenoemde risico’s zich gelijktijdig in geraamde omvang voordoen. Daarmee achten we het acceptabel dat niet alle risico's via de algemene reserve zijn afgedekt. Tevens zijn de kans en impact van enkele risico's lastig om in te schatten. In het uiterste geval zal VRBZO terugvallen op de gemeente om de kosten te dekken.	
Cure	GR	11,55%	4.481	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	Cure heeft geen weerstandsvermogen opgebouwd. De systematiek van kostprijsbegroting staat dit niet toe. Mogelijke schades en risico's van materieel belang kunnen niet binnen de eigen weestandscapaciteit worden opgevangen. Jaarlijks wordt er afgerekend met de gemeente. In de begroting heeft Cure een post onvoorzien opgenomen om autonome externe ontwikkelen op te vangen (2027 € 429.000)	kostendekkend
BTS Groote Heide	Overig	20%	55	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	De BGTS Groote Heide heeft een beperkt budget en beperkte eigen personeelsformatie waarmee de taken en doelen mee moeten worden gerealiseerd. De	kostendekkend

Verbonden partij	Vorm van belang	Omvang belang	Financiële bijdrage 2027 (* € 1.000)	Eigen vermogen 01-01-2027 (* €1.000)	Eigen vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 01-01-2027 (* € 1.000)	Vreemd vermogen 31-12-2027 (* € 1.000)	Risico's	Verwacht resultaat (* € 1.000)
								deelnemende gemeenten moeten ieder 2 x 0,3 fte menskracht leveren. Dat gebeurt niet altijd ofwel niet altijd met de juiste medewerkers waar qua kennisachtergrond en competenties behoefte aan is. De omvangrijke Interegsubsidie vraagt om een goede beheerorganisatie voor deze opgave. Die is deels ingevuld met professionele inhuur en deels eigen bezetting	
BNG Bank	Overig	0,02%	0	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	Er zijn geen concrete risico's bij de verbonden partij. De dividenduitkering vindt plaats op basis van de jaarlijkse winst, waarmee er enige onzekerheid is over de hoogte van het rendement	n.v.t.

Wet open overheid (Woo)

Wet open overheid
De Wet open overheid (Woo) heeft als doel een transparante overheid te bevorderen door overheidsinformatie beter toegankelijk te maken voor inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De Woo gaat uit van het principe: openbaar, tenzij. Gemeenten hebben hierbij zowel de verplichting om informatie actief openbaar te maken als om verzoeken om informatie zorgvuldig en tijdig af te handelen. Daarnaast vereist de wet dat de informatiehuishouding duurzaam toegankelijk en op orde is.

Actieve openbaarmaking
De gemeente werkt verder aan de gefaseerde invoering van de actieve openbaarmaking van documenten binnen de informatiecategorieën zoals benoemd in de Woo. Daarbij wordt aangesloten bij de landelijke invoeringsplanning en de ontwikkelingen rondom de Woo-index en overige landelijke voorzieningen.

Naast de wettelijk verplichte openbaarmaking wordt onderzocht welke aanvullende informatie op een toegankelijke wijze beschikbaar kan worden gesteld aan inwoners en andere belanghebbenden. Hiermee wordt bijgedragen aan een transparante en open bestuurscultuur.

Passieve openbaarmaking
Inwoners en organisaties kunnen op grond van de Woo verzoeken indienen om openbaarmaking van overheidsinformatie. De gemeente streeft naar een zorgvuldige en tijdige afhandeling van deze verzoeken, waarbij wordt ingezet op goede communicatie met verzoekers en verdere optimalisering van de werkprocessen.

Door de verdere ontwikkeling van actieve openbaarmaking wordt verwacht dat informatie steeds beter vindbaar wordt, waardoor de behoefte aan individuele informatieverzoeken op termijn mogelijk afneemt.

Verbetering van de informatiehuishouding
Een goede informatiehuishouding vormt de basis voor een transparante overheid. Daarom wordt verder gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit, toegankelijkheid, vindbaarheid en duurzame opslag van informatie.

De gemeente investeert in de verdere professionalisering van informatiebeheer, archivering, zaakgericht werken en digitale dienstverlening. Daarnaast wordt ingezet op bewustwording en opleiding van medewerkers, zodat informatie gedurende de gehele levenscyclus op een juiste wijze wordt beheerd.

Organisatie en middelen
Binnen de A2-samenwerking wordt gezamenlijk gewerkt aan de implementatie en uitvoering van de Woo. De Woo-coördinator ondersteunt de organisatie bij de verdere ontwikkeling van processen, systemen en werkwijzen.

De door het Rijk beschikbaar gestelde middelen worden ingezet voor de verdere verbetering van de informatiehuishouding, de actieve openbaarmaking van informatie, de ondersteuning van medewerkers en het beheer van benodigde systemen en voorzieningen.

Ontwikkelrichting A2
Cranendonck: voldoen aan het wettelijk minimum.
Heeze-Leende: basisniveau met doorgroei naar medium.
Valkenswaard: ambitie richting een zo open mogelijke overheid volgens het principe “alles openbaar, tenzij”.

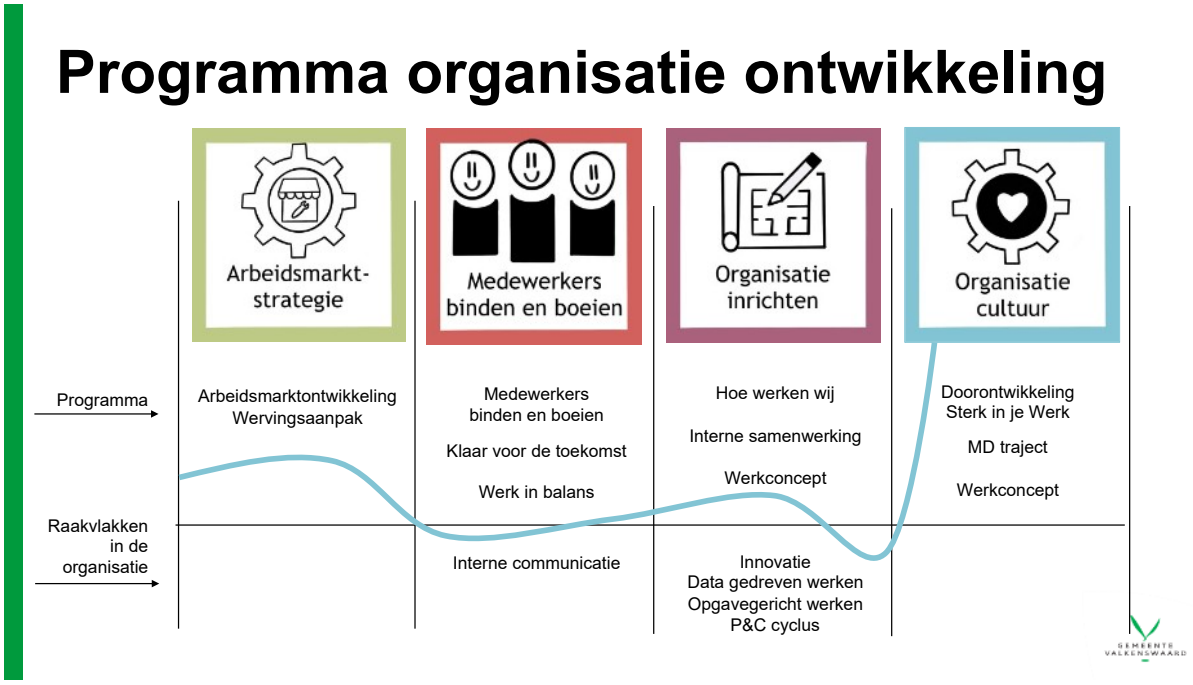
Bedrijfsvoering

Inleiding
Inleiding

De maatschappelijke opgaven waarvoor Valkenswaard staat, vragen om een organisatie die wendbaar, professioneel en toekomstbestendig is. De Toekomstvisie 2040 is hierbij ons kompas. We werken vanuit onze rol als verbinder, ondersteuner en partner van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Onze kernwaarden empathisch, gelijkwaardig, oplossingsgericht en daadkrachtig vormen hierbij de basis voor hoe we samenwerken, participatie vormgeven en dienstverlening vormgeven.

Organisatieontwikkeling

Om het management te ondersteunen bij het maken van keuzes worden bestuurlijke ambities, maatschappelijke ontwikkelingen en organisatieopgaven met elkaar in verband gebracht. We maken inzichtelijk wat deze opgaven vragen van de organisatie en realiseren dit met het programma Organisatieontwikkeling. Daarbij monitoren we de samenhang en bewaken we de uitvoerbaarheid van de opgaven.

Daarnaast blijven we investeren in onze organisatiekracht. Binnen het programma Organisatieontwikkeling werken we aan aantrekkelijk werkgeverschap, het behouden en ontwikkelen van medewerkers, integraal samenwerken en toekomstbestendige manieren van werken. De doorontwikkeling van werken, samenwerken en leiderschap ondersteunt deze beweging en draagt bij aan een organisatie die de ambities van Valkenswaard kan realiseren.

Aanpak werklocaties

In 2026 ontwikkelt een extern adviesbureau, samen met de belanghebbenden, een visie voor de vier gemeentelijke werklocaties en een plan voor een passende kantoorinrichting die aansluit bij de toekomstige manier van werken. Hieruit volgt een voorstel voor de aanpak van de werklocaties wat aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd.

Samenwerking met partners en binnen de regio
Samenwerking met onze partners en binnen de regio is van belang. We zijn continu in verbinding en in gesprek met onze omgeving. Samen met onze inwoners, onze (regionale) samenwerkingspartners en andere overheden werken we aan de doelen uit de Toekomstvisie. We zijn daarbij Altijd Open, we luisteren naar onze inwoners en partners. We denken mee en maken mogelijk, omarmen nieuwe en andere ideeën bij alles wat er in onze samenleving speelt. Participatie is en blijft een sleutelwoord. Het blijft belangrijk dat we de samenwerking vanaf het begin opzoeken.

Ook regionaal liggen er kansen om ons te profileren. We kijken daarbij niet enkel naar wat de regio ons biedt, maar nadrukkelijk ook naar wat wij de regio kunnen bieden. We hebben toegevoegde waarde aan de Brainportregio en zetten hierop in, in de manier waarop we samenwerken met de regio. Onze toekomstvisie, met de pijlers Kwaliteit van leven in Valkenswaard en FF offline in Valkenswaard, en de regionale ontwikkelstrategie bieden daar de handvatten voor.

Personeel & Organisatie
Formatieontwikkeling en –beheersing

In de begroting 2027 is de formatie ten opzichte van de begroting 2026 toegenomen met ca. 19 fte. Deze toename is voornamelijk toe te schrijven aan team KCZ door indiensttreding jeugdconsulenten en jeugdhulpverleners en aan team RB door het toevoegen van de regisseur omgevingsplan en de indiensttreding van 3 fte medewerkers zwembad.

Team	2025 Realisatie	2026 Begroot	2027 Begroot
Griffie	2,57	2,57	2,57
Directie/staf	8,23	8,23	8,23
Dienstverlening	27,12	27,12	27,21
Klancontact Omgeving (KCO)	24,74	24,74	24,63
Klantcontact Zorg (KCZ)	27,94	27,94	42,46
Beheer & Uitvoering (B&U)	43,71	43,71	43,71
Sociaal en Economisch Beleid (SEB)	32,44	32,44	32,44
Ruimtelijk Beleid (RB)	34,48	34,48	38,97
Projecten & Programma's (P&P)	16,15	16,15	16,15
Toegestane formatie-omvang per 1 januari begrotingsjaar	217,38	217,38	236,37
Centrum voor muziek en dans (CMD)	10,14	10,14	10,26

Bovenstaande tabel heeft peildatum juli 2026.

Personeelsopbouw

Personeelsopbouw

Leeftijd	Percentage van totaal
19-20 jaar	1,21% (3)
21-30 jaar	10,53% (26)
31-40 jaar	20,24% (50)
41-50 jaar	22,67% (56)
51-60 jaar	27,94% (69)
61 en ouder	17,41% (43)
	100% (247)

Bovenstaande tabel heeft peildatum juli 2026 (15-07-2026). In het overzicht met betrekking tot de personeelsopbouw zijn het CMD, B&W en gemeenteraad niet meegenomen.

Uitgangspunten tijdelijke inhuur
De inzet van externe medewerkers wordt bepaald op basis van een aantal uitgangspunten:
- Incidenteel werk, waaronder projecten;
- Tijdelijk extra capaciteit;
- Specifieke vaardigheden gezien de ontwikkeling van de organisatie;
- Externe deskundigheid;
- Vervanging bij ziekte;
- Moeilijk in te vullen vacatures door krapte arbeidsmarkt.

Door kritisch te kijken naar de inzet van inhuur is er minder extern ingehuurd en is er een daling van de kosten gerealiseerd. In 2027 blijven we hier kritisch naar kijken.

Ziekteverzuim
In 2025 (meetpunt hele jaar 2025) was het ziekteverzuim 7,09 procent en de meldingsfrequentie bedroeg 0,92. Het ziekteverzuim is flink gestegen ten opzichte van het jaar 2024 (ziekteverzuim 2024: 5,26 procent), de meldingsfrequentie is ook gestegen (meldingsfrequentie 2024: 0,73). Het verzuimpercentage A&O cijfer 2025 van gemeenten 20.000-50.000 is 7,1 procent en de meldingsfrequentie 0,96, dat betekent dat de gemeente Valkenswaard een vergelijkbaar verzuimpercentage en meldingsfrequentie heeft.

Preventief wordt ingezet op het dreigend vermijdbaar verzuim op dezelfde doeltreffende wijze voortzetten en ernaar streven om het verzuimcijfer niet verder op laten lopen.

Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering – GRSA2
Voor een aantal bedrijfsvoeringonderdelen ligt de taak belegd bij de GRSA2. De taken die de GRSA2 uitvoert op het gebied van Werk en Inkomen worden toegelicht in het desbetreffende programma, omdat dit specifiek een uitvoeringstaak is die een directe impact heeft op het beleidsterrein.

Informatiebeveiliging - GRSA2
In 2027 wordt verder ingezet op het voldoen aan de eisen van de Cyberbeveiligingswet (de Nederlandse uitwerking van de Europese NIS2-richtlijn). Deze wet vervangt de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni). De GRSA2 ondersteunt en faciliteert de gemeenten bij deze implementatie en draagt er in 2027 zorg voor dat de organisaties aantoonbaar blijven voldoen aan de wettelijke eisen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Door de krachten van de drie gemeenten te bundelen, ontstaat een professionelere en effectievere aanpak op het gebied van informatiebeveiliging en risicobeheersing, dan wanneer gemeenten dit individueel moeten organiseren. Deze samenwerking wordt in 2027 gecontinueerd en verder verankerd.

Informatisering & automatisering (I&A)
Op het gebied van informatiebeheer staat in 2027 het inrichten en borgen van rechtmatige archivering en gecontroleerde vernietiging conform de Archiefwet centraal, evenals het realiseren van de aansluiting op Europese digitale identiteitsmiddelen conform eIDAS 2.0. Hiermee blijven de gemeenten voldoen aan hun wettelijke verplichtingen en wordt de digitale dienstverlening toekomstbestendig, veilig en inclusief toegankelijk gemaakt.

Daarnaast start in 2027 de voorbereiding van een nieuwe aanbesteding voor de BAG-applicatie (Basisregistratie Adressen en Gebouwen). Hiermee wordt geborgd dat de wettelijke verplichting tot het bijhouden van deze basisregistratie ononderbroken kan worden voortgezet en wordt voorkomen dat na het aflopen van het huidige contract een onrechtmatige situatie ontstaat.

Financien en belastingen
Naast de reguliere dienstverlening staat 2027 voor Financiën en Belastingen in het teken van twee omvangrijke aanbestedingstrajecten. Zowel voor de belasting- en taxatieapplicatie als voor het centrale financiële pakket moet een nieuwe marktconforme aanbesteding plaatsvinden. Hiermee wordt geborgd dat de onderliggende softwaresystemen voor de uitvoering van de gemeentelijke taken rechtmatig zijn gecontracteerd en dat de kwaliteit, automatisering en datagedreven sturing binnen de dienstverlening zich verder kunnen doorontwikkelen.

Communicatie, HR en juridische zaken
In 2027 wordt ingezet op de vervanging en doorontwikkeling van het Content Management Systeem (CMS). Hiermee wordt gewaarborgd dat de gemeenten blijven beschikken over een toegankelijke, veilige en actuele website. Dit vormt een basisvoorwaarde voor een kwalitatieve en transparante digitale dienstverlening aan inwoners, ondernemers en medewerkers.

Audit & control
In 2027 wordt ingezet op de vervanging en doorontwikkeling van het Content Management Systeem (CMS). Hiermee wordt gewaarborgd dat de gemeenten blijven beschikken over een toegankelijke, veilige en actuele website. Dit vormt een basisvoorwaarde voor een kwalitatieve en transparante digitale dienstverlening aan inwoners, ondernemers en medewerkers.

De nadruk ligt hierbij op het verscherpen van het budgethouder- en budgetbeheerderschap. Rolvastheid en verantwoordelijkheden worden niet alleen formeel vastgelegd, maar ook actief ondersteund door gerichte trainingen en opleidingen voor de betrokken medewerkers. Een belangrijk onderdeel van deze doorontwikkeling is de harmonisatie en borging van het inkoopproces, wat bijdraagt aan een eenduidige, transparante en gestroomlijnde rechtmatigheidsverantwoording binnen de organisaties. Centraal staat hierin dat dit vanuit de gezamenlijkheid van de vier organisatie plaats zal vinden.

Participatieparagraaf

Inleiding
De gemeente Valkenswaard vindt het belangrijk om inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners op een passende manier te betrekken bij plannen en ontwikkelingen. De Toekomstvisie 2040 en de sturingsfilosofie op rolneming en participatie vormen hiervoor de basis. De afgelopen jaren is gewerkt aan de ontwikkeling van een gemeentebrede aanpak. De komende bestuursperiode bouwen we hierop voort door participatie verder te professionaliseren en structureel te verankeren in de organisatie. Zo wordt participatie een vanzelfsprekend onderdeel van beleid, uitvoering en besluitvorming.

We werken hierbij aan de volgende doelen:

- Participatie is een vast onderdeel van beleid, projecten en uitvoering, met een eenduidige werkwijze binnen de organisatie.
- Medewerkers beschikken over de kennis, rollen en hulpmiddelen om participatie zorgvuldig en doelgericht vorm te geven.
- Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners worden op een passende manier betrokken, met heldere verwachtingen, transparantie over de invloed van participatie en een goede terugkoppeling.
- We leren van participatietrajecten door deze te monitoren, evalueren en waar nodig de aanpak te verbeteren.

In 2027 ligt de nadruk op het verder implementeren van de gemeentebrede participatieaanpak. We werken aan een uniforme werkwijze, ondersteunen medewerkers met praktische hulpmiddelen en borgen participatie in beleid en projecten. Daarnaast monitoren en evalueren we participatietrajecten, zodat we onze aanpak kunnen blijven verbeteren en inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners op een transparante en passende manier blijven betrekken.

Subsidieparagraaf

Subsidieverstrekking
Inleiding
De kwaliteit van de samenleving in de gemeente Valkenswaard en haar kernen Borkel, Schaft en Dommelen wordt mede gekenmerkt door de hoge mate van sociale samenhang. Het fundament van die sociale samenhang wordt gevormd door betrokken burgers die vormgeven aan de samenleving, hun samenleving. Veel activiteiten die burgers ontplooien, komen tot stand in georganiseerd verband. De gemeente Valkenswaard vindt die activiteiten belangrijk. Daarom verstrekt de gemeente jaarlijks subsidies aan een breed scala van meer dan honderd verenigingen en organisaties.

Er zijn veel verschillende subsidies en daarom hebben we de algemene subsidieverordening beperkt tot de hoofdlijnen. Het gaat om een procedureverordening en daarnaast gelden de beleidsregels. De subsidies kunnen structureel en incidenteel zijn en daarnaast is er sprake van subsidierelaties met gewone en intensieve sturing door de gemeente. Met subsidierelaties die hoog scoren op bepaalde criteria is er intensiever contact vanuit de gemeente, zodat we zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau tot een goed plan en een adequate monitoring kunnen komen. Het gaat om criteria zoals het van vitaal belang zijn voor het welbevinden van de burger, het bepalend zijn voor het al dan niet realiseren van gemeentelijke beleidsdoelstellingen en het vormen van een groot financieel risico voor de gemeente.

Subsidiebeleid en subsidieverordening
Begin 2019 is de evaluatie van het Subsidiebeleid 2016 en de verordening opgeleverd. Aan de hand van deze evaluatie zijn het beleid, de subsidieverordening en de beleidsregels aangepast. Dit aangepaste beleid is van toepassing op structurele subsidies sinds 2021 en voor incidentele sinds 2020. In 2024 is het subsidiebeleid geëvalueerd. Het nieuwe beleid zal in 2027 vastgesteld worden.

Subsidieplafond
Gebaseerd op de algemene subsidieverordening stelt de gemeenteraad, bij de jaarlijkse vaststelling van de begroting, per cluster het bedrag vast dat ten hoogste als budgetsubsidie door het college kan worden verleend aan organisaties. Dit zogenoemde subsidieplafond is bedoeld voor het daaropvolgende jaar en moet gebruikt worden om de doelen binnen het cluster te bereiken. Als er extra activiteiten nodig zijn om ons beleid goed te kunnen uitvoeren moet dat passen binnen de kaders van het subsidieplafond.

Op basis van het in 2016 vastgestelde subsidiebeleid zijn de subsidies verdeeld in clusters. Deze clusters geven aan welke maatschappelijke doelen worden gediend. In onderstaande tabel geven we aan welk subsidiebedrag met welk cluster is gemoeid:

bedragen x € 1.000

Subsidiecluster	Subsidieplafond 2027
Meedoen Makkelijker Maken	1.785
Opgroeien en Opvoeden	343
Cultuur (Bibliotheek)	784
Bevorderen Sociale Cohesie	215
Cultuur	1.754
Ondersteuning Ondernemersklimaat	96
Sport	479
Toerisme	65
Vormgeving en Ontwikkeling	29
Volksgezondheid en Zorg	18
Totaal	**5.568**

Gedurende het jaar vindt met de intensieve sturingsrelaties periodiek zowel ambtelijk als bestuurlijk overleg plaats. In die gesprekken wordt de voortgang op de afspraken in de beschikking besproken. Met de intensieve sturingsrelaties binnen het sociaal domein zijn uniforme afspraken gemaakt als het gaat om inzet en verantwoording van de subsidie voor de inzet voorliggend veld versus de Sociaal Team. Voor de inzet voorliggend veld gelden voorwaarden op basis waarvan de sturingsrelaties de inzet van uren in het voorliggend veld verantwoorden. Voor een deel van de activiteiten wordt een inwoner-ervaringsonderzoek afgenomen. Voor de bijdrage aan Sociaal Team wordt gewerkt met een gezamenlijk ontwikkelplan waarin afspraken zijn opgenomen over ontwikkeling van onder andere de kwaliteit en scholing. Aan de sturingsrelaties wordt jaarlijks gevraagd om aan te geven aan welke doelen binnen het sociaal domein hun inzet bijdraagt. De resultaten van de activiteiten van de sturingsrelaties ten behoeve van Sociaal Team komen terug in de periodieke Monitor Sociaal Domein en de cliënt-ervaringsonderzoeken Jeugd en Wmo. Bij het beleidskader sociaal domein zijn nieuwe indicatoren geformuleerd. De sturingsrelaties conformeren zich aan de doelen en uitgangspunten zoals geformuleerd in het beleidskader Sociaal Domein.

Grondbeleid

Paragraaf grondbeleid
De raad heeft in haar raadsprogramma aangegeven te streven naar een actiever en doelgericht grondbeleid. Hiervoor wordt de Nota Grondbeleid geëvalueerd. De verwachting is dat deze evaluatie in het voorjaar 2027 wordt voorgelegd aan de raad. Tot die tijd is de huidige Nota Grondbeleid, vastgesteld op 16 mei 2024, van kracht. Het uitgangspunt hierbij is het voeren van een dynamisch grondbeleid. Dit betekent dat wij onze gemeentelijke rol bij een ruimtelijk initiatief bepalen door de maatschappelijke- en financiële waardecreatie en de risico's die het initiatief met zich meebrengt af te wegen.

Parameters
Bij het opstellen van de calculaties is uitgegaan van de volgende parameters:

Parameters calculaties		
-	Rente	0,75%
-	Disconteringsvoet (verplicht conform BBV)	2,00%
-	Kostenstijging 2026	3,50%
-	Kostenstijging 2027-2028	3,00%
-	Kostenstijging 2029 en verder	2,00%
-	Opbrengstenstijging afhankelijk van woningbouwcategorie en uitgiftescenario	

Daar waar onderliggende contracten zijn afgesloten worden de indexen van deze contracten gevolgd.

Grondprijzen
De werkelijke grondprijzen worden gebaseerd op taxaties door een beëdigd taxateur. De grondprijzen voor sociale woningbouw worden periodiek tegen het licht gehouden en indien nodig bijgesteld. Jaarlijks wordt hiervoor een grondprijzenbrief opgesteld en door het college vastgesteld. Met de raadsinformatiebrief van 17 maart 2026 is de gemeenteraad geïnformeerd over de te hanteren prijzen per 1 april 2026. In het voorjaar 2027 vindt een actualisatie plaats die ter informatie weer aan de raad wordt aangeboden.

Prognose uitgaven en inkomsten bouwgrondexploitatie
Jaarlijks worden de lopende bouwgrondexploitaties (grexen) geactualiseerd. Het proces van de actualisatie valt samen met het proces van de jaarrekening. De genoemde einddatums van de grexen zijn gebaseerd op de actualisatie van de grexen zoals die zijn gepresenteerd in de jaarrekening 2025. De eerstvolgende actualisatie vindt plaats ten behoeve van de vaststelling van de jaarrekening 2026. Hierop is 1 uitzondering.

Het verkoopproces van gronden in het plan Scottstraat/Amundsenstraat leidt tot een substantieel hogere opbrengst dan in de calculatie bij de jaarrekening 2025 is voorzien. Hierop is de raming geactualiseerd.

In 2026 worden op basis van de jaarrekening 2025 naar verwachting 3 grondexploitaties afgesloten. Daarnaast behandelt de raad op 17 september 2026 een voorstel om het plan Keizerstraat-Venbergseweg af te sluiten. In de raming voor 2027 is met dit voorstel nog geen rekening gehouden.

Dit betekent dat er in 2027 nog 4 actieve plannen in uitvoering zijn. Voor deze plannen is in 2 tabellen inzicht gegeven in de uitgaven en inkomsten die we verwachten. Ook het einde van de looptijd van de betreffende plannen zijn in deze tabellen weergegeven. Op basis van de huidige inzichten worden in 2028 de laatste inkomsten en in 2029 de laatste uitgaven verwacht. De laatste grondexploitatie wordt naar verwachting in 2029 afgesloten.

Verwachte uitgaven per jaar x € 1.000

Plan	Eind looptijd	2027	2028	2029	2030
Scottstraat/Amundsenstraat	2028	202	49	0	0
Jasmijn/Hazelaar	2028	256	266	0	0
LS ten Broekstraat	2029	204	353	29	0
Keizerstraat-Venbergseweg	2027	401	0	0	0
Totaal		**1063**	**668**	**29**	**0**

Verwachte inkomsten per jaar x € 1.000

Plan	Eind looptijd	2027	2028	2029	2030
Scottstraat/Amundsenstraat	2028	3.844	0	0	0
Jasmijn/Hazelaar	2028	0	1.015	0	0
LS ten Broekstraat	2029	2.273	0	0	0
Keizerstraat-Venbergseweg	2027	-13	0	0	0
Totaal		**6.104**	**1.015**	**0**	**0**

Verwachte winstnemingen

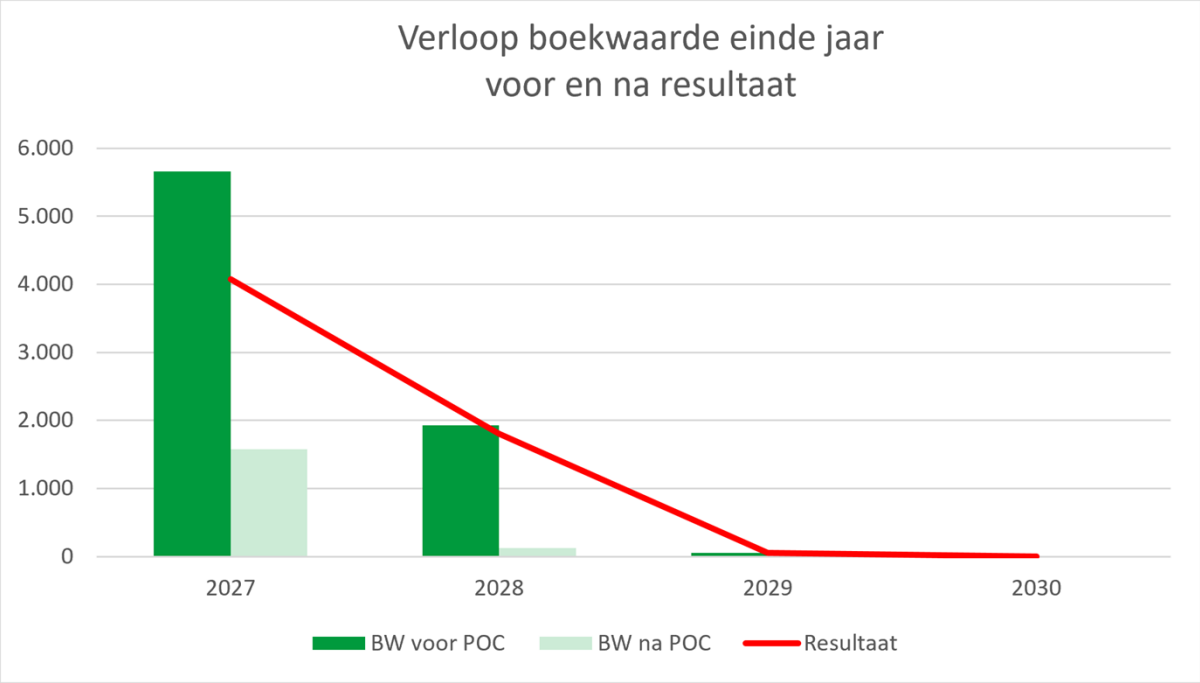
Bij de vaststelling van de jaarrekening 2025 zijn de tussentijdse winsten voor dat boekjaar bepaald volgens de 'percentage of completion'-methode (POC) en toegevoegd aan de Reserve Grondexploitaties. Deze methode is verplicht volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De geprognosticeerde winsten voor de komende jaren zijn ook op basis van deze methodiek berekend.
Voor komende jaren verwachten we de volgende (tussentijdse) winstnemingen.

Verwachte resultaten per jaar x € 1.000

Plan	Eind looptijd	2027	2028	2029	2030
Scottstraat/Amundsenstraat	2028	2.569	174	0	0
Jasmijn/Hazelaar	2028	425	1.117	0	0
LS ten Broekstraat	2029	864	511	56	0
Keizerstraat-Venbergseweg	2027	220	0	0	0
Totaal		**4.078**	**1.802**	**56**	**0**

Verloop boekwaarde

Op basis van bovenstaande tabellen geeft dit het volgende beeld van het verwachte verloop van de totale boekwaarde. Dit vóór en ná het nemen van de verwachte winstnemingen.

Risicoanalyse
De risicoanalyse voor de lopende grondexploitaties vindt plaats op basis van een aantal uitgangspunten. Deze zijn door de raad vastgesteld op 24 februari 2022 en zijn als volgt:
- 5% van de nog te maken kosten;
- 5% van de nog te realiseren inkomsten;
- De kans dat deze risico's zich tegelijk voordoen stellen we op 90%
- Inschatting gevolgen vennootschapsbelasting;
- Garantie grondprijsverlaging tot 1-4-2026 conform raadbesluit 2e actualisatie bouwgrondexploitaties 2015;
- Reservering fondsafdrachten;
- Reservering risico prijsgarantie Lage Heide.

Bij de laatste actualisatie van de grondexploitaties en daarmee de actualisatie van de risicoanalyse is de omvang van de benodigde Reserve Grondexploitaties per 31-12-2025 bepaald op € 956.000.

De voornaamste risico’s bevinden zich bij grondexploitaties waarvoor aanvullende onderzoeken nodig zijn, zoals bodem en archeologie. Hierop wordt bij de jaarlijkse actualisatie van de calculaties zoveel mogelijk geanticipeerd.
Daarnaast vormt de verplaatsing van verenigingen een potentieel knelpunt voor de planning van de projecten.

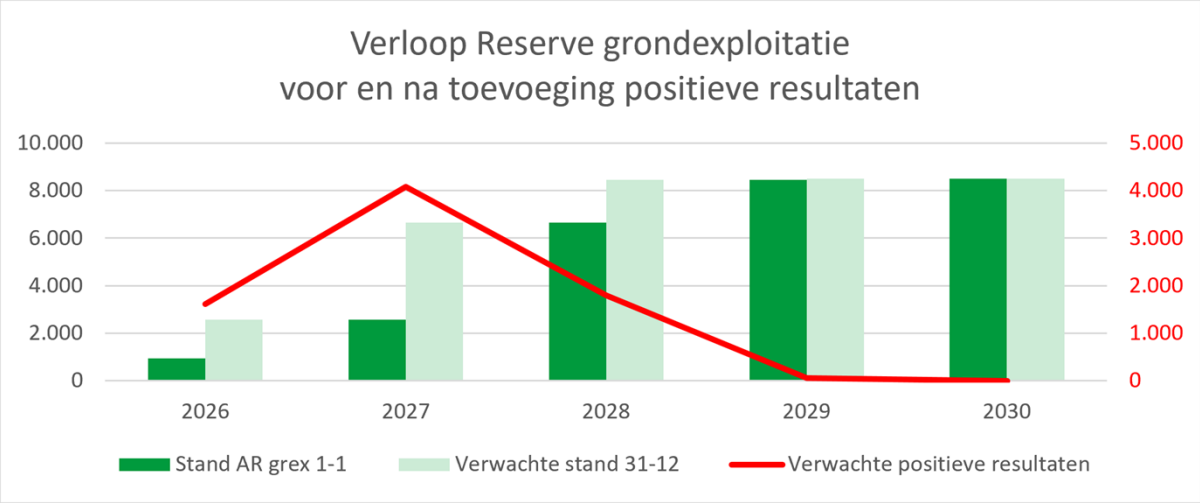
Voorziening voor verlieslatende grondexploitaties
We verwachten dat de verlieslatende grondexploitaties allemaal afgesloten worden in boekjaar 2026.
Jaarlijks, bij de jaarrekening, worden de grondexploitaties geactualiseerd. Wanneer er een verwacht verlies is wordt hiervoor een voorziening gevormd op basis van de netto contante waarde. Mutaties in deze voorzieningen worden verrekend in de Reserve Grondexploitaties.

Reserve grondexploitaties

In februari 2022 heeft de raad een rekenmethodiek voor de maximale hoogte van de Reserve Grondexploitaties vastgesteld. Met het vaststellen van de ondergrens voor de reserve kan een deel van het saldo worden toegevoegd aan de Algemene reserve. De Reserve Grondexploitaties wordt gebruikt als dekking voor tegenvallende resultaten in de grexen en betalingen van de vennootschapsbelasting over de winstgevende grexen.

De Reserve Grondexploitaties bedraagt op 31 december 2025 € 956.000 (jaarrekening 2025, peildatum augustus 2026).

De geprognosticeerde ontwikkeling van de reserve wordt als volgt weergegeven. Hierbij is geen rekening gehouden met mogelijke afroming naar de Algemene reserve:

Wet vennootschapsbelasting (Vpb)
De verwachting is dat we t/m 2025 geen Vpb hoeven te betalen. Op basis van indicatieve berekeningen dienen we komende jaren rekening te houden met een vpb-last van € 1 – € 1,25 miljoen. Bij het samenstellen van de jaarrekening 2026 worden de risico's opnieuw tegen het licht gehouden en daarbij zullen wij de indicatieve vpg-last betrekken.

Ontwikkelingen
De verwachting is dat de gemeentelijke grondexploitaties binnen afzienbare tijd aflopen. Concrete nieuwe ontwikkelingen zijn nog niet opgestart. Wel hebben we voor potentiële locaties gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een voorkeursrecht te vestigen en worden diverse locaties, zoals Lage Heide Zuid (werknaam) en Kromstraat – Mozaïek onderzocht op haalbaarheid. De verwachting is dat hierover in 2027 meer duidelijk wordt.

Meerjarenraming

Structureel begrotingssaldo

bedragen x €1.000

Structureel begrotingssaldo	2027	2028	2029	2030
Lasten exclusief mutaties reserves	123.421	124.005	126.918	128.826
Baten exclusief mutaties reserves	120.846	120.336	122.300	124.938
Geraamd saldo van baten en lasten	**-2.575**	**-3.669**	**-4.618**	**-3.888**
Toevoegingen reserves	440	440	440	440
Onttrekkingen reserves	3.000	1.961	2.693	2.308
Geraamd resultaat	**-15**	**-2.148**	**-2.365**	**-2.020**
Incidentele lasten (excl. Reservestortingen)	2.460	378	561	440
Incidentele baten (excl. Reserveonttrekkingen)	117	74	74	110
Incidentele toevoegingen reserves	440	440	440	440
Incidentele onttrekkingen reserves	1.821	730	1.430	1.049
Saldo van incidentele baten en lasten	**962**	**14**	**-503**	**-279**
Structureel begrotingssaldo	**947**	**-2.134**	**-2.868**	**-2.299**

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
Lasten						
0. Bestuur en ondersteuning	**24.726**	**22.226**	**22.980**	**25.160**	**27.735**	**30.465**
1. Veiligheid	**3.501**	**3.585**	**4.146**	**4.182**	**4.185**	**4.183**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**4.648**	**5.545**	**5.437**	**5.711**	**6.287**	**6.323**
3. Economie	**1.459**	**1.523**	**2.667**	**1.648**	**1.758**	**1.668**
4. Onderwijs	**4.150**	**4.693**	**4.668**	**5.044**	**5.037**	**5.169**
5. Sport, cultuur en recreatie	**15.365**	**16.127**	**16.074**	**16.172**	**16.594**	**16.316**
6. Sociaal domein	**48.050**	**52.078**	**49.405**	**48.975**	**48.963**	**48.420**
7. Volksgezondheid en milieu	**11.478**	**12.319**	**12.409**	**12.333**	**12.387**	**12.385**
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	**6.605**	**7.199**	**5.641**	**4.785**	**3.979**	**3.903**
Totaal Lasten	**119.981**	**125.295**	**123.427**	**124.011**	**126.924**	**128.832**
Baten						
0. Bestuur en ondersteuning	**87.366**	**87.731**	**90.366**	**90.472**	**93.073**	**96.248**
1. Veiligheid	**383**	**392**	**388**	**391**	**391**	**391**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**366**	**660**	**304**	**249**	**249**	**249**
3. Economie	**509**	**509**	**494**	**482**	**482**	**482**
4. Onderwijs	**404**	**522**	**652**	**749**	**749**	**749**
5. Sport, cultuur en recreatie	**4.352**	**3.395**	**3.148**	**3.152**	**3.138**	**3.143**
6. Sociaal domein	**12.637**	**13.650**	**11.826**	**11.929**	**11.932**	**11.439**
7. Volksgezondheid en milieu	**10.375**	**11.388**	**10.644**	**10.644**	**10.644**	**10.644**
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	**4.867**	**2.563**	**2.823**	**2.068**	**1.442**	**1.392**
Totaal Baten	**121.259**	**120.811**	**120.645**	**120.136**	**122.099**	**124.737**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**1.278**	**-4.484**	**-2.782**	**-3.876**	**-4.825**	**-4.095**
Stortingen						
0. Bestuur en ondersteuning	**4.396**	**1.733**	**0**	**0**	**0**	**0**
3. Economie	**0**	**0**	**20**	**20**	**20**	**20**

Exploitatie	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 (incl klad en wijzigingen)	Primitieve begroting 2027	Primitieve begroting 2028	Primitieve begroting 2029	Primitieve begroting 2030
5. Sport, cultuur en recreatie	**0**	**0**	**420**	**420**	**420**	**420**
Totaal Stortingen	**4.396**	**1.733**	**440**	**440**	**440**	**440**
Onttrekkingen						
0. Bestuur en ondersteuning	**6.198**	**5.609**	**387**	**414**	**417**	**417**
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**0**	**0**	**1.473**	**440**	**661**	**661**
3. Economie	**0**	**0**	**0**	**0**	**100**	**0**
5. Sport, cultuur en recreatie	**0**	**0**	**850**	**854**	**1.271**	**1.013**
7. Volksgezondheid en milieu	**0**	**0**	**31**	**42**	**42**	**42**
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	**0**	**0**	**260**	**212**	**202**	**175**
Totaal Onttrekkingen	**6.198**	**5.609**	**3.000**	**1.961**	**2.693**	**2.308**
Mutaties reserves	**1.802**	**3.876**	**2.560**	**1.521**	**2.253**	**1.868**
Gerealiseerd resultaat	**3.080**	**-608**	**-222**	**-2.355**	**-2.572**	**-2.227**

Toelichting
Vanaf de Begroting 2027 hanteert de gemeente Valkenswaard een vernieuwde structuur om de financiën overzichtelijker te maken. Als onderdeel van deze overgang zijn alle oude reserverekeningen ondergebracht bij de bijbehorende onderwerpen (de taakvelden). Door deze directe koppeling ontstaat per onderwerp een compleet en helder beeld van de totale inkomsten, uitgaven en aanwezige reserves, al betekent dit wel dat de bedragen niet direct te vergelijken zijn met die van voorgaande jaren. Alle stortingen en onttrekkingen van reserves voor 2025 en 2026 zijn gepresenteerd onder taakveld 0.

Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Taaldveld nummer	Taakveldomschrijving	Baten begroting 2027	Lasten begroting 2027	Totaal begroting 2027
0.1	Bestuur	-	2.023.530	-2.023.530
0.10	Mutaties reserves	3.000.071	440.108	2.559.963
0.2	Burgerzaken	825.616	1.487.619	-662.003
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	369.934	1.252.491	-882.557
0.4	Overhead	34.900	17.427.493	-17.392.593
0.5	Treasury	60.000	30.009	29.991
0.61	OZB woningen	6.385.596	86.297	6.299.299
0.62	OZB niet-woningen	3.178.873	11.000	3.167.873
0.63	Parkeerbelasting	750.842	-	750.842
0.64	Belastingen overig	192.538	10.000	182.538
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	77.992.000	-356.606	78.348.606
0.8	Overige baten en lasten	776.400	1.008.355	-231.955
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	130.050	2.973.927	-2.843.877
1.2	Openbare orde en veiligheid	257.871	1.172.390	-914.519
2.1	Verkeer en vervoer	303.744	5.281.736	-4.977.992
2.2	Parkeren	-	149.043	-149.043
3.1	Economische ontwikkeling	17.111	1.900.961	-1.883.850
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	381.745	111.554	270.191
3.4	Economische promotie	94.812	654.745	-559.933
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	146.311	-146.311
4.2	Onderwijshuisvesting	240.265	2.821.841	-2.581.576
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	412.100	1.699.370	-1.287.270
5.1	Sportbeleid en activering	299.715	664.631	-364.916
5.2	Sportaccommodaties	1.400.056	5.430.139	-4.030.083
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.115.580	3.510.369	-2.394.789
5.4	Musea	-	395.408	-395.408
5.5	Cultureel erfgoed	5.400	217.053	-211.653
5.6	Media	-	837.098	-837.098
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	327.141	5.018.843	-4.691.702
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	683.640	5.075.223	-4.391.583
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-	1.289.649	-1.289.649
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-	2.137.217	-2.137.217
6.3	Inkomensregelingen	10.831.682	14.545.993	-3.714.311
6.4	WSW en beschut werk	-	3.882.977	-3.882.977
6.5	Arbeidsparticipatie	-	1.390.667	-1.390.667
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	80	1.301.079	-1.300.999
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-	3.812.948	-3.812.948
6.712	Begeleiding (WMO)	-	2.770.311	-2.770.311
6.713	Dagbesteding (WMO)	-	822.160	-822.160
6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	311.040	207.471	103.569
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-	735.997	-735.997

Taaldveld nummer	Taakveldomschrijving	Baten begroting 2027	Lasten begroting 2027	Totaal begroting 2027
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-	5.393.879	-5.393.879
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-	230.219	-230.219
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-	1.051.146	-1.051.146
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-	2.238.625	-2.238.625
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-	518.400	-518.400
6.791	PGB WMO	-	216.265	-216.265
6.792	PGB Jeugd	-	169.848	-169.848
6.821	Jeugdbescherming	-	791.291	-791.291
6.822	Jeugdreclassering	-	76.204	-76.204
6.91	Coördinatie en beleid WMO	-	413.507	-413.507
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	-	334.142	-334.142
7.1	Volksgezondheid	172.000	1.834.227	-1.662.227
7.2	Riolering	4.077.890	2.991.130	1.086.760
7.3	Afval	6.195.368	4.946.827	1.248.541
7.4	Milieubeheer	-	2.362.624	-2.362.624
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	199.020	274.669	-75.649
8.1	Ruimte en leefomgeving	60.000	3.262.955	-3.202.955
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.181.408	1.181.417	-9
8.3	Wonen en bouwen	1.581.217	1.196.614	384.603
Eindtotaal		**123.845.705**	**123.861.396**	**-15.691**

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten
Met het overzicht van incidentele baten en lasten wordt een onderbouwing gegeven van het structurele begrotingsevenwicht. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan het inzicht in de financiële positie van de gemeente. Van een structureel begrotingsevenwicht is sprake als structurele lasten in de begroting worden afgedekt door structurele baten.

Bij het opstellen van de tabel incidentele baten en lasten zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het betreft baten en lasten die zich voordoen in de begroting en de jaarrekening;
- Het betreft baten en lasten opgenomen met een drempel vanaf € 50.000, of vanwege de noodzaak lagere baten of lasten;
- Het betreft baten en lasten die zich maximaal drie jaar voordoen of waarvan de eindigheid vastligt als gevolg van een raadsbesluit of toekenningsbesluit.

Een storting in of een onttrekking uit een reserve is in principe incidenteel en maakt daarom ook onderdeel uit van de incidentele mutaties die van invloed zijn op het jaarrekeningresultaat. Uitzonderingen hierop zijn bestemmingsreserves met een egalisatiefunctie zoals bijvoorbeeld de reserve ter dekking voor kapitaallasten. Hierna volgt een overzicht van de incidentele baten en lasten, de incidentele baten en lasten met betrekking tot reserves en structurele baten en lasten reserves.

	Onderwerp	2027	2028	2029	2030
Incidentele exploitatielasten					
	Tijdelijke huisvesting St. Martinus	90	92	94	0
	Actualisatie bodemkwaliteitkaart	20	0	0	0
	Bijdrage incidenteel GRSA2	376	0	0	0
	Uitvoeringsprogramma college	530	0	0	0
	Investering preventie en toegang Jeugdzorg	80	0	0	0
	Bijdrage aan KTM2	1.030	0	0	0
	Bijdrage aan KTM1	74	74	265	265
	Omgevingswet	260	212	202	175
	Totaal	**2.460**	**378**	**561**	**440**
Incidentele exploitatiebaten					
	Huurinkomsten Politiebureau Waalreseweg	-43	0	0	0
	Grondtransacties	-74	-74	-74	-110
	Totaal	**-117**	**-74**	**-74**	**-110**
Saldo exploitatie incidenteel		**2.343**	**304**	**487**	**330**
Incidentele reserveonttrekkingen					
Programma 0	Onttrekking reserve bedrijfsmiddelen	-6	-6	-6	-6
Programma 2	Ontrekking KTM1	-74	-74	-265	-265
	Onttrekking veilige verkeersroutes	-35	0	0	0
	Onttrekking KTM2	-1.030	0	0	0
Programma 3	Onttrekking reserve Bevrijding	0	0	-100	0
Programma 5	Onttrekking reserve CMD inventaris	-10	-10	-10	-10
	Onttrekking reserve sport inventaris	-30	-30	-30	-30
	Onttrekking reserve beeldende kunst	-15	-15	-15	-15
	Onttrekking reserve CMD instrumenten	-11	-11	-11	-11
	Onttrekking reserve Speelvoorzieningen	-131	-189	-90	-119
	Onttrekking reserve Tractie	-221	-181	-703	-420
Programma 8	Onttrekking algemene reserve Omgevingswet	-260	-212	-202	-175
	Totaal	**-1.824**	**-729**	**-1.433**	**-1.051**
Incidentele reservestortingen					
Programma 3	Storting reserve Bevrijding	20	20	20	20
Programma 5	Storting reserve CMD instrumenten	13	13	13	13
	Storting reserve CMD inventaris	15	15	15	15
	Storting reserve Speelvoorzieningen	95	95	95	95
	Storting reserve sport inventaris	20	20	20	20
	Storting reserve Tractie	277	277	277	277
	Totaal	**440**	**440**	**440**	**440**
Saldo reserves incidenteel		**-1.384**	**-289**	**-992**	**-611**
Incidenteel saldo Programmabegroting 2027		**959**	**15**	**-505**	**-281**

Toelichting incidentele baten en lasten
Incidentele lasten

Tijdelijke huisvesting St Martinus (€ 90.000)
Voor de tijdelijke huisvesting van leerlingen van de leerlingen van het St Martinus zijn tijdelijke lokalen gerealiseerd. Deze worden gezien de aard en looptijd als incidenteel aangemerkt, net als andere tijdelijke huisvesting voor basisonderwijs.

Actualisatie bodemkwaliteitkaart (€ 20.000)
Elke vijf jaar dient de bodemkwaliteitkaart geactualiseerd te worden. Omdat deze activiteit zich eenmaal in de vijf jaar voordoet, wordt dit aangemerkt als incidentele last.

Bijdrage GRSA2 incidenteel (€ 376.000)
In de begroting van de GRSA2 is een bedrag van € 376.000 opgenomen als incidenteel. Deze incidentele middelen worden ingezet voor projecten in 2027 en maken daarmee geen deel uit van de structurele bijdrage.

Uitvoeringsprogramma college (€ 530.000)
In de begroting 2027-2030 is ook het college uitvoeringsprogramma 2026-2030 opgenomen. Voor 2027 zijn hiervoor incidentele budgetten opgenomen voor een bedrag van € 530.000. het betreffen budgetten voor vermindering van regeldruk (€ 125.000), Omgevingsplan Buitengebied (€ 330.000) en de evaluatie Sociaal Domein (€ 75.000)

Investering preventie en toegang Jeugdzorg (€ 80.000)
Voor 2027 resteert na de bestuursopdracht bezuinigingen nog € 80.000 voor de investering in preventie en toegang Jeugdzorg. Het betreffen hier expliciet geen middelen voor de reguliere uitvoeringstaken voor Jeugdzorg, maar een eenmalige investering in de preventie en toegang.

Bijdrage aan KTM2 (€ 1.030.000)
In 2027 doet de gemeente een eenmalige bijdrage aan de MRE ten behoeve van de in de regio afgesproken Korte Termijn Maatregelen 2. Met deze incidentele bijdrage voldoet Valkenswaard aan de afspraken voor regionale projecten.

Bijdrage aan KTM1 (€ 74.000)
Tot 2030 doet de gemeente nog een jaarlijkse incidentele bijdrage aan de MRE voor KTM1. Deze middelen worden gedekt uit de Algemene reserve, maar betreffen in de exploitatie wel een incidentele last.

Implementatie omgevingswet (€260.000)
De Omgevingswet kent voor gemeenten een aantal kerninstrumenten waaronder de omgevingsvisie (verplicht), het omgevingsplan (verplicht) en het omgevingsprogramma (vrijwillig). Een omgevingsprogramma vertaalt de ambities en strategische doelen de omgevingsvisie in concrete maatregelen om deze ook daadwerkelijk te behalen. Daar waar deze maatregelen alleen onvoldoende zijn om de ambities en doelen te behalen, worden juridische regels geformuleerd in het omgevingsplan. Het werken met een beleidshuis en omgevingsprogramma’s betreft een cultuur- en systeemverandering van sectorale beleidsvorming naar integrale beleidsvorming. De basis hiervan ligt ook in de Toekomstvisie 2024 en het raads- en collegeprogramma. Het werken met het beleidshuis en omgevingsprogramma's vergt een andere manier van werken. Hiervoor is extra training nodig. Bij het inwerkingtreden van de Omgevingswet heeft iedere gemeente van rechtswege direct een omgevingsplan. Dit omgevingsplan bestaat uit een tijdelijk en een nieuw deel. Het nieuwe deel is eerst nog leeg en het tijdelijk deel bevat o.a. de vigerende bestemmingsplannen, beheersverordeningen en de bruidsschat. Komende jaren wordt verder gewerkt aan het omvormen naar omgevingsplannen. Dit is een arbeidsintensief traject met als doel om uiterlijk in 2032 alles ingericht te hebben. Hiervoor is incidenteel extra capaciteit nodig.

Incidentele baten

Huurinkomsten Politiebureau Waalreseweg (€ 43.000)
In 2027 ontvangt de gemeente nog eenmalig huurinkomsten voor de verhuur van de het Oude Politiebureau aan de Waalreseweg. Na 2028 stopt deze activiteit, omdat het huurcontract dan ook afloopt. De verhuur van 1,5 jaar wordt aangemerkt als incidentele baat.

Grondtransacties met Enexis (€ 74.000)

Vanwege de aanpak van de transportschaarste zijn er in de gemeente Valkenswaard de komende tien jaar circa 107 nieuwe locaties nodig voor elektriciteitshuisjes (wijftrafo’s). Zie hiervoor de

toegezonden raadsinformatiebrief van 3 september 2025. De totale te verwachten opbrengst bedraagt € 770.400,00 (verspreid over 10 jaren). De extra te verwachten opbrengsten voor aankomende jaren worden hiermee financieel verwerkt. Omdat het hier grondstransacties betreffen, moeten deze baten altijd als incidenteel aangemerkt worden, ondanks het feit het meerjarige inkomsten zijn.

Structurele onttrekkingen reserves
Een storting in of onttrekking uit een reserve is in principe incidenteel en maakt daarom geen onderdeel uit van het onderstaande schema over structurele toevoegingen en onttrekking in de reserves. Uitzondering hierop zijn de bestemmingsreserves ter dekking van het resultaat. Deze staan toegelicht in het overzicht reserves en voorzieningen.

Onderwerp		2027	2028	2029	2030
Structurele reserveonttrekkingen					
Programma 0	Kapitaalslasten Brandveiligheid gebouwen	-9	-9	-9	-9
	Kapitaalslasten Gemeentwerf	0	-24	-24	-24
	Kapitaalslasten keuken gemeentehuis	-7	-7	-7	-7
	Kapitaalslasten Gemeentehuis	-311	-314	-317	-320
	Kapitaalslasten de Haak 14	-55	-55	-55	-55
Programma 2	Kapitaalslasten Bergstraat 28c	-90	-90	-90	-90
	Kapitaalslasten N69	0	-32	-63	-63
	Kapitaalslasten Westweg 28A	-12	-12	-12	-12
	Kapitaalslasten Brouwerijdreef 28B	-61	-61	-61	-61
	Kapitaalslasten Dommelseweg 28D	-38	-38	-38	-38
	Kapitaalslasten BUBEKO 38	-20	-20	-20	-20
	Kapitaalslasten BV 15	-5	-5	-5	-5
	Kapitaalslasten Interreg Dommelland	-8	-8	-8	-8
	Kapitaalslasten kruising Vest/Zeelberg	-7	-7	-7	-7
	Kapitaalslasten MC/ HER04	-36	-36	-36	-36
	Kapitaalslasten Politeibureau Waalreseweg	-48	-48	-48	-48
	Kapitaalslasten HER 11 Kloosterplein	-9	-9	-9	-9
Programma 5	Kapitaalslasten Nimos onkruid	-8	0	0	0
	Kapitaalslasten CC de Hofnar	-362	-366	-370	-373
	Kapitaalslasten Sportpark Heike	-2	-2	-2	-2
	Kapitaalslasten Tractor WM53	-7	-7	-7	0
	Kapitaalslasten Veegmachine BW44	-17	-17	-17	-17
	Kapitaalslasten Veegmachine BW45	-16	-16	-16	-16
	Kapitaalslasten Vrachtw 83BKJ3	-19	-9	0	0
Programma 7	Kapitaalslasten Voertuigen Cure	-31	-42	-42	-42
Totaal		**-1.176**	**-1.232**	**-1.261**	**-1.260**

Overzicht reserves en voorzieningen

Tabel standen reserves

Algemene reserve	Begroting 2027 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2028 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2029 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2030 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)
Algemene reserve	19.259	17.895	17.609	17.142

Bestemmingsreserves	Begroting 2027 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2028 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2029 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2030 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)
Speeltoestellen	258	222	128	133
Reserve grondexploitaties	955	955	955	955
Stimulering woningbouw	11	11	11	11
Landschapsverbetering	249	249	249	249
Onderhoud en vervanging inventaris CMD	43	48	53	58
Beeldende kunst	182	167	152	137
Vervanging instrumenten CMD	96	98	100	102
Inventaris sport	59	49	39	29
Tractie ruimtelijk beheer	885	941	1.037	611
5-jaarlijkse herdenking	40	60	80	-
Mobiliteitsfonds	215	180	180	180
Afwikkeling activiteiten	-	-	-	-
Vervanging bedrijfsmiddelen	481	475	469	463
Totaal bestemmingsreserves:	**3.474**	**3.455**	**3.453**	**2.928**

Dekkingsreserve	Begroting 2027 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2028 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2029 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2030 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)
Kapitaallasten cultuurcentrum de hofnar	4.773	4.411	4.045	3.675
Kapitaallasten parkeerplaats sportpark heike	14	12	10	8
Kapitaallasten vrachtwagen 83BKJ3	25	6	-	-
Kapitaallasten nimos onkruidborstel	9	-	-	-
Kapitaallasten veegmachine BW45	64	48	32	16
Kapitaallasten veegmachine BW44	67	50	33	16
Kapitaallasten tractor WM53	23	16	8	1
Kapitaallasten n69 nulplus maatregelen	1.600	1.600	1.568	1.505
Kapitaallasten reconstructie westzijde markt	1.282	1.246	1.210	1.174

Algemene reserve	Begroting 2027 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2028 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2029 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2030 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)
Kapitaallasten reconstructie BV 09	134	127	120	113
Kapitaallasten reconstructie BV 15	109	104	99	94
Kapitaallasten reconstructie BV 11	317	308	299	290
Kapitaallasten reconstructie BV 28a	248	236	224	212
Kapitaallasten reconstructie BV 28c	2.157	2.067	1.977	1.887
Kapitaallasten reconstructie BV 28b	1.457	1.396	1.335	1.274
Kapitaallasten reconstructie BV 28d	900	862	824	786
Kapitaallasten reconstructie BV 38 herinrichting luikerweg Bebeko	500	480	460	440
Kapitaallasten Politiebureau waalreseweg	1.069	1.021	973	925
kapitaallasten Wagenpark Cure	490	459	417	375
Kapitaallasten Haak 14	1.310	1.255	1.200	1.145
Inttereg dommelland	285	277	269	261
Kapitaallasten gemeentehuis	1.739	1.428	1.114	797
Kapitaallasten brandveiligheid gemeentelijke gebouwen	148	139	130	121
Kapitaallasten Gemeentewerf (verduurzaming)	606	606	582	558
Kapitaallasten Keuken Gemeentehuis	100	93	86	79
Totaal dekkingsreserves:	**19.426**	**18.247**	**17.015**	**15.752**
Totaal reserves (inclusief AR)	**42.159**	**39.597**	**38.077**	**35.822**

Voorzieningen	Begroting 2027 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2028 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2029 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2030 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)
Groot onderhoud onroerende zaken	6.383	6.891	6.215	6.875
Groot onderhoud wegen	1.061	1.167	1.305	1.420
Riolering	1.703	1.727	1.751	1.775
GOB herinvestering groene doelen	731	731	731	731
WW verplichtingen personeel	55	55	55	55
Appa langlevenrisico	4.573	4.573	4.573	4.573
Afval	83	83	83	83
Bovenwettelijk verlof	453	453	453	453
Wachtgelden	273	273	273	273
RVU	-	-	-	-
Totaal voorzieningen	**15.315**	**15.953**	**15.439**	**16.238**

Algemene reserve	Begroting 2027 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2028 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2029 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2030 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)

Voorzieningen die in mindering op de activa worden gebracht:	Begroting 2027 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2028 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2029 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)	Begroting 2030 (stand op 1 januari van begrotingsjaar)
Grondexploitaties	-	-	-	-
Dubieuze debiteuren algemeen	2.551	2.551	2.551	2.551
Dubieuze debiteuren W&I	411	411	411	411
Totaal voorzieningen die in mindering op de activa worden gebracht:	**2.962**	**2.962**	**2.962**	**2.962**
Totaal voorzieningen	**12.353**	**12.991**	**12.477**	**13.276**

Tabel toevoegingen en onttrekking per reserves

Algemene reserve

Algemene Reserve	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**13.003**	**17.328**	**19.259**	**17.895**	**17.609**	**17.142**
bij: storting	5.761	2.629	-	-	-	-
af: beschikking	1.436	698	1.364	286	467	440
Saldo	**17.328**	**19.259**	**17.895**	**17.609**	**17.142**	**16.702**

De algemene reserve bestaat uit de componenten waaraan de gemeenteraad géén bepaalde bestemming heeft gegeven. De algemene reserve wordt gebruikt voor het opvangen van risico's in algemene zin en voor (grote) investeringen. Tevens wordt het voordelig of nadelig resultaat van de jaarrrekening hiermee verrekend.

Bestemmingsreserves

Onderhoud en vervanging inventaris CMD	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**23**	**38**	**43**	**48**	**53**	**58**
bij: storting	15	15	15	15	15	15
af: beschikking	-	10	10	10	10	10
Saldo	**38**	**43**	**48**	**53**	**58**	**63**

De reserve is gevormd om toekomstig onderhoud en vervanging voor de inventaris van het CMD te kunnen dekken. Er is standaard een storting van €15.000 geraamd en een jaarlijks onttrekking van €10.000.

Beeldende kunst	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**347**	**347**	**182**	**167**	**152**	**137**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	165	15	15	15	15
Saldo	**347**	**182**	**167**	**152**	**137**	**122**

Op 30 september 2004 heeft de raad de Nota beeldende kunst gemeente Valkenswaard vastgesteld. Daarin is de vorming van deze reserve opgenomen. In feite is ook hier geen sprake van een bestemmingsreserve in de zuiverste zin van het woord, omdat er geen sprake is van een eindbestemming maar van een doorlopende bestemming. In de nota is aangegeven dat 1% van de gerealiseerde grondverkopen - van na de vaststelling van de nota geopende bouwgrondcomplexen - in de reserve beeldende kunst wordt gestort. Deze werkwijze is door de BBV (besluit begrote en

Algemene reserve

verantwoorden) niet meer toegestaan. Daarom is hier enkel een onttrekking geraamd, dit reserve heeft dan ook een aflopend karakter.

Vervanging instrumenten CMD	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**117**	**127**	**96**	**98**	**100**	**102**
bij: storting	13	13	13	13	13	13
af: beschikking	3	44	11	11	11	11
Saldo	**127**	**96**	**98**	**100**	**102**	**104**

De reserve is gevormd om te voorkomen dat voor vervanging van instrumenten van het Centrum voor Muziek en Dans – wat in feite normale bedrijfsvoering is – krediet moet worden gevraagd. De reserve omvat alle instrumenten. Er wordt jaarlijks €13.000 gestort in dit reserve en €11.000 onttrokken. In 2026 wordt er eenmalig €44.000 onttrokken.

Inventaris sport	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**58**	**69**	**59**	**49**	**39**	**29**
bij: storting	20	20	20	20	20	20
af: beschikking	9	30	30	30	30	30
Saldo	**69**	**59**	**49**	**39**	**29**	**19**

De reserve is gevormd om te voorkomen dat voor allerlei vervangingen op het gebied van sport – wat in feite normale bedrijfsvoering is – krediet moet worden gevraagd. De reserve omvat allerlei losse sportmaterialen, zoals turn- en overige toestellen in gymzalen en sporthallen, maar ook buitensportmaterialen zoals doelen, atletiekmaterialen etc. Hiervoor is een inventarisatie gemaakt aan de hand waarvan een jaarlijkse vaste storting (€ 20.000) plaatsvindt op basis van de economische levensduur. De standaard geraamde onttrekking is sinds 2026 naar €30.000 geworden.

Afwikkeling activiteiten	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**1.583**	**1.296**	**-**	**-**	**-**	**-**
bij: storting	1.444	30	-	-	-	-
af: beschikking	1.731	1.326	-	-	-	-
Saldo	**1.296**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Deze reserve wordt aan het einde van het jaar gevuld met budgetten die het jaar over mogen omdat de werkzaamheden in het verslagjaar nog niet afgerond werden. Begin van het dienstjaar worden deze gelden vanuit de reserve gebracht naar de verschillende kostenplaatsen/projecten. Vanuit het verleden zijn ook de claims van volkshuisvesting en stimulering woningbouw op dit reserve verwerkt.

Stimulering woningbouw en volkshuisvesting	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**-**	**558**	**11**	**11**	**11**	**11**
bij: storting	577	-	-	-	-	-
af: beschikking	19	547	-	-	-	-
Saldo	**558**	**11**	**11**	**11**	**11**	**11**

In het verleden zijn de claims van volkshuisvestinge en stimulering woningbouw verwerkt in reserve afwikkeling activiteiten. Om dit reserve beter te kunnen volgen is besloten om een losse reserve aan te maken voor deze doeleinde. In 2026 wordt dit reserve gebruikt om verhuisvouchers te kunnen verstrekken aan inwoners om zo doorstroom op de woningmarkt te kunnen versnellen. Daarnaast wordt de gehele realisatiestimulans, die in de jaarrekening 2025 gestort is in dit reserve, onttrokken en ingezet voor verder uitvoering van de woningbouwopgave. in 2027 ev. is er nog geen onttrekking geraamd.

Tractie ruimtelijk beheer	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**559**	**836**	**885**	**941**	**1.037**	**611**
bij: storting	278	277	277	277	277	277
af: beschikking	1	228	221	181	703	420

Algemene reserve

Saldo	**836**	**885**	**941**	**1.037**	**611**	**468**

De reserve is gevormd voor het wagenpark en aan te koppelen materieel om te voorkomen dat voor elke vervanging ten aanzien van de tractie – wat in feite normale bedrijfsvoering is – krediet moet worden gevraagd. Hiervoor is een beheerplan aanwezig aan de hand waarvan een jaarlijkse vaste storting plaatsvindt op basis van de economische levensduur € 277.000 vanaf begroting 2025. De geraamde onttrekking is gelijk aan het bedrag aan uitgaves aan tractie uit het beheerplan.

Vervanging bedrijfsmiddelen	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**529**	**487**	**481**	**475**	**469**	**463**
bij: storting	58	-	-	-	-	-
af: beschikking	100	6	6	6	6	6
Saldo	**487**	**481**	**475**	**469**	**463**	**457**

De reserve is gevormd om te voorkomen dat voor allerlei vervangingen op het gebied van bedrijfsmiddelen – wat in feite normale bedrijfsvoering is – krediet moet worden gevraagd. De reserve omvat o.a. de vervanging van vloerbedekking, vitrage, koffieautomaten, keukenmateriaal, meubilair, archiefrekken etc. In het bezuinigingstraject van 2025 is gekozen om de storting vanaf begroting 2026 te laten vrijvallen, er is een standaard onttrekking van €6.000.

5-jaarlijkse herdenking	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**-**	**20**	**40**	**60**	**80**	**-**
bij: storting	20	20	20	20	20	20
af: beschikking	-	-	-	-	100	-
Saldo	**20**	**40**	**60**	**80**	**0**	**20**

Voor het organiseren van de 5-jaarlijkse herdenkingen is een reserve aangemaakt waarbij er elk jaar €20.000 gestort wordt. Eens in de 5 jaar wordt er €100.000 onttrokken voor het organiseren van deze 5-jaarlijkse herdenking.

Speeltoestellen	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**254**	**293**	**258**	**222**	**128**	**133**
bij: storting	95	95	95	95	95	95
af: beschikking	56	130	131	189	90	119
Saldo	**293**	**258**	**222**	**128**	**133**	**109**

Er is sprake van vervangingsreserves, waarmee speeltoestellen in de wijken tijdig vervangen kunnen worden. De vervangingsinvesteringen worden vermeld in de begroting en de meerjarenbegroting. In de begroting wordt zichtbaar gemaakt welke vervangingen in het begrotingsjaar worden voorzien. Hiervoor wordt een jaarlijkse storting gedaan van €95.000 . De onttrekking wijzigt per jaar en wordt ter dekking gebruik van de vervanging en reparatie van speeltoestellen.

Reserve grondexploitaties	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**826**	**888**	**955**	**955**	**955**	**955**
bij: storting	226	67	-	-	-	-
af: beschikking	164	-	-	-	-	-
Saldo	**888**	**955**	**955**	**955**	**955**	**955**

Conform BBV-wetgeving is de gemeente verplicht tussentijdse winst te nemen inzake grondexploitaties. De tussentijdse winstneming bij grondexploitaties wordt jaarlijks berekend conform de door de commissie BBV voorgeschreven Poc-methode. De tussentijdse winstneming wordt gestort in bovengenoemde reserve. Daarnaast worden voorzieningen voor verwachte verliezen uit grondexploitaties ten laste van deze reserve gebracht. Wanneer de maximale hoogte van de reserve grondexploitatie is bereikt, valt het bedrag groter dan de berekende ondergrens, vrij ten gunste van de algemene reserve.

Landschapsverbetering	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030

Algemene reserve

Saldo 1 januari	**-**	**249**	**249**	**249**	**249**	**249**
bij: storting	249	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-	-	-
Saldo	**249**	**249**	**249**	**249**	**249**	**249**

Op 24 januari 2025 heeft de provincie per brief aangekondigd dat de terugverdienopgave voor de ruimte voor ruimte regeling in zicht is. In februari zijn vervolgens de laatste kavels uitgegeven en is de regeling ten einde gekomen. Tegelijkertijd is er nog steeds sprake van een opgave en biedt de provincie ruimte om dit als gemeente zelf te organiseren. In Valkenswaard gaat het nu al om drie kavels die hiervoor in aanmerking komen en waarbij het traject al is opgestart. Daarvoor dient de gemeente een Bestemmingsreserve Landschapsverbetering in het leven te roepen zodat de ontvangen gelden gereserveerd kunnen worden om te besteden aan landschapsverbetering. Ook hoort hier een uitvoeringsprogramma bij met concrete landschapsverbeteringsprojecten die binnen 5 jaar tot uitvoer gebracht moeten worden. Ook inkomsten t.b.v. landschapsverbetering vanuit anterieure overeenkomsten worden aan dit reserve gekoppeld.

Mobiliteitsfonds	**JRR 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Saldo 1 januari	**-**	**9**	**215**	**180**	**180**	**180**
bij: storting	9	206	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	35	-	-	-
Saldo	**9**	**215**	**180**	**180**	**180**	**180**

Wanneer er geen parkeergelegenheid gerealiseerd kan worden bij een ontwikkeling, wordt er een vergoeding gevraagd van projectontwikkelaars. Deze vergoeding wordt gestort in reserve mobiliteit. Deze middelen kunnen ingezet worden voor toekomstige mobiliteitsuitgave.

Fysieke leefomgeving	**JRR 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Saldo 1 januari	**-**	**9**	**215**	**215**	**215**	**215**
bij: storting	9	206	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-	-	-
Saldo	**9**	**215**	**215**	**215**	**215**	**215**

Het college heeft het Programma Kostenverhaal op 27 januari jl. 2026 vastgesteld. Op grond van de Omgevingswet is het een bevoegdheid van het college om dit Programma vast te stellen. De invoering van het Programma zal op termijn extra inkomsten opleveren voor de gemeente. Deze inkomsten mogen uitsluitend worden besteed aan posten die zijn opgenomen in de bij het Programma behorende investeringslijsten. Deze inkomsten en uitgave worden gestort/onttrokken uit reserve fysieke leefomgeving.

Dekkingsreserves

Kapitaallasten gemeentehuis	**JRR 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Saldo 1 januari	**2.350**	**2.046**	**1.739**	**1.428**	**1.114**	**797**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	304	307	311	314	317	317
Saldo	**2.046**	**1.739**	**1.428**	**1.114**	**797**	**480**

Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van het gemeentehuis.

Kapitaallasten cultuurcentrum de hofnar	**JRR 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Saldo 1 januari	**5.434**	**5.079**	**4.773**	**4.411**	**4.045**	**3.675**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	355	306	362	366	370	373
Saldo	**5.079**	**4.773**	**4.411**	**4.045**	**3.675**	**3.302**

Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van het cultuurcentrum de Hofnar.

Algemene reserve

Kapitaallasten parkeerplaats sportpark heike	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**19**	**16**	**14**	**12**	**10**	**8**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	3	2	2	2	2	2
Saldo	**16**	**14**	**12**	**10**	**8**	**6**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de de parkeerplaats bij sportpark Heike.						

Kapitaallasten brandveiligheid gemeentelijke gebouwen	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**166**	**157**	**148**	**139**	**130**	**121**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	9	9	9	9	9	9
Saldo	**157**	**148**	**139**	**130**	**121**	**112**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de brandveiligheidsmaatregelen in de gemeentelijke gebouwen.						

Kapitaallasten n69 nulplus maatregelen	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**1.600**	**1.600**	**1.600**	**1.600**	**1.568**	**1.505**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	32	63	63
Saldo	**1.600**	**1.600**	**1.600**	**1.568**	**1.505**	**1.442**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de de nulplus maatregelen aan de N69.						

Kapitaallasten vrachtwagen 83BKJ3	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**63**	**44**	**25**	**6**	**-**	**-**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	19	19	19	6	-	-
Saldo	**44**	**25**	**6**	**-**	**-**	**-**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de vrachtwagen.						

Kapitaallasten nimos onkruidborstel	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**25**	**17**	**9**	**-**	**-**	**-**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	8	8	9	-	-	-
Saldo	**17**	**9**	**-**	**-**	**-**	**-**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de Nimos onkruidborstel.						

Kapitaallasten veegmachine BW45	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**96**	**80**	**64**	**48**	**32**	**16**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	16	16	16	16	16	16
Saldo	**80**	**64**	**48**	**32**	**16**	**0**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de Ravo veegmachine BW45.						

Algemene reserve

Kapitaallasten veegmachine BW44	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**100**	**84**	**67**	**50**	**33**	**16**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	16	17	17	17	17	16
Saldo	**84**	**67**	**50**	**33**	**16**	**0**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de Ravo veegemachine BW44.						

Kapitaallasten tractor WM53	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**38**	**30**	**23**	**16**	**8**	**1**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	8	7	7	7	7	1
Saldo	**30**	**23**	**16**	**8**	**1**	**0**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de tractor WM53. Vanaf 2029 komt deze reserve te vervallen.						

Kapitaallasten reconstructie westzijde markt MC/Her 04	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**1.354**	**1.318**	**1.282**	**1.246**	**1.210**	**1.174**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	36	36	36	36	36	36
Saldo	**1.318**	**1.282**	**1.246**	**1.210**	**1.174**	**1.138**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van het Masterplancentrum voor de herinrichting van de kerk tot en met de markt.						

Kapitaallasten reconstructie BV 09	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**149**	**141**	**134**	**127**	**120**	**113**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	8	7	7	7	7	7
Saldo	**141**	**134**	**127**	**120**	**113**	**106**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de reconstructie van Kruis Vest tot en met de Zeelberg.						

Kapitaallasten reconstructie BV 15	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**118**	**114**	**109**	**104**	**99**	**94**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	4	5	5	5	5	5
Saldo	**114**	**109**	**104**	**99**	**94**	**89**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de inrichting voor het verblijfsgebied binnen de bebouwde kom.						

Kapitaallasten reconstructie BV 11	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**336**	**326**	**317**	**308**	**299**	**290**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	10	9	9	9	9	9
Saldo	**326**	**317**	**308**	**299**	**290**	**281**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van het Masterplancentrum voor de herinrichting van het Kloosterplein.						

Algemene reserve

Kapitaallasten reconstructie BV 28a	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**271**	**260**	**248**	**236**	**224**	**212**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	11	12	12	12	12	12
Saldo	**260**	**248**	**236**	**224**	**212**	**200**
Dekkingsreseve ter dekking van de jaarlijkse kapitaalslasten van de Westerhovenseweg.						

Kapitaallasten reconstructie BV 28c	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**2.247**	**2.247**	**2.157**	**2.067**	**1.977**	**1.887**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	90	90	90	90	90
Saldo	**2.247**	**2.157**	**2.067**	**1.977**	**1.887**	**1.797**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijke kapitaalslasten van project reconstructie BV 28c.						

Kapitaallasten reconstructie BV 28b	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**1.518**	**1.518**	**1.457**	**1.396**	**1.335**	**1.274**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	61	61	61	61	61
Saldo	**1.518**	**1.457**	**1.396**	**1.335**	**1.274**	**1.213**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijke kapitaalslasten van project reconstructie BV 28b.						

Kapitaallasten reconstructie BV 28d	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**938**	**938**	**900**	**862**	**824**	**786**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	38	38	38	38	38
Saldo	**938**	**900**	**862**	**824**	**786**	**748**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijke kapitaalslasten van project reconstructie BV 28d.						

Kapitaallasten reconstructie BV 38 herinrichting luikerweg Bebeko	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**500**	**500**	**500**	**480**	**460**	**440**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	20	20	20	20
Saldo	**500**	**500**	**480**	**460**	**440**	**420**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijke kapitaalslasten van project reconstructie BV 38 herinrichting luikerweg bebeko.						

Kapitaallasten reconstructie interreg projecten dommelland	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**207**	**207**	**285**	**277**	**269**	**261**
bij: storting	-	86	-	-	-	-
af: beschikking	-	8	8	8	8	8
Saldo	**207**	**285**	**277**	**269**	**261**	**253**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijke kapitaalslasten van project Dommelland.						

Algemene reserve

Kapitaallasten Politiebureau waalreseweg	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**1.163**	**1.117**	**1.069**	**1.021**	**973**	**925**
bij: storting	-	-				
af: beschikking	46	48	48	48	48	48
Saldo	**1.117**	**1.069**	**1.021**	**973**	**925**	**877**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijke kapitaalslasten van aankoop politiebureau Waalreseweg 5.						

Kapitaallasten elektrisch wagenpark Cure	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**-**	**67**	**490**	**459**	**417**	**375**
bij: storting	67	433	-	-	-	-
af: beschikking	-	10	31	42	42	42
Saldo	**67**	**490**	**459**	**417**	**375**	**333**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijke kapitaalslasten van het elektrisch wagenpark Cure.						

Kapitaallasten Haak 14	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**-**	**1.365**	**1.310**	**1.255**	**1.200**	**1.145**
bij: storting	1.365	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	55	55	55	55	55
Saldo	**1.365**	**1.310**	**1.255**	**1.200**	**1.145**	**1.090**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijke kapitaalslasten van aankoop de Haak 14.						

Kapitaallasten Gemeentewerf	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**-**	**-**	**606**	**606**	**582**	**558**
bij: storting	-	606	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	24	24	24
Saldo	**0**	**606**	**606**	**582**	**558**	**534**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijke kapitaalslasten van de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed. Vanaf 2028 worden hier de kapitaalslasten van de verduurzaming van de Gemeentewerf uit gedekt.						

Kapitaallasten Keuken Gemeentehuis	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**-**	**100**	**100**	**93**	**86**	**79**
bij: storting	100	-	-	-	-	-
af: beschikking			7	7	7	7
Saldo	**100**	**100**	**93**	**86**	**79**	**72**
Dekkingsreserve ter dekking van de jaarlijke kapitaalslasten van dede keuken in het gemeentehuis. Vanaf 2027 worden hier de kapitaalslasten van de keuken gemeentehuis uit gedekt.						

Voorzieningen

Groot onderhoud onroerende zaken	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**5.979**	**6.399**	**6.383**	**6.891**	**6.215**	**6.875**
bij: storting	1.208	1.383	1.328	1.332	1.321	1.321
af: beschikking	788	1.399	820	2.008	661	2.141

Algemene reserve

Saldo	6.399	6.383	6.891	6.215	6.875	6.055

Op 5 september 2024 is door de raad een actueel meerjarenonderhoudplan vastgesteld. Hiermee is de reeds bestaande reserve onderhoud vastgoed omgezet naar een voorziening onderhoud vastgoed. Deze voorziening is ter egalisatie en bekostiging van onderhoudskosten van onroerend goed binnen de gemeente.

WW verplichtingen personeel	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**67**	**55**	**55**	**55**	**55**	**55**
bij: storting	68	25	-	-	-	-
af: beschikking	80	25	-	-	-	-
Saldo	**55**	**55**	**55**	**55**	**55**	**55**

Sinds 1 januari 2001 is de Werkloosheidswet ook op het gemeentepersoneel van toepassing. Daarnaast geldt een bovenwettelijke regeling in het kader van de zogenaamde OOW-operatie (overheidspersoneel onder werknemersverzekeringen). Vóór 2001 hadden de ambtenaren bij werkloosheid recht op wachtgeld. De WW-regeling is een slechtere regeling dan de wachtgeldregeling en bij de OOW-operatie is afgesproken dat ambtenaren van deze overgang geen nadeel mochten ondervinden. Daarom is tussen het LOGA (Landelijk overleg gemeentelijke arbeidsvoorwaarden) en de vakbonden een systeem van bovenwettelijke regelingen overeengekomen.Op het loon wordt een pseudo WW-premie ingehouden, die niet behoeft te worden doorbetaald aan de uitkeringsinstanties en ook niet wordt "gespaard" voor toekomstige gevallen. Daarom zal de gemeente zelf eventuele WW-uitkeringen en - indien van toepassing - de bovenwettelijke regeling moeten betalen. Vanaf 2027 is er geen standaard onttrekking of storting begroot, dit wordt uitsluitend berekend op basis van werkelijke cijfers tijdens de jaarrekening van het desbetreffende jaar.

Appa langlevenrisico	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**3.821**	**4.573**	**4.573**	**4.573**	**4.573**	**4.573**
bij: storting	1.103	109	-	-	-	-
af: beschikking	351	109	-	-	-	-
Saldo	**4.573**	**4.573**	**4.573**	**4.573**	**4.573**	**4.573**

APPA is de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers. De gemeente dient dient een voorziening te treffen voor de mogelijke overdracht van pensioenverplichtingen van bestuurders. Bestuurders kunnen ervoor kiezen om na beëindiging van hun tijd als bestuurder, de pensioenverplichtingen die bij de gemeente zijn opgebouwd, over te dragen aan een andere pensioeninstantie, om daarmee pensioenbreuk te voorkomen. Vanaf 2027 is er geen standaard onttrekking of storting begroot, dit wordt uitsluitende berekend op basis van werkelijke cijfers tijdens de jaarrekening van het desbetreffende jaar.

Groot onderhoud wegen	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**917**	**955**	**1.061**	**1.167**	**1.305**	**1.420**
bij: storting	795	932	932	932	932	932
af: beschikking	757	826	826	794	817	817
Saldo	**955**	**1.061**	**1.167**	**1.305**	**1.420**	**1.535**

De voorziening is bedoeld om de kosten van het onderhoud van de wegen te nivelleren, zodat er geen jaarlijkse schommelingen plaatsvinden in de benodigde bedragen. Hiervoor is een beheerplan beschikbaar, waaruit periodiek voor een vierjaarlijkse periode de storting in de voorziening wordt bepaald.

Riolering	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**2.251**	**1.810**	**1.703**	**1.727**	**1.751**	**1.775**
bij: storting	-	-	24	24	24	24
af: beschikking	441	107	-	-	-	-
Saldo	**1.810**	**1.703**	**1.727**	**1.751**	**1.775**	**1.799**

Deze voorziening wordt gebruikt om voor- en nadelige resultaten van de functie riolering en waterzuivering mee te verrekenen en verder wordt dit bedrag ingezet in het kader van de tariefbepaling die voortvloeit uit het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De mutaties op deze

Algemene reserve

voorziening zijn het resultaat van de verrekening van de baten en lasten in de exploitatie rioleringen in programma 2.

GOB herinvestering groene doelen	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**411**	**731**	**731**	**731**	**731**	**731**
bij: storting	362	-	-	-	-	-
af: beschikking	42	-	-	-	-	-
Saldo	**731**	**731**	**731**	**731**	**731**	**731**

In het Landschapsontwikkelingsplan van de gemeente is een project opgenomen voor het aanleggen van een ecologische verbindingszone. Van Groen Ontwikkelfonds Brabant ontvangt de gemeente hiervoor subsidie. Conform de subsidieregeling dient 50% van de subsidie geherinvesteerd te worden in groene doelen.

Afval	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**96**	**83**	**83**	**83**	**83**	**83**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	13	-	-	-	-	-
Saldo	**83**	**83**	**83**	**83**	**83**	**83**

Deze voorziening wordt gebruikt om voor- en nadelige resultaten van de functie van werking van afvalstoffen en verder wordt dit bedrag ingezet in het kader van de tariefbepaling die voortvloeit uit afvalstoffenbeleid. De mutaties op deze voorziening zijn het resultaat van de verrekening van de baten en lasten in de exploitatie afval.

Bovenwettelijk verlof	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**178**	**453**	**453**	**453**	**453**	**453**
bij: storting	275	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-	-	-
Saldo	**453**	**453**	**453**	**453**	**453**	**453**

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Deze vakantie-uren verjaren niet. Aangezien er bij verlofsparen sprake is van aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen met een niet-voorspelbare opbouw en afbouw is een voorziening gevormd.

Wachtgelden	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**-**	**273**	**273**	**273**	**273**	**273**
bij: storting	273	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-	-	-
Saldo	**273**	**273**	**273**	**273**	**273**	**273**

In 2025 is de voorziening gevormd voor verplichtingen op wachtgeld. Dit ziet toe op collegeleden die uitdienst zijn gegaan en bij vertrek recht hebben op ontslaguitkering. Er is geen onttrekking/storting begroot. Dit wordt enkel op basis van werkelijke cijfers berekend in het desbetreffende jaar.

RVU	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-	-	-
Saldo	**0**	**-**	**-**	**-**	**-**	**0**

In 2026 wordt deze voorziening gevormd voor verplichtingen met betrekking tot regeling vervroegd uittreden. Er is geen onttrekking/storting begroot. Dit wordt enkel op basis van werkelijke cijfers berekend in het desbetreffende jaar.

Algemene reserve

Voorzieningen die in mindering op de activa worden gebracht:

Grondexploitaties	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**301**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
bij: storting	164	-	-	-	-	-
af: beschikking	465	-	-	-	-	-
Saldo	**0**	**-**	**-**	**-**	**-**	**0**

Per grondexploitatie dient per balansdatum te worden beoordeeld of er sprake is van een positieve of negatieve balanswaarde. Indien sprake is van een negatieve balanswaarde wordt het deel van de voorziening dat ervoor zorgt dat de grondexploitatie negatief wordt, verantwoord bij de voorzieningen.

Dubieuze debiteuren algemeen	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**2.119**	**2.551**	**2.551**	**2.551**	**2.551**	**2.551**
bij: storting	432	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-	-	-
Saldo	**2.551**	**2.551**	**2.551**	**2.551**	**2.551**	**2.551**

Voor het afdekken van het risico van dubieuze debiteuren (algemeen) is een voorziening ingesteld. Aan de hand van werkelijke stand dubieuze debiteuren eind van het jaar wordt een inschattng gemaakt van de te verwachten ontvangsten dubieuze debiteuren, waarbij bij de beoordeling rekening wordt gehouden met de tijd van de openstaande post evenals het betalingsgedrag van de debiteur.

Dubieuze debiteuren W&I	JRR 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo 1 januari	**411**	**411**	**411**	**411**	**411**	**411**
bij: storting	-	-	-	-	-	-
af: beschikking	-	-	-	-	-	-
Saldo	**411**	**411**	**411**	**411**	**411**	**411**

Voor het afdekken van het risico van dubieuze debiteuren (W&I) is een voorziening ingesteld. Aan de hand van werkelijke stand dubieuze debiteuren eind van het jaar wordt een inschattng gemaakt van de te verwachten ontvangsten dubieuze debiteuren, waarbij bij de beoordeling rekening wordt gehouden met de tijd van de openstaande post evenals het betalingsgedrag van de debiteur.

Investeringen

bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Investeringsbedrag	Kapitaallasten (afschrijvingen + rente)			
			2027	2028	2029	2030
Investeringen in 2027						
0.4 Overhead	Verduurzaming gemeentehuis de Hofnar 15	50	-	-	-	-
0.4 Overhead	Verduurzaming gemeentewerf kennedylaan 3a	240	-	12	12	11
2.1 Verkeer en vervoer	Grootschalig herstel Asfaltlagen Bekerweg	732	-	36	36	36
2.1 Verkeer en vervoer	Grootschalig herstel Asfaltlagen Hoeverdijk	1.150	-	57	57	56
2.1 Verkeer en vervoer	Grootschalig herstel Asfaltlagen Klein Borkel	814	-	41	40	40
2.1 Verkeer en vervoer	Grootschalig herstel Asfaltlagen de Smelen	315	-	16	16	15
2.1 Verkeer en vervoer	Grootschalig herstel Asfaltlagen nieuwe Waalresew	676	-	34	34	33
2.1 Verkeer en vervoer	Grootschalig herstel Asfaltlagen Meerendreef	250	-	12	12	12
2.1 Verkeer en vervoer	Investeringen KTM2	22	-	-	-	-
2.1 Verkeer en vervoer	Entree Dommelland 1 Maastrichterweg Noord	40	-	1	1	1
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Agnetendal, Helenadal 20, nieuwbouw - gebouw	3.255	-	136	135	134
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Agnetendal, Helenadal 20 nieuwbouw - install	2.171	-	198	197	195
5.2 Sportaccommodaties	MIP Buitensportvoorziening 2027 (Afs 25j)	80	-	4	4	3
5.2 Sportaccommodaties	MIP Buitensportvoorziening 2027 (Afs 15j)	537	-	41	40	40
5.2 Sportaccommodaties	MIP Buitensportvoorziening 2027 (Afs 20j)	97	-	6	5	5
5.2 Sportaccommodaties	Kassaruimte Buitenbad de Wedert te de Wedert	167	-	8	8	8
5.2 Sportaccommodaties	Toegangsysteem de Wedert	75	-	8	8	8
5.2 Sportaccommodaties	Verduurzaming gymzaal Emmalaan 1	336	-	17	17	16
7.2 Riolering	Verbetering Riool 2027	374	-	11	11	11
7.2 Riolering	Vervanging Riool 2027	3.078	-	92	92	91
Investeringen in 2028						
2.1 Verkeer en vervoer	Grootschalig herstel Asfaltlagen Leenderweg	735	-	-	99	98
2.1 Verkeer en vervoer	Grootschalig herstel asfaltwegen 2028	4.433	-	-	221	220
2.1 Verkeer en vervoer	Investeringen KTM2	134	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Heidevlinder, Dorpstraat 57 nieuwbouw - gebouw	185	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Heidevlinder, Dorpstraat 57 nieuwbouw - install	124	-	-	-	-
5.2 Sportaccommodaties	MIP buitensportvoorziening 2028 (afs 25j)	24	-	-	1	1

bedragen x € 1.000

5.2 Sportaccommodaties	MIP buitensportvoorziening 2028 (afs 20j)	215	-	-	13	12
5.2 Sportaccommodaties	MIP buitensportvoorziening 2028 (afs 10j)	19	-	-	1	1
7.2 Riolering	Vervanging Riool 2028	3.254	-	-	98	97
Investeringen in 2029						
0.4 Overhead	Verduurzaming gemeentehuis de Hofnar 15	933	-	-	-	49
2.1 Verkeer en vervoer	Grootschalig herstel asfaltwegen 2029	1.175	-	-	-	59
2.2 Parkeren	Parkeren Valkenswaard-zuid prog. Dommelland	50	-	-	-	-
2.1 Verkeer en vervoer	Herinrichting Prinses Irene Brigade plein	50	-	-	-	-
2.1 Verkeer en vervoer	Investeringen KTM2	190	-	-	-	17
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Smelen, Smelen 109, nieuwbouw - gebouw	365	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Smelen, Smelen 109 nieuwbouw - install	244	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Heidevlinder, Dorpstraat 57 nieuwbouw - gebouw	1.835	-	-	-	70
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Heidevlinder, Dorpstraat 57 nieuwbouw - install	1.223	-	-	-	103
5.2 Sportaccommodaties	MIP Buitensportvoorziening 2029 (Afs 15j)	71	-	-	-	6
5.2 Sportaccommodaties	MIP Buitensportvoorziening 2029 (Afs 10j)	76	-	-	-	8
7.2 Riolering	Vervanging Riool 2029	3.097	-	-	-	93
Investeringen in 2030						
2.1 Verkeer en vervoer	Grootschalig herstel Asfaltwegen 2030	565	-	-	-	-
2.1 Verkeer en vervoer	Parkeren Valkenswaard-zuid prog. Dommelland	550	-	-	-	-
2.1 Verkeer en vervoer	Herinrichting Prinses Irene Brigade plein	650	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Smelen, Smelen 109, nieuwbouw - gebouw	3.460	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Smelen, Smelen 109 nieuwbouw - install	2.307	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Schepelweyen, Hoefsmidwei 4 renovatie - gebouw	440	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	BO Schepelweyen, Hoefsmidwei 4 renovatie - install	293	-	-	-	-
5.2 Sportaccommodaties	MIP Buitensportvoorziening 2030 (afs 10j)	1.061	-	-	-	-
5.2 Sportaccommodaties	MIP Buitensportvoorziening 2030 (afs 25j)	159	-	-	-	-
7.2 Riolering	Vervanging riool 2030	3.121	-	-	-	-
Totaal						

Hierboven zijn netto kredieten gepresenteerd, inkomsten zijn gesaldeerd met uitgave.

Uiteenzetting financiële positie

Geprognosticeerde balans
Het opnemen van een geprognosticeerde balans geeft de raad meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.
Bij het opstellen van dit overzicht is rekening gehouden met een gemiddeld investeringsniveau over vier jaar. Dit wordt gedekt door middel van interne en externe financiering. Toekomstige resultaten zijn nog niet verwerkt in de meerjarenbegroting.

Geprognosticeerde balans per 1-1-2027			
Vaste activa	**€ 128.805**	**Vaste passiva**	**€ 132.954**
- Immateriele activa	€ 807	- Algemene reserve	€ 19.259
- Materiele activa	€ 124.406	- Overige reserves	€ 36.792
- Financiele activa	€ 3.592	- Voorzieningen	€ 12.353
		- Leningen	€ 64.550
Vlottende activa	**€ 21.677**	**Vlottende passiva**	**€ 17.527**
- Voorraden	€ 1.883	- Kortlopende schulden	€ 6.840
- Overige vlottende activa	€ 19.794	- Overige vlottende passiva	€ 10.687
	€ 150.481		**€ 150.481**

Geprognosticeerde balans per 1-1-2028			
Vaste activa	**€ 137.687**	**Vaste passiva**	**€ 141.838**
- Immateriele activa	€ 762	- Algemene reserve	€ 17.895
- Materiele activa	€ 133.333	- Overige reserves	€ 39.402
- Financiele activa	€ 3.592	- Voorzieningen	€ 12.991
		- Leningen	€ 71.550
Vlottende activa	**€ 21.677**	**Vlottende passiva**	**€ 17.527**
- Voorraden	€ 1.883	- Kortlopende schulden	€ 6.840
- Overige vlottende activa	€ 19.794	- Overige vlottende passiva	€ 10.687
	€ 159.364		**€ 159.364**

Geprognosticeerde balans per 1-1-2029			
Vaste activa	**€ 146.565**	**Vaste passiva**	**€ 150.715**
- Immateriele activa	€ 713	- Algemene reserve	€ 17.609
- Materiele activa	€ 142.260	- Overige reserves	€ 42.079
- Financiele activa	€ 3.592	- Voorzieningen	€ 12.477
		- Leningen	€ 78.550
Vlottende activa	**€ 21.677**	**Vlottende passiva**	**€ 17.527**
- Voorraden	€ 1.883	- Kortlopende schulden	€ 6.840
- Overige vlottende activa	€ 19.794	- Overige vlottende passiva	€ 10.687
	€ 168.242		**€ 168.242**

Geprognosticeerde balans per 1-1-2030			
Vaste activa	**€ 155.395**	**Vaste passiva**	**€ 159.545**
- Immateriele activa	€ 616	- Algemene reserve	€ 17.142
- Materiele activa	€ 151.187	- Overige reserves	€ 43.577
- Financiele activa	€ 3.592	- Voorzieningen	€ 13.276
		- Leningen	€ 85.550
Vlottende activa	**€ 21.677**	**Vlottende passiva**	**€ 17.527**
- Voorraden	€ 1.883	- Kortlopende schulden	€ 6.840
- Overige vlottende activa	€ 19.794	- Overige vlottende passiva	€ 10.687
	€ 177.071		**€ 177.071**

EMU saldo

Gemeenten moeten het kastekort van hun exploitatie beperken tot de overeengekomen percentages van hun totale begroting. Via dit zogenoemde EMU-saldo wordt gecontroleerd of de decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning leveren bij het streven om te voldoen aan de Europese begrotingsdoelstellingen. Het EMU-saldo is gebaseerd het kasstelstel (inkomsten en uitgaven) en neemt ook kapitaaltransacties mee (zoals investeringen). Een gemeente hanteert een stelsel van baten en lasten.

bedragen x € 1.000

	EMU-saldo	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.576	-3.669	-4.618	-3.888	+
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	8.927	8.927	8.927	8.927	-
3	Mutatie voorzieningen	-638	514	799	850	+
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0	0	-
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0	-
Totaal EMU-saldo		**-12.141**	**-12.082**	**-12.746**	**-11.965**	